

KPS.430.003.2023

Nr ewid. 67/2023/D/22/504/KPS

Informacja o wynikach kontroli

**REALIZACJA PROGRAMU WIELOLETNIEGO
NA RZECZ OSÓB STARSZYCH „AKTYWNI+”
PRZEZ MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
ORAZ WYBRANE ORGANIZACJE POZARZĄDOWE**

**DEPARTAMENT PRACY, SPRAW
SPOŁECZNYCH I RODZINY**

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

Informacja o wynikach kontroli

**Realizacja Programu Wieloletniego na Rzecz Osób Starszych „AKTYWNI+”
przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej oraz wybrane organizacje pozarządowe**

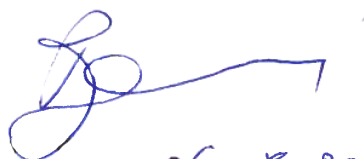
p.o. Dyrektor Departamentu Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

Dariusz Rogowski

Zatwierdzam:

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś
Warszawa, dnia

06.04.2023r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ.....	4
1. WPROWADZENIE.....	5
2. OCENA OGÓLNA	9
3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI.....	10
4. WNIOSKI.....	18
5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	19
5.1. Programowanie działań konkursu „Aktywni+”.....	19
5.2. Realizacja Programu „Aktywni+”	23
5.2.1. Finansowanie programu	23
5.2.2. Realizacja konkursu ofert	27
5.2.3. Osiągnięcie zakładanych celów, efektów i ocena metod ich pomiaru	40
5.2.4. Nadzór nad realizowanymi projektami.....	44
5.3. Realizacja projektów przez organizacje pozarządowe	44
5.3.1. Przygotowanie i realizacja projektów	45
5.3.2. Finansowanie i rozliczenie kosztów przez organizacje pozarządowe	50
5.3.3. Badanie ankietowa wśród uczestników działań projektowych	55
6. ZAŁĄCZNIKI.....	58
6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe	58
6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych	64
6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności.....	70
6.4. Wskaźniki programu i stopień ich realizacji	71
6.5. Polityka społeczna wobec osób starszych na szczeblu centralnym i regionalnym – wybrane działania	73
6.6. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	79
6.7. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli.....	80

Wykaz stosowanych skrótów, skrótowców i pojęć

Beneficjent, oferent	Podmiot, który otrzymał bezpośrednio dofinansowanie na rzecz realizacji zleconego zadania publicznego w ramach Programu (np. stowarzyszenia, fundacje).
Beneficjent ostateczny	Osoba w wieku 60+ objęta działaniami przy realizacji zleconego zadania publicznego w ramach Programu.
Konkurs	Otwarty konkurs ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025. Edycja 2021 oraz Edycja 2022.
MRiPS, Ministerstwo	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.
Minister	Minister Rodziny i Polityki Społecznej.
Organizacje pozarządowe	Organizacje, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami oraz nie działające w celu osiągnięcia zysku osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia. Wyszczególniono również inne podmioty, zrównane z organizacjami pozarządowymi w swoich uprawnieniach i obowiązkach, o ile ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego.
Osoba starsza	Według ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1705), osoba starsza to osoba, która ukończyła 60. rok życia (art. 4 pkt 1).
Polityka senioralna	Ogół działań organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się.
Program Aktywni+, Program	Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 ustanowiony uchwałą nr 167 Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2020 r. (M.P. poz. 1125).
Projekt	Zaplanowane działanie mające określony początek i koniec. Jego głównym celem jest doprowadzanie do pozytywnych skutków, wytworzenia nowej jakości. Projekt opisuje zastaną rzeczywistość, określa czas, kierunki i sposoby jej zmiany, definiuje niezbędne do tej zmiany zasoby. Cele projektu mają określać, co zmieni się w sytuacji uczestników projektu lub co zmieni się w środowisku, w którym realizowane jest przedsięwzięcie.
Priorytet	W Programie Aktywni+ określenie szczególnie istotnych obszarów aktywności osób starszych.
Regulamin konkursu, Regulamin	Regulamin otwartego konkursu ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025. Edycja 2021 oraz Edycja 2022.
Ustawa o finansach publicznych	Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, ze zm.).
Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, uodppw	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571).
Ustawa o rachunkowości, uor	Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.).

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy prawidłowo przygotowano i zrealizowano w latach 2021–2022 otwarty konkurs ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” oraz czy realizatorzy przestrzegali zasad wykorzystania środków przeznaczonych na realizację zadań w ramach Programu i czy uzyskali zakładane efekty?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

1. Czy Ministerstwo przeprowadziło analizy uzasadniające przeprowadzenie konkursu „Aktywni+” oraz umożliwiające optymalne zaprogramowanie działań?
2. Czy Ministerstwo prawidłowo zarządziło konkursem „Aktywni+” w zakresie metod wyboru projektów realizujących założone cele, zapewniło przestrzeganie procedur i sprawowało nadzór nad wykorzystaniem środków?
3. Czy realizacja konkursu „Aktywni+” przyniosła zakładane efekty umożliwiające weryfikację ich jakości i trwałości?
4. Czy oferenci wykonali dotowane projekty, uzyskali zakładane efekty oraz przestrzegali zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych?

Jednostki kontrolowane

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej,
18 organizacji pozarządowych

Jednostki objęte badaniem kwestionariuszowym

540 beneficjentów ostatecznych

Okres objęty kontrolą

Lata 2021–2022

Zjawisko starzenia się ludności jest współczesnym procesem demograficznym, o niespotykanej wcześniej skali i natężeniu. Prognozuje się, iż w perspektywie czasu proces ów nasili się, co doprowadzi do zasadniczej zmiany proporcji między ludźmi młodymi i osobami starszymi. Liczba młodych, mających zastąpić osoby w wieku reprodukcyjnym (i zdolności do pracy) będzie maleć, natomiast liczba osób starszych, wymagających wsparcia i opieki rosnąć. Wzrastającym ze względu na wpływ czynnika demograficznego potrzebom w tej mierze będą towarzyszyć zmniejszające się zasoby demograficzne służące do ich zaspokajania. Polska należy do krajów, w których ta zmiana będzie szczególnie drastyczna – a proces ten jest nieuchronny i w najbliższych kilkudziesięciu latach nieodwracalny.

W końcu 2021 r. liczba ludności Polski wyniosła 38 080 tys. osób, w tym 9 829 tys. stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej (25,8%). W stosunku do 2020 r. liczba osób w wieku senioralnym wzrosła o 28,6 tys. osób tj. o 0,3%.

Infografika nr 1

Liczba osób starszych w Polsce w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych GUS.

W subpopulacji osób starszych w 2021 r. najliczniejszą grupę (26,3%) stanowili najmłodszy seniorzy, czyli osoby w wieku 60–64 lata. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły osoby w wieku 65–69 lat, których udział wyniósł 25,6%. Mniej liczną, ale rosnącą w ostatnich latach jest grupa osób w wieku 70–74 lata. W 2021 r. w stosunku do roku poprzedniego najbardziej wzrosła liczba osób w wieku 75–79 lat (o 6,6%) i osiągnęła udział w populacji osób starszych na poziomie 11,0%. Należy zwrócić uwagę, że około 16,8% osób starszych stanowiły osoby w wieku co najmniej 80 lat.

Pogarszająca się sytuacja demograficzna stawia przed Polską wyzwania związane z planowaniem i kształtowaniem polityki na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się. Narzędziem służącym realizacji tego zadania może być Wskaźnik Aktywnego Starzenia się (Active Ageing Index – AAI¹). AAI jest wskaźnikiem syntetycznym przyjmującym wartości od 0 do 100 (im wyższa wartość indeksu, tym wyższa aktywność). **Dla Polski w 2018 r. wskaźnik ten wyniósł 30,9 punktu.** W rankingu państw Unii Europejskiej Polska zajęła 24. miejsce przed Węgrami, Rumunią, Chorwacją i Grecją. Najwyższe wskaźniki aktywnego starzenia się mają państwa: Szwecja, Dania, Holandia i Finlandia (odpowiednio 47,2; 43,2; 42,7; 41,1 punktów)².

Kwestia starzenia się Polaków jest podejmowana przez różne podmioty w formie instrumentów polityki społecznej, w tym programy polityki rodzinnej, rozwój usług opiekuńczych, promocja aktywności ruchowej seniorów. W ostatnich latach Ministerstwo realizowało dwa programy rządowe wspierające aktywność społeczną osób starszych: program wieloletni „Senior+” na lata 2015–2020 przyjęty uchwałą nr 34 Rady Ministrów z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015–2020³ (skierowany do jednostek samorządu terytorialnego) oraz Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 przyjęty uchwałą nr 237 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020⁴ (skierowany do organizacji pozarządowych). Na finansowanie Programu ASOS z budżetu państwa zostało przeznaczonych łącznie 280 000 tys. zł. Z ponad 2700 projektów realizowanych na terenie całej Polski skorzystało prawie 1400 tys. osób starszych. Z kolei w ramach Programu „Senior+

¹ Wskaźnik aktywnego starzenia się (AAI) – narzędzie analityczne zapewniające bazę narzędzi do opracowywania i dostosowywania polityk aktywnego i zdrowego starzenia się. Indeks obejmuje zarówno elementy kształtujące materialny wymiar życia (np. dostęp do świadczeń zdrowotnych, zabezpieczenie przed ubóstwem) oraz elementy pozamaterialne (np. poczucie bezpieczeństwa, aktywność obywatelską czy możliwość realizacji pasji). AAI zbudowany jest z 22 pojedynczych wskaźników, które są przypisane do czterech następujących obszarów: Zatrudnienie (aktywność zawodowa), Aktywność społeczna, Zdrowe, bezpieczne i niezależne od innych życie oraz Zdolność oraz przygotowanie otoczenia do wykorzystania potencjału osób starszych.

² Baza danych statystycznych UNECE – jedna z pięciu regionalnych komisji Organizacji Narodów Zjednoczonych, <https://statswiki.unece.org>.

³ M.P. z 2018 r. poz. 228.

⁴ M.P. z 2014 r. poz. 52, dalej: Program ASOS.

WPROWADZENIE

na utworzenie i utrzymanie placówek na terenie całej Polski przeznaczono prawie 235 000 tys. zł. Do 2019 r. utworzono 777 ośrodków wsparcia „Senior+”, które oferują ponad 19 tysięcy miejsc dla seniorów.

W związku z zakończeniem obu programów po 2020 r. w MRiPS zaprojektowany został nowy program o podobnym charakterze – **program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025**. Podobnie jak w przypadku Programu ASOS – Program „Aktywni+” zakłada aktywne włączenie organizacji pozarządowych w realizację działań skierowanych do osób starszych na terenie całej Polski.

Na sfinansowanie Programu w latach 2021–2025 przeznaczono z budżetu państwa 200 000 tys. zł, tj. 40 000 tys. zł rocznie. Budżet Programu składa się z dwóch części – dotacje i środki techniczne. W latach 2021–2025: I część – dotacje: nie mniej niż 95% budżetu rocznego, II część – środki techniczne: nie więcej niż 5% budżetu rocznego. Każdemu z priorytetów zostały przyznane środki w wysokości **25%** całości części I budżetu Programu, tj. środków przeznaczonych na dotacje.

Program zakłada praktyczne włączenie sektora organizacji pozarządowych do działań służących aktywności seniorów w czterech Priorytetach: I. Aktywność społeczna, II. Partycypacja społeczna, III. Włączenie cyfrowe, IV. Przygotowanie do starości. W Programie określono obszary wchodzące w skład poszczególnych priorytetów, które mogły stanowić wytyczne dla oferentów w zakresie rodzajów działań, które mogły być realizowane w ramach danego priorytetu. W ramach celu głównego Programu zawarte są cztery cele szczegółowe.

Infografika nr 2

Cele szczegółowe Programu

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie zapisów Programu.

WPROWADZENIE

Program ma za zadanie przyczynić się do wzrostu zaangażowania seniorów w kontakty społeczne poprzez wzbogacenie oferty zagospodarowania ich czasu wolnego, zwiększanie zaangażowania osób starszych w procesy partycypacyjne zachodzące w życiu publicznym, podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów i kształtowanie postaw sprzyjających wykorzystywaniu nowych technologii w życiu codziennym oraz budowanie pozytywnego wizerunku starości i starzenia się, a także rozwijanie kompetencji społecznych (wiedzy, umiejętności, postaw) wobec starości w każdym wieku.

2. OCENA OGÓLNA

Otwarty konkurs ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2022 oraz zadania zlecone w ramach Programu zasadniczo prawidłowo zorganizowano i zrealizowano, a realizatorzy projektów na ogół przestrzegali zasad wykorzystania środków zgodnie ze złożoną ofertą i uzyskiwali zakładane efekty.

Minister Rodziny i Polityki Społecznej przeprowadził analizy uzasadniające realizację Programu oraz umożliwiające właściwe zaprogramowanie działań. Cele i założenia Programu były zgodne z Polityką społeczną wobec osób starszych 2030. *Bezpieczeństwo–Uczestnictwo–Solidarność*.

Co do zasady Minister prawidłowo zarządzał konkursem w zakresie metod wyboru projektów realizujących założone cele i przestrzegania procedur. Jednakże w latach 2021–2022 wystąpiły przypadki akceptowania kart oceny merytorycznej, zawierających rozbieżności w liczbie przyznanych punktów, czy ocenach ekspertów (17 z 33), jak również akceptowania zaktualizowanych ofert zawierających (wg ekspertów) zawyżone kwoty (trzech z 27). Ponadto z puli środków uwolnionych oraz w ramach tzw. oceny strategicznej, dofinansowano oferty w oparciu o ogólne kryteria oraz w oderwaniu od ocen merytorycznych ekspertów, w tym projekty, które w ocenie ekspertów nie powinny być w ogóle realizowane (176 z 631). W ocenie NIK działania te mogły powodować powstawanie mechanizmów korupcyjnych. Zadania nadzoru nad wykorzystaniem środków realizowane były prawidłowo.

Dofinansowanie w ramach Programu organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów umożliwiło uzyskanie zakładanych w nim efektów, tj. zwiększenie uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym. Zastrzeżenie NIK w tym zakresie dotyczyło głównie nierzetelnego określenia wartości siedmiu z 18 wskaźników (dwóch ilościowych i pięciu jakościowych) monitorujących realizację Programu i osiągnięcia założonych celów. Skutkiem przyjętego sposobu określenia wartości wskaźników występujących w Programie jest to, że w niewielkim stopniu umożliwiał on porównanie nakładów i efektów między poszczególnymi ofertami, a tym samym wybór w konkursach najbardziej efektywnych projektów pod względem realizacji celów Programu.

W ocenie NIK zbyt często dofinansowywano projekty dotyczące krótkotrwałych, jednorazowych działań (np. wyjście do kina, muzeum, teatru, wyjazdy), co nie zapewniało trwałej aktywizacji osób starszych.

Podmioty realizowały projekty na ogół zgodnie ze złożoną ofertą i uzyskiwały zakładane efekty. Stwierdzone w tym zakresie nieprawidłowości dotyczyły głównie sfinansowania (6 z 18) z dotacji w kontrolowanych projektach kosztów niekwalifikowalnych w łącznej kwocie 75,2 tys. zł (z 6200 tys. zł), nieopisywania dowodów księgowych zgodnie z wymogami określonymi w art. 21 ust. 1 pkt 6 uor (pięć z 18) czy niezapewnienia w czterech projektach wymaganego wkładu własnego. Stwierdzono również przypadki nieprawidłowego dokumentowania wydatków, czy nieuzasadnionego stosowania płatności gotówką.

Konkursy i zlecone zadania w ramach Programu „Aktywni +” zasadniczo prawidłowo zorganizowano i zrealizowano

3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Opracowanie Programu na podstawie wyników badań

Przy opracowaniu Programu zostały uwzględnione wnioski wynikające z *Ekspertyzy na temat stanu obecnego i dalszego rozwoju aktywności osób starszych w Polsce*, przygotowanej przez zespół naukowy z obszaru polityki społecznej oraz Badania ewaluacyjnego z realizacji Programu ASOS (edycje 2016–2019).

Cele Programu spójne z celami wskazanymi w dokumencie strategicznym

Cele Programu wynikały z celów określonych w *Polityce społecznej wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo–Uczestnictwo–Solidarność*⁵, które obejmowały m.in.: kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie; uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności społecznej, kulturalnej, sportowej i religijnej; tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej; tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.

Program opiniowany był przez Radę do spraw Polityki Senioralnej (dalej: Rada), która jest organem opiniodawczo-doradczym Ministra ds. polityki senioralnej. **Rada brała również udział w konsultacjach publicznych i była informowana na bieżąco o stanie realizacji Programu.** W skład Rady wchodziło m.in. przedstawiciele organizacji pozarządowych. **Jednocześnie spośród 31 członków Rady było związanych z 13 organizacjami pozarządowymi, które złożyły oferty i otrzymały dofinansowanie w ramach Programu.** W ww. zakresie NIK nie stwierdziła nieprawidłowości. [str. 19, 22]

Obszary wsparcia w ramach Priorytetów Programu

W ramach Programu zaplanowano obszary wsparcia w każdym z czterech priorytetów działań.

Infografika nr 3

Obszary wsparcia osób starszych w poszczególnych priorytetach

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie zapisów Programu.

⁵ Załącznik do uchwały nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo–Uczestnictwo–Solidarność* (M.P. poz. 1169).

Wszystkie priorytety były adekwatne do zdefiniowanych celów szczegółowych oraz celu głównego Programu. Priorytety działań określone dla Programu były tożsame z priorytetami zaproponowanymi w *Ekspertyzie na temat stanu obecnego i dalszego rozwoju aktywności osób starszych w Polsce*. [str. 20–21]

W Programie przyjęto, że każdemu z priorytetów zostaną przyznane środki w wysokości 25% środków przeznaczonych na dotacje (po 9500 tys. zł). **W przypadku dużego zróżnicowania progów punktowych wyczerpujących alokację w ramach priorytetów minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego mógł podjąć decyzję o przesunięciu środków między priorytetami, w celu dofinansowania projektów o ja najwyższej jakości. Zarówno w 2021 r. jak i w 2022 r. Minister skorzystał z tego uprawnienia.** Podział środków przewidzianych na dotacje w Programie w latach 2021–2022 przedstawiał się następująco:

- a) 2021 r.: priorytet I – 38% (14 600 tys. zł), priorytet II – 17% (6900 tys. zł), priorytet III – 26% (9900 tys. zł), priorytet IV – 19% (7400 tys. zł);
- b) 2022 r.: priorytet I – 58% (22 400 tys. zł), priorytet II – 8% (3200 tys. zł), priorytet III – 17% (6500 tys. zł), priorytet IV – 17% (6600 tys. zł).

Zdaniem NIK przesunięcie większości środków do priorytetu I w obu edycjach konkursu spowodowało, że **najczęściej dofinansowywano projekty obejmujące tzw. aktywność bierną, oznaczającą krótkotrwałe, jednorazowe działania polegające głównie na konsumpcji różnorodnych usług (np. wyjście do kina, muzeum, teatru, wyjazdu).** W ocenie NIK, działania takie są potrzebne w ramach realizacji polityk lokalnych, nie powinny jednak być dominujące, z uwagi na to, że **trwałość podejmowanych działań wobec osób starszych może być niewielka,** a w przypadku braku otrzymania dofinansowania ze środków publicznych na tego typu działania, spowoduje zaprzestanie działalności na rzecz osób starszych. [str. 25, 48–49]

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej dla celu głównego Programu ustaliło dwa wskaźniki, które dotyczyły liczby organizacji, które uzyskały wsparcie w ramach Programu oraz liczby osób starszych uczestniczących w zrealizowanych projektach. W przypadku pierwszego ze wskaźników zaplanowano 1520 organizacji, a w przypadku drugiego 300 000 osób starszych. Po pierwszej edycji konkursu zrealizowane wielkości wyniosły odpowiednio 321 i 37 843. Wskaźniki zostały również opracowane osobno dla każdego z priorytetów Programu, w odniesieniu do zdefiniowanych celów. Dla każdego z czterech celów szczegółowych zdefiniowano od trzech do pięciu wskaźników.

Z 18 wskaźników przyjętych dla całego Programu 13 było liczbowych oraz pięć jakościowych. Po pierwszej edycji konkursu, wskaźniki jakościowe dotyczące satysfakcji beneficjentów ostatecznych zostały zrealizowane na poziomie wyższym od zaplanowanego, a wykonanie wyniosło od 138,6% do 188%. Natomiast wskaźniki liczbowe zostały zrealizowane na poziomie od 0%⁶ do 478,5%. Dodać należy, że w dwóch przypadkach

⁶ Zerowe wykonanie miało miejsce w przypadku dwóch wskaźników i związane było z epidemią COVID-19. W celu zminimalizowania ryzyka zakażenia koronawirusem, nie przewidywano

Podział środków z dotacji na Priorytety Programu

Wskaźniki Programu

już w pierwszym roku wartość wskaźników znacznie przekroczyła wielkości zaplanowane na wszystkie lata realizacji Programu. I tak w przypadku wskaźnika określonego w priorytecie I – *Liczba osób starszych biorących udział w projektach, wymagających wsparcia w regularnym uczestnictwie w zajęciach* wyniosła 7576, przy założonej wartości docelowej 2800. Z kolei w przypadku wskaźnika określonego w priorytecie IV – *Liczba przedsięwzięć informacyjnych, kształtujących pozytywny wizerunek starości i starzenia się* liczby te wynosiły odpowiednio 622 i 130. W ocenie NIK uzyskane w pierwszym roku realizacji wartości ww. wskaźników wskazują, że ich wartości docelowe nie zostały określone w sposób właściwy, przez co wprowadza ono w błąd opinię publiczną i podważa wiarygodność prezentowanych danych.

Niewielka możliwość porównania nakładów i efektów pomiędzy ofertami

Przyjęty sposób określenia wskaźników wskazanych w Programie zdaniem NIK jedynie w niewielkim stopniu umożliwił porównanie nakładów i efektów między poszczególnymi ofertami, a tym samym wybór w konkursach najbardziej efektywnych projektów pod względem realizacji celów Programu, co wynikało z samodzielnego określania wskaźników przez oferentów przez co były one nieporównywalne. [str. 21, 40–44]

Ogłoszenia o konkursie

W okresie objętym kontrolą Minister ogłosił dwie edycje konkursów na najlepsze projekty dofinansowane ze środków Programu. Oferty mogły być składane w okresie od 4 do 26 marca 2021 r. (edycja 2021) i od 1 do 28 lutego 2022 r. (edycja 2022). **Minister zachował termin 21 dni od dnia ogłoszenia do upływu terminu składania ofert**, określony w art. 13 ust. 1 uodppw. Regulaminy otwartych konkursów ofert zostały opracowane zgodnie z wewnętrznymi regulacjami obowiązującymi w MRiPS. [str. 21, 27]

Ogłoszenia, wyniki, sprawozdanie z realizacji konkursu

Ogłoszenia o otwartych konkursach ofert zostały opublikowane na stronie internetowej MRiPS, Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa oraz w jego siedzibie, w sposób przewidziany w art. 13 ust. 3 uodppw. **Ogłoszenia nie zawierały informacji o wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 uodppw.** Zdaniem NIK było to działanie nierzetelne.

Za pośrednictwem tych samych kanałów opublikowane zostały wyniki konkursów, zawierające wszystkie elementy wynikające z art. 15 ust. 2h uodppw, tj. nazwę oferenta, nazwę zadania publicznego oraz wysokość przyznanych środków publicznych.

Sprawozdanie z realizacji Programu za rok 2021

Sprawozdanie Ministra z realizacji programu wieloletniego w 2021 r. zostało opublikowane 29 kwietnia 2022 r., tj. przed upływem terminu wynikającego z art. 5b ust. 3 uodppw i zawierało wymagane informacje.

[str. 21–22, 27]

Prawidłowe wzory ofert

Stosowany przez Ministerstwo w otwartych konkursach ofert w ramach Programu wzór oferty realizacji zadania publicznego, zawierał wszystkie elementy wymagane w art. 14 ust. 1 uodppw, tj. szczegółowy zakres rzeczowy zadania publicznego; termin i miejsce realizacji; kalkulację przewidywanych kosztów; informację o wcześniejszej działalności organizacji pozarządowej

lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 składających ofertę w zakresie, którego dotyczy zadanie publiczne; informację o posiadanych zasobach rzeczowych i kadrowych zapewniających wykonanie zadania publicznego oraz o planowanej wysokości środków finansowych na realizację danego zadania pochodzących z innych źródeł; deklarację o zamiarze odpłatnego lub nieodpłatnego wykonania zadania publicznego.

Wzory ofert realizacji zadania publicznego były również zgodne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań⁷. [str. 27]

Minister działając na podstawie art. 15 ust. 2a uodppw powołała Komisje konkursowe do spraw opiniowania złożonych ofert (dalej: Komisja lub Komisja konkursowa). Komisje miały składać się z przewodniczącego, którym był Dyrektor Departamentu Polityki Senioralnej (dalej: DAS) oraz sześciu członków rekomendowanych przez przewodniczącego, w tym czterech pracowników DAS oraz dwóch przedstawicieli zgłoszonych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 uodppw. Spośród członków Komisji przewodniczący wyznaczał sekretarza. Imienne listy członków komisji konkursowych zostały przedstawione przez przewodniczącego oraz zatwierdzone przez Ministra. W ww. zakresie NIK nie stwierdziła nieprawidłowości. [str. 32–33]

Komisje konkursowe

Ministerstwo prawidłowo przeprowadziło ocenę formalną ofert. **Oferty ocenione pozytywnie na etapie oceny formalnej podlegały ocenie merytorycznej, która była przeprowadzana przez dwóch niezależnych ekspertów zewnętrznych. Stosowane przez Ministerstwo zasady oceny merytorycznej w otwartych konkursach ofert spełniały warunki określone w art. 15 ust. 1 uodppw.** Wszystkie wymagane elementy były przedmiotem oceny merytorycznej. Eksperci przeprowadzający ocenę wypełniali karty oceny merytorycznej, w których przyznawali punkty w ramach poszczególnych kryteriów oraz zamieszczali uzasadnienia w tym zakresie. W przypadkach, gdy w ocenie oferty wystąpiła różnica w punktacji przyznanej pomiędzy obydwoma ekspertami wynosząca co najmniej 30 punktów i ocena wyższa wynosiła co najmniej 85 punktów, oferta była kierowana **do oceny trzeciego eksperta dysponującego podwójną pulą punktów**. Oceniana oferta mogła uzyskać maksymalnie 210 pkt (każdy z ekspertów miał do dyspozycji 105 pkt). Ocena trzeciego eksperta była rozstrzygająca i na jej podstawie oferta była umieszczana na liście rankingowej. Dodać należy, że w ocenie ofert dokonywanej w 2021 r. jako ocena tzw. trzeciego eksperta brało udział czterech pracowników DAS, z których jeden **nie był członkiem komisji konkursowej. Pracownik ten dokonał ocen 26 ofert, pomimo że nie miał umocowania do dokonywania oceny ofert jako tzw. trzeci ekspert**. Skutkiem tego mogło być dofinansowanie ofert, które nie powinny otrzymać dotacji. Stanowiło to naruszenie § 2 ust. 6 Regulaminu komisji konkursowej⁸. [str. 28–32]

Ocena formalna i merytoryczna ofert

⁷ Dz. U. poz. 2057, dalej: rozporządzenie w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów.

⁸ Załącznik 1 do zarządzenia w sprawie powołania komisji konkursowej w edycji 2021.

Nierzetelny nadzór MRiPS nad oceną merytoryczną ofert

Ministerstwo nierzetelnie sprawowało nadzór na oceną merytoryczną ofert, tj. akceptowało karty oceny merytorycznej (17 z 33), w których stwierdzono brak zgodności pomiędzy liczbą przyznanych punktów w ramach poszczególnych kryteriów i uzasadnieniami w tym zakresie oraz w których oceny kryteriów strategicznych dokonywane przez ekspertów różniły się od siebie (jeden ekspert przyznawał 5 pkt zaś drugi 0 pkt). W ocenie NIK ww. działanie mogło skutkować przyznaniem dotacji dla projektów, które spełniały kryteria merytoryczne i strategiczne w mniejszym zakresie od projektów, które dofinansowania nie otrzymały.

Nieuwzględnianie rekomendacji ekspertów na etapie modyfikacji ofert przez beneficjentów

Rekomendacje ekspertów w zakresie ograniczenia kwot jednostkowych uznanych za zawyżone na etapie oceny merytorycznej nie zawsze były uwzględniane na etapie modyfikowania ofert (trzech z 27), które zostały skierowane do dofinansowania, na potrzeby sporządzenia załączników do umowy o realizację zadania publicznego.

NIK negatywnie ocenia akceptację zaktualizowanych ofert w zakresie wskazanym powyżej z uwagi na fakt, iż zgodnie z przepisem art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. a ustawy o finansach publicznych, wydatki publiczne były dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów. Ponadto NIK nie znajduje przesłanek do akceptacji kwot jednostkowych zwiększonych w stosunku do kwot uznanych za wystarczające przez samych oferentów na etapie składania ofert pierwotnych, co skutkowało nierównym traktowaniem ofert odrzuconych merytorycznie, których kosztorysy nie zawierały kwot zawyżonych. [str. 33–35]

Brak mierzalnych kryteriów oceny wyboru ofert w ramach uwolnionych środków i oceny strategicznej

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, mając wgląd do wszystkich złożonych ofert oraz wstępnych ocen dokonanych przez ekspertów, miał prawo do ich weryfikacji oraz do dokonania oceny strategicznej ze względu na realizację bieżących polityk publicznych (niezależnie od liczby punktów przyznanych przez ekspertów). Ponadto w ramach kompetencji Ministra pozostawało przyznanie dofinansowania dla projektów, które zostały złożone w naborze i uzyskały pozytywną ocenę formalną – do wysokości kwoty uwolnionych środków, np. w ramach dysponowania środkami uwolnionymi do dofinansowania wybrano dziewięć ofert, które na etapie oceny merytorycznej uzyskały od 17 do 97 punktów mniej niż było wymagane do uzyskania dofinansowania w trybie podstawowym.

W latach 2021–2022 na ocenę strategiczną przeznaczono po 10% alokacji środków, tj. 3800 tys. zł rocznie. W ten sposób dotacje otrzymało 45 projektów z 317 dofinansowanych w 2021 r. oraz 57 z 314 w 2022 r. Dodać należy, że w przypadku oceny strategicznej nie powstała żadna dokumentacja za wyjątkiem pism Sekretarza Stanu w Ministerstwie kierowanych do Komisji, w których zostały wskazane oferty, które powinny uzyskać dofinansowanie wraz z określeniem kryterium oceny strategicznej, w oparciu, o które zostały wybrane oraz kwoty dofinansowania. Tym samym, dla oceny strategicznej Ministra, nie było sporządzane uzasadnienie merytoryczne. W ocenie NIK dokonywanie oceny strategicznej i dyspo-

SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

nowanie środkami uwolnionymi przez Ministra powinno być prowadzone w sposób jawny, przejrzysty i transparentny w oparciu o mierzalne kryteria oceny. Ponadto działania te mogły powodować powstawanie mechanizmów korupcyjnych [str. 37–39]

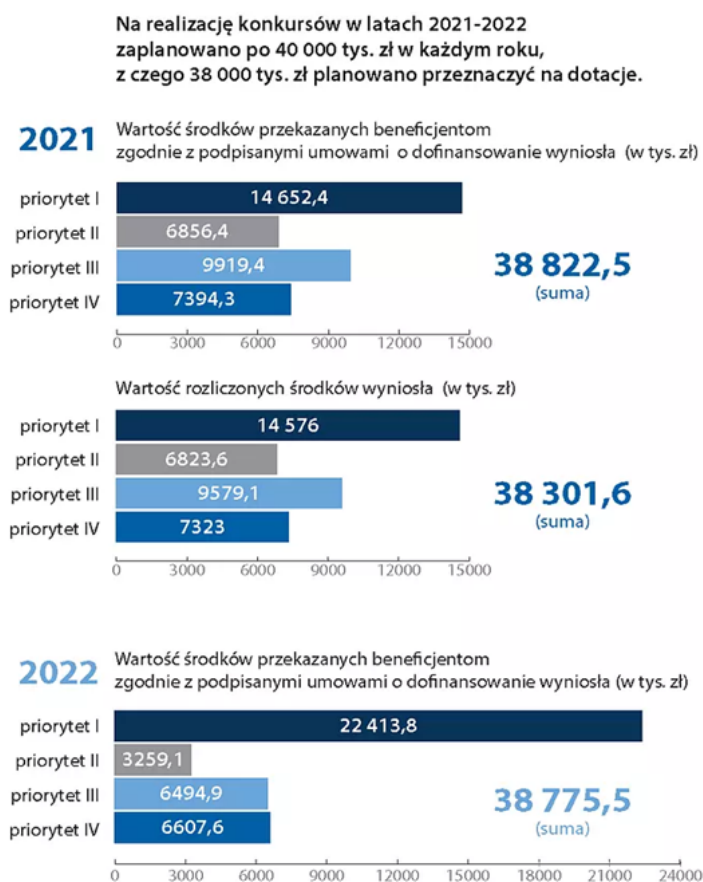
Wartość wnioskowanych dotacji, o które mogły ubiegać się organizacje wynosiła od 25 tys. zł do 250 tys. zł. Dofinansowaniu podlegały wyłącznie projekty jednoroczne. Dofinansowanych zostało 317 z 1658 ofert w 2021 r. oraz 314 z 1639 ofert w 2022 r.

Liczba dofinansowanych ofert

Infografika nr 4

Wartość środków przekazanych oferentom zgodnie z podpisanymi umowami

Dotacje przekazane organizacjom w podziale na Priorytety

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych MRiPS.

Spośród organizacji, które złożyły oferty i otrzymały dofinansowanie, 13 z nich powiązanych było z członkami Rady. Łącznie dotacje otrzymało 26 projektów złożonych przez te organizacje na łączną kwotę 3370 tys. zł w latach 2021–2022, w tym 13 projektów na łączną kwotę 1180 tys. zł (15,5%) otrzymało dofinansowanie przyznane na podstawie oceny strategicznej, tj. oceny dokonywanej przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, który mając wgląd do wszystkich złożonych ofert oraz wstępnych ocen dokonanych przez ekspertów, miał prawo do ich weryfikacji oraz do dokonania oceny strategicznej ze względu na realizację bieżących polityk publicznych (niezależnie od liczby punktów przyznanych przez ekspertów). [str. 22–26]

Dotacje przekazane organizacjom powiązanim z przedstawicielami Rady

SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Przewlekłe zawieranie umów

W edycji 2021 konkursu okres pomiędzy ogłoszeniem wyników konkursu, a podpisaniem umów o dofinansowanie wynosił **od 39 do 153 dni (średnio 72,9 dnia)**. W edycji 2022 okres ten wynosił **od 42 do 134 dni (średnio 59,1 dnia)**. Zdaniem NIK było to działanie nierzetelne, ponieważ zgodnie z art. 15 ust. 4 uodppw, umowy te powinny być zawarte bez zbędnej zwłoki. [str. 39–40]

Podmioty realizowały projekty na ogół zgodnie ze złożoną ofertą i uzyskiwały zakładane efekty. NIK przeprowadziła czynności kontrole w 18 organizacji pozarządowych. I tak:

Kontrola w organizacjach pozarządowych

- a) W 17 z nich oferenci osiągnęli zakładane w złożonej ofercie efekty. Jedna organizacja częściowo zrealizowała projekt, tj.: nie zrealizowała części działania dotyczącego wsparcia osób starszych w formie porad świadczonych przez eksperta z zakresu aktywności obywatelskiej.
- b) **Tylko pięć organizacji pozarządowych objętych kontrolą współpracowało z jednostkami samorządowymi** przy projektowaniu działań w ramach konkursu. W tym zakresie NIK nie wniosła zastrzeżeń. Więcej o działaniach wobec osób starszych na szczeblu centralnym i regionalnym znajduje się w pkt 6.5.
- c) **Nieprawidłowości stwierdzono w 12 z 18 badanych podmiotów** i dotyczyły one najczęściej:
 - opisywania dowodów księgowych niezgodnie z wymogami umów i Regulaminów konkursu;
 - nieuzupełniania w sposób trwały faktur/rachunków o dekrety księgowe na ich odwrocie;
 - braku czytelnych podpisów osoby/osób umożliwiające ich identyfikację;
 - wydatkowania środków z przekazanej dotacji na koszty niekwalifikowalne;
 - dokonywania płatności gotówkowych;
 - niezapewnienia wkładu własnego osobowego. [str. 47–55]

Brak obligatoryjnych ankiet monitorujących

Dla sześciu z 20 objętych badaniem próby zakończonych i rozliczonych projektów, **Ministerstwo nie posiadało ankiet monitorujących zawierających dane niezbędne do określenia wskaźników jakościowych Programu**. Zgodnie z regulaminem otwartego konkursu ofert w ramach Programu – edycja 2021, po zakończeniu realizacji zadania określonego umową, zleceniobiorcy zobowiązani byli do przekazania wypełnionej ankiety monitorującej realizację Programu. Ankiety należało przekazać w terminie do 30 dni od dnia zakończenia realizacji zadania. Zdaniem NIK było to działanie nierzetelne, ponieważ brak monitorujących uniemożliwiało podanie kompletnych danych na potrzeby sprawozdania z realizacji Programu w zakresie realizacji jego wskaźników. Należy zaznaczyć, że w Programie określono pięć wskaźników jakościowych, których pomiar był możliwy wyłącznie w oparciu o ankiety monitorujące, a prawidłowe wyliczenie wartości ww. wskaźników powinno być dokonane na podstawie informacji pochodzących z kompletu ankiet w oparciu o średnie ważone liczbą uczestników poszczególnych projektów. [str. 43–44]

Nadzór i kontrola nad prawidłowością wydatkowania przez beneficjentów środków z Programu realizowana była tylko przez **podejmowanie czynności monitoringowych u wybranych losowo zleceniobiorców**. W 2021 r. przeprowadzono 33 monitoringi (10,4% liczby udzielonych dotacji, tj. 4037,5 tys. zł), zaś w 2022 – 32 (10,2% liczby udzielonych dotacji, tj. 3955 tys. zł). Podczas monitoringów za rok 2021 **nie stwierdzono nieprawidłowości**, w 2022 r. czynności monitoringowe nie zostały zakończone. Brak kontroli w roku 2022 za rok poprzedni wynikał z nie ujęcia kontroli za rok 2021 w *Rocznym planie kontroli zewnętrznych MRiPS na 2022 r.* po przeprowadzonej analizie ryzyka pomimo zgłaszania przez DAS propozycji tematów kontroli. W ww. zakresie NIK nie złożyła zastrzeżeń.

[str. 44]

Monitoring Programu

W celu zebrania opinii o realizowanych projektach NIK przeprowadziła badanie ankietowe wśród osób starszych – uczestników projektów. Respondenci oczekiwali, że udział w projektach pozwoli im m.in. na poszerzenie wiedzy i umiejętności, przebywanie wśród ludzi, miłe spędzenie czasu. Oczekiwania, co do udziału w projekcie dla uczestników zostały spełnione całkowicie lub nawet powyżej oczekiwań. Ankietowani najczęściej brali udział w wycieczkach jedno lub kilkudniowych, spotkaniach z ekspertami, akcjach promujących zdrowy styl życia oraz w kursach posługiwania się nowymi technologiami.

[str. 55–56]

Wysoka ocena Programu przez jego uczestników

4. WNIOSKI

Minister Rodziny i Polityki Społecznej

Biorąc pod uwagę, że Program „Aktywni+” stanowi ważne uzupełnienie polityki senioralnej państwa oraz polityk lokalnych wobec osób starszych, Izba w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami sformułowała w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Ministra Rodziny i Polityki Społecznej następujące wnioski:

1. Dokonywanie oceny strategicznej i dysponowanie środkami uwolnionymi w sposób przejrzysty i transparentny w oparciu o mierzalne kryteria oceny.
2. Powierzenie oceny dokonywanej przez trzeciego eksperta osobom wskazanym w Regulaminach Komisji konkursowych.
3. Egzekwowanie od ekspertów dokonujących oceny merytorycznej zachowania spójności pomiędzy liczbą przyznanych punktów i jej uzasadnieniem.
4. Podjęcie działań mających na celu uwzględnianie w ogłoszeniach o otwartym konkursie ofert w ramach Programu informacji o wysokości dotacji przekazanych beneficjentom Programu.
5. Nieprzekraczanie w zaktualizowanych ofertach kwot jednostkowych wskazanych przez ekspertów dokonujących oceny merytorycznej i oferentów w ofertach złożonych w odpowiedzi na konkurs.
6. Nałożenie na oferentów obowiązku deklarowania w ofertach, jaki poziom wskaźników określonych dla Programu zostanie osiągnięty dzięki realizacji ich projektu.
7. Egzekwowanie od wszystkich zleceniobiorców składania ankiet monitorujących realizację Programu.
8. Weryfikację wartości wskaźników dotyczących:
 - liczby osób starszych biorących udział w projektach, wymagających wsparcia w regularnym uczestnictwie w zajęciach,
 - liczby przedsięwzięć informacyjnych, kształtujących pozytywny wizerunek starości i starzenia się osiągniętych w 2021 r.

Organizacje pozarządowe

W przypadku projektów dofinansowanych ze środków publicznych, w których stwierdzono nieprawidłowości, niezbędne jest podjęcie działań ukierunkowanych na:

1. Realizację projektów zgodnie z postanowieniami umów i Regulaminów dotyczących wydatkowania środków publicznych.
2. Dokumentowanie czynności potwierdzających wydatkowanie środków zgodnie z wymogami Programu.

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. Programowanie działań konkursu „Aktywni+”

Minister Rodziny i Polityki Społecznej przeprowadził analizy uzasadniające realizację Programu oraz umożliwiające właściwe zaprogramowanie działań.

W latach 2014–2020 Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizowało dwa programy rządowe wspierające aktywność społeczną osób starszych: program wieloletni „Senior+” na lata 2015–2020 oraz Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020.

Informacje zebrane na podstawie corocznych sprawozdań z obu programów, a także danych statystycznych, zebranych z poprzednich lat w ramach opracowywania *Informacji o sytuacji osób starszych w Polsce*, wskazywały na znaczące efekty dotychczas zrealizowanych działań i poprawę jakości życia osób starszych na terenie całej Polski.

W projektowaniu Programu zostały uwzględnione również wnioski wynikające z *Ekspertyzy na temat stanu obecnego i dalszego rozwoju aktywności osób starszych w Polsce*, przygotowanej przez zespół naukowy z obszaru polityki społecznej oraz *Badania ewaluacyjnego z realizacji Programu ASOS na lata 2014–2020*⁹ (edycje 2016–2019), przeprowadzonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. W ramach badania ewaluacyjnego, zgromadzono opinie organizacji realizujących projekty oraz osób starszych będących beneficjentami ostatecznymi, dotyczące Programu ASOS. Zgodnie z rekomendacją z badania ewaluacyjnego, konieczne było kontynuowanie Programu ASOS jako trwałego elementu polityki na rzecz osób starszych o charakterze aktywizacyjnym. Na poziomie krajowym Program miał być spójny z dokumentami nadrzędnymi polityki publicznej o charakterze strategicznym i programowym. Ponadto miał być spójny i realizować działania komplementarne wobec innych działań realizowanych wobec osób starszych i ich rodzin. Rekomendacje sformułowane w ramach badania ewaluacyjnego zostały uwzględnione z wyłączeniem rekomendacji dotyczącej zwiększenia środków finansowych na dotacje.

W związku z zakończeniem programów „Senior+” oraz ASOS po 2020 r. w Ministerstwie zaprojektowany został nowy program o podobnym charakterze – program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025. Podstawą dla opracowania Programu był dokument strategiczny pt. ***Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo–Uczestnictwo–Solidarność***.

Regulaminy otwartych konkursów ofert zostały opracowane zgodnie z wewnętrznymi regulacjami obowiązującymi w MRiPS¹⁰.

⁹ Badanie ewaluacyjne realizacji Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 (edycje 2016–2019), Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 2020 r., s. 101.

¹⁰ Zarządzenie nr 5 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie prowadzenia prac legislacyjnych w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, zmienione zarządzeniem nr 12 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 sierpnia 2016 r. oraz zarządzeniem nr 7 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2020 r.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Cel główny Programu

Celem głównym Programu jest zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów. W ramach celu głównego Programu wyodrębniono cztery cele szczegółowe:

- wzrost zaangażowania osób starszych w kontakty społeczne poprzez wzbogacenie oferty zagospodarowania ich czasu wolnego;
- zwiększenie zaangażowania osób starszych w procesy partycypacyjne zachodzące w życiu publicznym;
- podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów oraz kształtowanie postaw sprzyjających wykorzystywaniu nowych technologii w życiu codziennym;
- budowanie pozytywnego wizerunku starości i starzenia się oraz rozwijanie kompetencji społecznych (wiedzy, umiejętności, postaw) wobec starości u osób w każdym wieku.

Spójność celów Programu z dokumentem strategicznym

Cele Programu były spójne z celami wyszczególnionymi w przywołanej wyżej *Polityce społecznej wobec osób starszych 2030*, zgodnie z którą obszarami uwzględniającymi działania wobec ogółu osób starszych były m.in.:

- kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie;
- uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej;
- tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej;
- tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.

Wśród inicjatyw planowanych do podjęcia w poszczególnych obszarach wskazano m.in. na wspieranie działań na rzecz aktywizacji osób starszych, a także promowanie wolontariatu osób starszych oraz wobec osób starszych dzięki realizacji otwartych konkursów ofert, skierowanych do podmiotów sektora organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 uodppw oraz poprzez promowanie partnerstwa międzysektorowego wobec osób starszych, a także upowszechnianie edukacji w zakresie nowych technologii.

Priorytety Programu

W ramach Programu zaplanowano cztery priorytety działań, które zawierają następujące obszary wsparcia:

- **Priorytet I** – Aktywność społeczna (czas wolny, wsparcie samodzielności, wolontariat senioralny, wsparcie na rynku pracy).
- **Priorytet II** – Partycypacja społeczna (samoorganizacja środowiska senioralnego, wpływa na lokalne działania).
- **Priorytet III** – Włączenie cyfrowe (kompetencje w zakresie posługiwania się nowymi technologiami, wdrażanie nowych technologii).
- **Priorytet IV** – Przygotowanie do starości (integracja międzypokoleniowa, kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, bezpieczeństwo).

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Wszystkie priorytety były adekwatne do zdefiniowanych celów szczegółowych oraz celu głównego Programu. Priorytety działań określone dla Programu były tożsame z priorytetami zaproponowanymi w *Ekspertyzie na temat stanu obecnego i dalszego rozwoju aktywności osób starszych w Polsce*. W Programie określono obszary i działania wchodzące w skład poszczególnych priorytetów, które mogły być realizowane w ramach danego priorytetu. **Przyporządkowanie danej oferty do właściwego priorytetu nie zawsze mogło być dokonane w sposób jednoznaczny.** W szczególności, dotyczy to projektów zawierających w sobie różne komponenty. Przykładowo, szkolenie dla seniorów w zakresie bezpiecznego korzystania z bankowości elektronicznej i sposobów zabezpieczania się przed ewentualnymi oszustwami, potencjalnie umożliwia zakwalifikowanie oferty obejmującej takie szkolenie do priorytetu I (jako zajęcia edukacyjne z różnych dziedzin), priorytetu III (jako kursy i szkolenia rozwijające umiejętności obsługi oraz wykorzystywania Internetu i nowych mediów) oraz priorytetu IV (jako szkolenia i warsztaty na temat szeroko pojętego bezpieczeństwa). Niemniej jednak z analizy złożonych ofert oraz kart ocen merytorycznych wynika, że oferenci w większości prawidłowo kwalifikowali projekty do właściwych priorytetów (poprzez wybór priorytetu, z którym koresponduje przeważająca część projektu) i przedstawiali w tym zakresie niezbędne uzasadnienie, które było przedmiotem analizy i oceny ze strony ekspertów w ramach kryterium badającego adekwatność oferty w odniesieniu do celów Programu. W przypadku stwierdzenia błędów/wątpliwości w tym zakresie eksperci obniżali liczbę punktów w ramach przedmiotowego kryterium lub przyznawali zero punktów.

Dla celu głównego Programu ustalono dwa wskaźniki: liczbę organizacji, które uzyskały wsparcie w ramach Programu oraz liczbę osób starszych uczestniczących w zrealizowanych projektach.

Wskaźniki Programu

Dla każdego z celów szczegółowych zdefiniowano od trzech do pięciu wskaźników. Treść wskaźników odpowiadała celom Programu i zakresowi podejmowanych działań. Dla każdego ze wskaźników określono wartość docelową. Dane liczbowe, niezbędne do określenia osiągniętych wartości wskaźników w Programie, miały pochodzić ze sprawozdań w realizacji Programu oraz ankiet monitorujących stanowiących załącznik do sprawozdań. Stopień realizacji wskaźników Programu w ujęciu tabelarycznym został przedstawiony w pkt 6.4.

W okresie objętym kontrolą Minister ogłosił dwie edycje konkursów na najlepsze projekty dofinansowane ze środków Programu. Konkursy adresowane były do organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 3 ust. 2 uodppw oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 uodppw. Konkursy zostały ujęte w programie wieloletnim, obowiązującym podczas ogłaszania konkursów. Program wieloletni zawierał wszystkie elementy określone w art. 5a ust. 5 uodppw, tj.: cel główny i cele szczegółowe, zakres przedmiotowy, okres realizacji programu, sposób realizacji programu, wysokość środków planowanych na jego realizację.

Sprawozdanie Ministra z realizacji programu wieloletniego w 2021 r. zostało opublikowane 29 kwietnia 2022 r., tj. przed upływem terminu wynikającego z art. 5b ust. 3 uodppw i zawierało wymagane informacje.

Rada ds. Polityki Senioralnej

Na podstawie zarządzenia nr 9 Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lutego 2016 r. w sprawie powołania Rady do spraw Polityki Senioralnej¹¹, w Ministerstwie funkcjonuje Rada do spraw Polityki Senioralnej.

W wyniku naboru na członków Rady, w dniu 19 maja 2020 r. Minister powołała członków Rady na kadencję 2020–2024. Rada jest organem opiniodawczo-doradczym Ministra. Do stałego udziału w jej pracach zostali zaproszeni przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego oraz związków tych jednostek; administracji rządowej; organizacji pozarządowych, organizacji pracodawców oraz związków zawodowych; uczelni i instytucji badawczych, wydelegowanych do prac w Radzie. Do zadań Rady należy: opracowywanie kierunków działań adresowanych na rzecz osób starszych w Polsce; inicjowanie, wspieranie i promowanie rozwiązań z zakresu polityki społecznej na rzecz osób starszych; przedstawianie Ministrowi propozycji rozwiązań na rzecz rozwoju systemu wsparcia osób starszych.

Rada brała udział w konsultacjach i opiniowaniu Programu wieloletniego. Rada brała także udział w przygotowaniu nowych programów skierowanych do seniorów, w tym Programu, którego założenia były przedmiotem posiedzeń Rady, które odbyły się 16 grudnia 2019 r. i 20 lutego 2020 r. Rada była również informowana na bieżąco o stanie realizacji rządowych programów skierowanych do osób starszych, w tym również o realizacji Programu.

Członkowie Rady
byli powiązani
z organizacjami,
które otrzymały
dofinansowanie

W skład Rady wchodziło m.in. przedstawiciele organizacji pozarządowych. 11 spośród 31 członków Rady było związanych z 13 organizacjami pozarządowymi, które złożyły oferty i otrzymały dofinansowanie w ramach Programu. Łącznie dofinansowanie otrzymało 26 projektów złożonych przez te organizacje na łączną kwotę 3370 tys. zł¹², w tym 13 projektów na łączną kwotę 1180 tys. zł otrzymało dofinansowanie przyznane na podstawie oceny strategicznej, tj. oceny ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, który mając wgląd do wszystkich złożonych ofert oraz wstępnych ocen dokonanych przez ekspertów, miał prawo do ich weryfikacji oraz do dokonania oceny strategicznej ze względu na realizację bieżących polityk publicznych (niezależnie od liczby punktów przyznanych przez ekspertów).

W ww. zakresie NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.

¹¹ Dz. Urz. MRPiPS poz. 9.

¹² Były to: Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Zamość (80 tys. zł); Stowarzyszenia Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Serce dla Serca” przy Parafii św. Trójcy w Bielsku Białej (288,6 tys. zł); Polskie Towarzystwo Gerontologiczne (40 tys. zł); Pomorska Fundacja Międzypokoleniowa (180 tys. zł); Akcja Katolicka Archidiecezji Częstochowskiej (200 tys. zł); Fundacja Instytut Mediów (147,3 tys. zł); Rudzkie Konto Pomocy w Rudzie Śląskiej (256 tys. zł); Fundacji Adaptacja (276 tys. zł); Fundacja „Obywatelski Parlament Seniorów” (247,5 tys. zł); Fundacja „Ogólnopolskie Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku” (220,2 tys. zł); Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów (280,9 tys. zł); Stowarzyszenie MANKO (1033,5 tys. zł); Międzynarodowy Instytut Rozwoju Społecznego sp. z o.o. (120 tys. zł).

5.2. Realizacja Programu „Aktywni+”

Otwarty konkurs ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2022 oraz zadania zlecone w ramach Programu zasadniczo prawidłowo zorganizowano i zrealizowano.

5.2.1. Finansowanie programu

Na realizację Programu w latach 2021–2025 zaplanowano 200 000 tys. zł, tj. **40 000 tys. zł rocznie**. Środki finansowe na realizację działań w ramach Programu pochodzą ze środków budżetu państwa, ujętych w ustawie budżetowej na kolejne lata.

Budżet Programu składa się z dwóch części – dotacje i środki techniczne. W latach 2021–2025: I część – dotacje: nie mniej niż 95% budżetu rocznego, II część – środki techniczne: nie więcej niż 5% budżetu rocznego.

Środki techniczne zgodnie z założeniami Programu zostaną przeznaczone na jego obsługę i działania promocyjne oraz kampanie społeczne, wymianę dobrych praktyk oraz monitoring i ewaluację. Zostaną wykorzystane także do sfinansowania wsparcia eksperckiego – analiz, raportów oraz do realizacji założeń Polityki społecznej wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność¹³.

Organizacje pozarządowe i inne uprawnione podmioty działające na rzecz osób starszych mogły ubiegać się o dofinansowanie swoich projektów kwotą od 25 tys. do 250 tys. zł na projekty jednoroczne.

Kwoty dofinansowania

Złożone oferty w ramach konkursów

W ramach edycji 2021 Programu „Aktywni+” złożono w sumie 1658 ofert, z czego 1040 zostało złożonych w Priorytecie I, 122 w Priorytecie II, 320 w Priorytecie III, a 176 w Priorytecie IV.

Duże zainteresowanie konkursami

W ramach edycji 2022 Programu złożono łącznie 1639 ofert, w tym w ramach kolejnych priorytetów było to odpowiednio 956, 129, 269 oraz 285 ofert.

Organizacje wnioskowały o 211 381,1 tys. zł w ramach edycji 2021 konkursu oraz 231 022,9 tys. zł w edycji 2022.

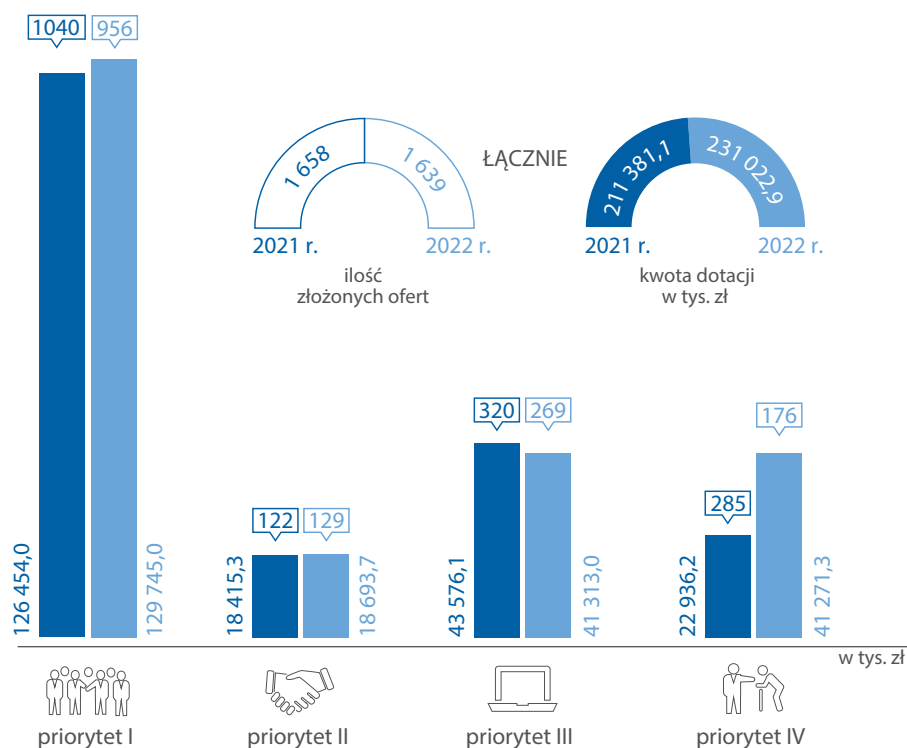
Łączne kwoty wnioskowanych dotacji w edycjach 2021 i 2022 przekroczyły kwotę alokacji środków ponad pięciokrotnie, co pokazuje jak duże są potrzeby związane z szeroko pojętą działalnością społeczną podejmowaną przez organizacje III sektora na rzecz osób starszych.

¹³ W 2021 r. środki techniczne zostały przeznaczone m.in. na: wynagrodzenie ekspertów dokonujących oceny merytorycznej wniosków (495,9 tys. zł), moderowanie wydarzenia „Senioralia 2021” (11,8 tys. zł), wykonanie Generatora Obsługi Dotacji Programu (43,3 tys. zł). W edycji 2022 środki techniczne zostały przeznaczone m.in. na: wynagrodzenie ekspertów dokonujących oceny merytorycznej wniosków (491,7 tys. zł), organizację wydarzenia „Senioralia 2022” (91,9 tys. zł), organizację i obsługę spotkania kierownictwa MRIPS z seniorami w Siennicy (60,4 tys. zł).

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Infografika nr 5

Liczba złożonych ofert wraz z wnioskowaną kwotą dotacji w latach 2021–2022

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych MRiPS.

Forma prawna oferentów

W edycji 2021 konkursu najwięcej ofert zostało złożonych przez stowarzyszenia (ponad 51% wszystkich złożonych ofert) oraz fundacje (prawie 40% wszystkich złożonych ofert). Udział pozostałych podmiotów uprawnionych nie przekraczał 9,5% wszystkich złożonych ofert, z czego 1,9% ofert zostało złożonych przez organizacje konfesyjne, 1,7% przez spółdzielnie, 1% przez spółki kapitałowe non-profit, 0,6% przez kluby sportowe, a pozostałe 3,9% stanowiły inne podmioty. W edycji 2022, podobnie jak w roku 2021 najwięcej ofert zostało złożonych przez stowarzyszenia (51,6% wszystkich złożonych ofert) oraz fundacje (38,8% wszystkich złożonych ofert). 2,2% ofert zostało złożonych przez organizacje konfesyjne, 1,7% przez spółdzielnie, 1% przez spółki kapitałowe non-profit, 0,5% przez kluby sportowe, a pozostałe 4,2% stanowiły inne podmioty.

Dotacje z Programu „Aktywni+”

Na realizację konkursów w latach 2021–2022 zaplanowano po 40 000 tys. zł w każdym roku, z czego 38 000 tys. zł planowano przeznaczyć na dotacje.

Podział środków ze względu na priorytety

Podstawą planowania wydatków były wydzielone w Programie cztery priorytety. Każdemu z priorytetów zgodnie z założeniami Programu zostały przyznane środki w wysokości 25% całości części I budżetu Programu, tj. środków przeznaczonych na dotacje (9500 tys. zł na każdy z priorytetów). Należy zaznaczyć, że w przypadku dużego zróżnicowania progów punktowych wyczerpujących alokację w ramach priorytetów

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Minister może podjąć decyzję o przesunięciu środków między priorytetami, w celu dofinansowania projektów o jak najwyższej jakości. Zarówno w 2021 r. jak i w 2022 r. Minister skorzystał z tego uprawnienia.

Podział środków przewidzianych na dotacje w Programie w latach 2021–2022 przedstawiał się następująco: 2021 r.: priorytet I – 38% (14 600 tys. zł), priorytet II – 17% (6900 tys. zł), priorytet III – 26% (9900 tys. zł), priorytet IV – 19% (7400 tys. zł); 2022 r.: priorytet I – 58% (22 400 tys. zł), priorytet II – 8% (3200 tys. zł), priorytet III – 17% (6500 tys. zł), priorytet IV – 17% (6600 tys. zł).

Średnia wartość dotacji w 2021 r. wyniosła 122,5 tys. zł. Średnia wartość dotacji w 2021 r. wyniosła 123,9 tys. zł.

W ramach edycji 2021 konkursu dofinansowano 317 projektów (19,1% wszystkich złożonych ofert), z czego 131 w priorytecie I, 45 w priorytecie II, 82 w priorytecie III i 59 w ramach priorytetu IV.

Niewielka ilość ofert dofinansowanych w stosunku do liczby ofert złożonych ogółem

Minimalna liczba punktów uzyskanych przez oferty rekomendowane do dofinansowania w ramach kolejnych priorytetów wyniosła odpowiednio 205, 194, 193 i 187.

W 2022 r. dofinansowano 313 ofert (19,1% wszystkich złożonych ofert), tj. 180 w priorytecie I, 31 w priorytecie II, po 51 w priorytecie III i IV.

Minimalna liczba punktów uzyskanych przez oferty rekomendowane do dofinansowania w priorytecie I wyniosła 201, zaś w pozostałych priorytetach 200.

Realizatorami zadań w ramach Programu „Aktywni+” w głównej mierze były stowarzyszenia, które w edycji 2021 konkursu zrealizowały 158 projektów oraz fundacje, które wykonały 122 inicjatywy. Projekty przeprowadzone przez dwie wyżej wymienione grupy podmiotów uprawnionych stanowiły 88,3% wszystkich dofinansowanych ofert. Pozostała część, tj. 11,7% realizowana była przez Kościoły i inne związki wyznaniowe (13), spółdzielnie socjalne (4), spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (3), klub sportowy (1), a pozostałe 16 ofert zostało złożonych przez inne podmioty (np. Kółka rolnicze, Koła gospodyń wiejskich).

Forma prawna oferentów

Realizatorami zadań w edycji 2022 Programu „Aktywni+” były podobnie jak rok wcześniej stowarzyszenia, które zrealizowały 168 projektów oraz fundacje, które wykonały 110 inicjatyw. Pozostała część działań konkursowych realizowana była przez Kościoły i inne związki wyznaniowe (13), spółdzielnie socjalne (3), spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (2), klub sportowy (1), a pozostałe 16 ofert zostało złożonych przez inne podmioty (np. Kółka rolnicze, Koła gospodyń wiejskich).

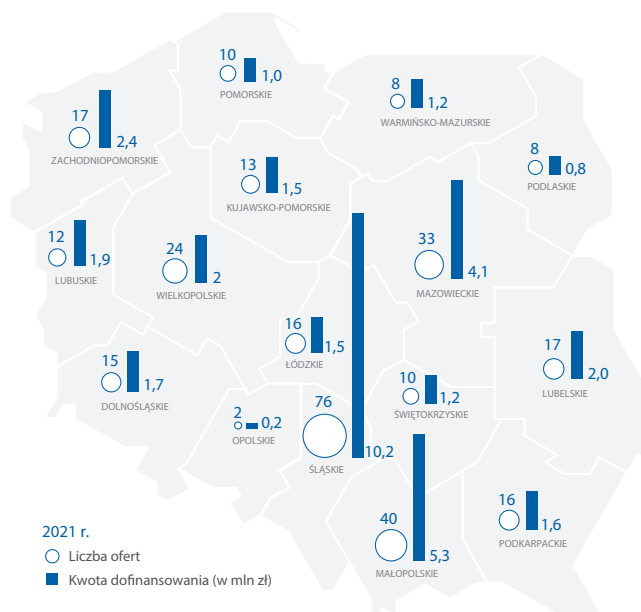
Większość dofinansowanych ofert w 2021 r., tj. 173 z 317 (54,6%) pochodziła z czterech województw: małopolskiego (40), mazowieckiego (33), śląskiego (76) i wielkopolskiego (24). Wskazane województwa w 2021 r. otrzymały 21 600 tys. zł (55,7% wszystkich środków przekazanych na dotacje).

Oferty dofinansowane w podziale na województwa

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Infografika nr 6

Liczba dofinansowanych ofert w 2021 r. wraz z kwotami dotacji w podziale na województwa

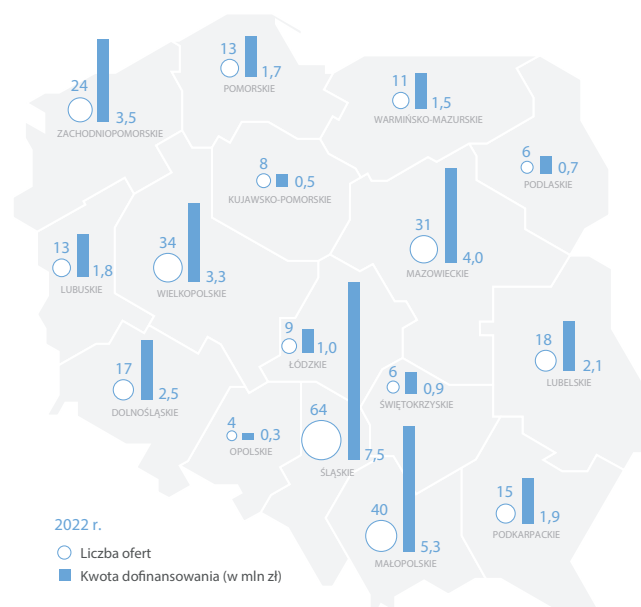

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych MRiPS.

Podobnie sytuacja wyglądała w 2022 r. Większość dofinansowanych ofert, tj. 169 z 314 (54%) pochodziła z województw: małopolskiego (40), mazowieckiego (31), śląskiego (64), wielkopolskiego (34). Województwa te otrzymały 20 100 tys. zł (52% wszystkich środków przekazanych na dotacje) w 2022 r.

Infografika nr 7

Liczba dofinansowanych ofert w 2022 r. wraz z kwotami dotacji w podziale na województwa

Źródło: pracowanie własne NIK na podstawie danych MRiPS.

5.2.2. Realizacja konkursu ofert

W okresie objętym kontrolą Minister ogłosił dwie edycje konkursów na najlepsze projekty dofinansowane ze środków Programu, w każdym przypadku zachowując termin 21 dni od dnia ogłoszenia do upływu terminu składania ofert, określony w art. 13 ust. 1 uodppw. Zgodnie z art. 13 ust. 2 pkt 1–6 uodppw, ogłoszenia otwartych konkursów ofert zawierały informacje dotyczące rodzaju zadania, wysokości środków publicznych przeznaczonych na jego realizację, zasad przyznawania dotacji, terminów i warunków realizacji zadania, terminów składania ofert, trybu i kryteriów stosowanych przy wyborze ofert oraz terminu dokonania wyboru ofert. Ogłoszenia zawierały również informacje o zrealizowanych w roku ogłoszenia otwartego konkursu ofert i w roku poprzednim zadaniach publicznych tego samego rodzaju i związanych z nimi kosztami, jednakże nie zawierały one informacji o wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 uodppw.

Ogłoszenia o otwartym konkursie ofert w ramach Programu nie zawierały natomiast informacji o wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 uodppw, w roku ogłoszenia otwartego konkursu ofert i w roku poprzednim, co było niezgodne z art. 13 ust. 2 pkt 7 uodppw. Zgodnie z tą regulacją, ogłoszenie otwartego konkursu ofert powinno zawierać informacje o zrealizowanych przez organ administracji publicznej w roku ogłoszenia otwartego konkursu ofert i w roku poprzednim zadaniach publicznych tego samego rodzaju i związanych z nimi kosztami, ze szczególnym uwzględnieniem wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3.

Oferty mogły być składane w okresie od 4 do 26 marca 2021 r. (edycja 2021) i od 1 do 28 lutego 2022 r. (edycja 2022). Termin realizacji projektów przez oferentów ustalono na: od 1 maja do 31 grudnia 2021 r. oraz od 1 kwietnia do 31 grudnia 2022 r.

Stosowany przez Ministerstwo w otwartych konkursach ofert w ramach Programu wzór oferty realizacji zadania publicznego, zawierał wszystkie elementy wymagane w art. 14 ust. 1 uodppw, tj. szczegółowy zakres rzeczowy zadania publicznego proponowanego do realizacji; termin i miejsce realizacji zadania publicznego; kalkulację przewidywanych kosztów realizacji zadania publicznego; informację o wcześniejszej działalności organizacji pozarządowej lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 składających ofertę w zakresie, którego dotyczy zadanie publiczne; informację o posiadanych zasobach rzeczowych i kadrowych zapewniających wykonanie zadania publicznego oraz o planowanej wysokości środków finansowych na realizację danego zadania pochodzących z innych źródeł; deklarację o zamiarze odpłatnego lub nieodpłatnego wykonania zadania publicznego.

Wzory ofert były również zgodne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów.

Brak informacji
o wysokości dotacji
przekazanych oferentom
w ogłoszeniach
o konkursie

Wzory ofert

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Ogłoszenia o konkursach, a także ich wyniki zostały opublikowane na stronie internetowej MRiPS, Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa oraz w jego siedzibie, w sposób przewidziany w art. 13 ust. 3 uodppw. Ogłoszenia o konkursach nie zamieszczano w dzienniku ani tygodniku o zasięgu ogólnopolskim.

Za pośrednictwem tych samych kanałów opublikowane zostały ogłoszenia wyników otwartych konkursów ofert, zawierające wszystkie obligatoryjne elementy wynikające z art. 15 ust. 2h uodppw, tj. nazwę oferenta, nazwę zadania publicznego oraz wysokość przyznanych środków publicznych.

Ocena formalna Każda oferta złożona w konkursach musiała spełniać kryteria formalne. W ramach obu konkursów obowiązywały trzy kryteria formalne:

- Złożenie oferty przez podmiot uprawniony do aplikowania w konkursie.
- Wypełnienie i złożenie kompletnej oferty *on-line* za pomocą Generatora Ofert¹⁴.
- Nieprzekroczenie limitu ofert (jedna oferta w konkursie z możliwością złożenia dwóch dodatkowych w imieniu oddziału terenowego nieposiadającego osobowości prawnej). W latach 2020–2021 ze względów formalnych odrzucono łącznie 65 ofert z 698, tj. 9,3% ogółu.

W ramach edycji 2021 negatywną ocenę formalną otrzymało pięć ofert. Ze względów formalnych w 2022 r. odrzucono osiem ofert. We wszystkich przypadkach było to spowodowane przez złożenie ofert przez podmioty, które nie były uprawnione do aplikowania w konkursie. Ocena formalna była dokonywana przez pracowników DAS poprzez wypełnienie kart oceny formalnej w Generatorze Ofert. Kontrola przeprowadzona na próbie ofert, które zostały odrzucone ze względów formalnych, wykazała, że oferty odrzucone formalnie zostały ocenione zgodnie z Regulaminami konkursów.

Ocena merytoryczna Oferty ocenione pozytywnie na etapie oceny formalnej podlegały ocenie merytorycznej, która była przeprowadzana przez dwóch niezależnych ekspertów zewnętrznych.

Nabór kandydatów na ekspertów do oceny ofert i sprawozdań końcowych składanych w ramach realizacji otwartych konkursów ofert w ramach Programu został ogłoszony 15 grudnia 2020 r. Formularze zgłoszeniowe przyjmowano do 10 stycznia 2021 r. Zgłoszenia przesłało 191 osób. Do oceny projektów złożonych w ramach edycji 2021 wybrano 107 ekspertów realizujących to zadanie w ramach zawartych umów cywilnoprawnych. Średnio każda osoba miała do oceny blisko 31 złożonych ofert. W ramach edycji 2022 oferty były oceniane przez 99 ekspertów, z których każdy dokonał oceny średnio 33 ofert.

¹⁴ Generator Ofert to narzędzie teleinformatyczne umożliwiające oferentom utworzenie indywidualnego profilu w systemie informatycznym właściwym dla składania i gromadzenia ofert w ramach Programu (dostępnym w Internecie – [https:// das.mrips.gov.pl](https://das.mrips.gov.pl)) oraz przygotowanie, złożenie i obsługę oferty w ramach konkursu, a także złożenie sprawozdania końcowego i ankiety monitorującej realizację Programu.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Dla ekspertów oceniających oferty w ramach otwartego konkursu ofert w 2021 r. zostało przeprowadzone szkolenie w dniu 12 kwietnia 2021 r., zaś 15 kwietnia 2021 r. zostały im przekazane drogą elektroniczną materiały szkoleniowe. W edycji 2022 materiały szkoleniowe zostały przekazane ekspertom 25 marca 2022 r.

Eksperci dokonujący oceny merytorycznej ofert złożyli deklaracje bezstronności i poufności, w których zobowiązali się do podjęcia wszelkich niezbędnych działań koniecznych do usunięcia ryzyka konfliktu interesów, a w przypadku jego wystąpienia, do wycofania się z oceny danej oferty.

Wszystkie podmioty, które złożyły oferty w ramach Programu miały dostęp w Generatorze Ofert do kart oceny dotyczących ich ofert, co pozwalało na ocenę pracy ekspertów przez organizacje pozarządowe i inne podmioty, które aplikowały w konkursie. Do MRiPS nie wpływały skargi kwestionujące obiektywizm ekspertów oceniających wnioski.

Zgodnie z Regulaminami otwartych konkursów¹⁵ odrzucenie oferty w wyniku oceny formalnej lub merytorycznej, a także nieprzyznanie dotacji lub przyznanie jej w kwocie niższej niż wnioskowana było ostateczne i nie podlegało procedurom odwoławczym. 15 oferentów zażądało uzasadnienia wyboru lub odrzucenia oferty, w przypadkach odrzucenia ich oferty w wyniku oceny formalnej lub merytorycznej, a także nieprzyznania dotacji lub przyznania w niższej kwocie niż wnioskowano. W ww. zakresie NIK nie wniosła zastrzeżeń.

Brak procedury odwoławczej

Kryteria oceny merytorycznej dotyczyły ogólnych zasad odnoszących się do treści oferty, wiarygodności i zdolności projektodawcy do podjęcia realizacji projektu oraz zasad finansowania projektów w ramach Programu i spełniały warunki określone w art. 15 ust. 1 uodppw.

Kryteria oceny merytorycznej

Kryteria merytoryczne weryfikowane przez ekspertów na etapie oceny merytorycznej dotyczyły:

- **Adekwatności oferty w odniesieniu do celów Programu** (zgodność przedmiotu oferty z Programem oraz wybranym Priorytetem).
- **Logiki projektowej** (stopień identyfikacji problemu oraz grupy docelowej projektu, stopień zaangażowania osób starszych w przygotowanie oferty, prawidłowość określonych celów i ich adekwatności w stosunku do zidentyfikowanego problemu, stopień prawidłowości określonych w ofercie rezultatów, ocena możliwości: realizacji zadania publicznego przez oferenta; jakości planu działań zawartych w ofercie i sposobu jego realizacji; przejrzystości i wykonalności harmonogramu; stopnia identyfikacji ryzyka oraz sposobów minimalizowania jego efektów, ocena proponowanej jakości wykonania zadania).
- **Kalkulacji kosztów** (ocena przedstawionej kalkulacji kosztów realizacji zadania publicznego, stopień racjonalności i niezbędności kosztów z perspektywy realizacji projektu, stopień adekwatności i realności stawek jednostkowych, występowanie błędów w kalkulacji przewidywanych kosztów, przejrzystość konstrukcji budżetu, uwzględnienie

¹⁵ Część A rozdział VI podrozdział 6 Postępowanie odwoławcze.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

przez oferenta udziału środków finansowych własnych lub środków pochodzących z innych źródeł przeznaczonych na realizację ocenianego zadania publicznego).

- **Zasobów osobowych, rzeczowych i doświadczenia oferenta** (ocena zasobów rzeczowych i wkładu osobowego, poziom kwalifikacji osób realizujących zadanie publiczne, analiza i ocena dotychczas zrealizowanych zleconych zadań publicznych, doświadczenie kluczowych osób zaangażowanych w realizację zadania w pracy z seniorami, zasoby własne organizacji).
- **Wpływu działań zawartych w ofercie na beneficjentów** (stopień atrakcyjności/innowacyjności projektowanych działań dla osób starszych, uwzględnienie w ofercie uczestnictwa w projektach osób starszych o różnym stopniu sprawności, wpływ planowanych działań na uczestników projektu, stopień trwałości projektu i potencjał jego kontynuacji poza finansowaniem z Programu).

W ramach oceny merytorycznej każdy z ekspertów mógł przyznać dodatkową punktację w zakresie realizacji przez oferentów **kryteriów strategicznych** określanych przez MRiPS dla każdego z priorytetów konkursów w celu zapewnienia realizacji istotnych celów polityki społecznej wobec osób starszych oraz realizacji bieżących polityk publicznych.

W edycji 2021 konkursu obowiązywały następujące kryteria strategiczne:

Kryteria strategiczne

Lp.	Kryterium strategiczne	Priorytet
1.	Projekt zakładający realizację działań aktywizujących na terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich	I
2.	Projekt zakładający sieciowanie organizacji senioralnych	II
3.	Projekt zakładający promowanie nowych narzędzi teleinformatycznych skierowanych do osób starszych	III
4.	Projekt zakładający zwiększenie bezpieczeństwa osób starszych.	IV

W edycji 2021 konkursu obowiązywały następujące kryteria strategiczne:

Lp.	Kryterium strategiczne	Priorytet
1.	Projekt zakładający realizację działań aktywizujących na terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich	I
2.	Projekt zakładający sieciowanie organizacji senioralnych	II
3.	Projekt zakładający działania edukacyjne na temat bezpiecznego korzystania z technologii teleinformatycznych i Internetu	III
4.	Projekt zakładający kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie	IV

Przykłady

Stowarzyszenie Manko (2022 r.) – Projekt zakładający zwiększenie bezpieczeństwa osób starszych w ramach priorytetu IV. W ofercie zaplanowano wydanie specjalnego numeru Głosu Seniora – Bezpieczny Senior, który zawierał zakres wiedzy na temat prawa konsumenckiego, technik manipulacyjnych sprzedaży oraz innych oszustw, korona oszustw i wyłudzeń na osobach

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

starszych. Projekt dotyczy również zagadnień cyberbezpieczeństwa, tj. pułapek na subskrybentów, kradzieży tożsamości, oszustw na platformach społecznościowych, zakupów online, oszustw wobec kupujących, podszywania się pod zbiórki charytatywne, a także oszustw wykorzystujących sytuację pandemii – tzw. korono oszustwa oraz wojny na Ukrainie.

Fundacja Obywatelski Parlament Seniorów (2021 r.) – w ramach projektu oferent zaplanował funkcjonowanie Obywatelskiego Parlamentu Seniorów posiadającego charakter działalności sieciującej organizacje senioralne.

Maksymalną liczbę punktów jaką mogła otrzymać oferta to 210 punktów, w tym: spełnienie kryteriów merytorycznych maks.: 200 pkt od dwóch ekspertów; spełnienie kryterium strategicznego dla priorytetu: po 5 pkt od każdego z dwóch ekspertów. Należy zaznaczyć, że spełnienie kryteriów strategicznych nie było obowiązkowe do zakwalifikowania projektu do dofinansowania. W opinii NIK MRiPS prawidłowo nagradzało dodatkowymi punktami organizacje realizujące w ramach złożonych ofert istotne cele polityki społecznej wobec osób starszych oraz realizujące bieżące polityki publiczne.

Stosowane przez Ministerstwo zasady oceny merytorycznej w otwartych konkursach ofert spełniały warunki określone w art. 15 ust. 1 uodppw. Wszystkie wymagane elementy były przedmiotem oceny merytorycznej. Eksperci przeprowadzający ocenę wypełniali karty oceny merytorycznej, w których przyznawali punkty w ramach poszczególnych kryteriów oraz zamieszczali uzasadnienia w tym zakresie.

W przypadkach, gdy w ocenie oferty wystąpiła różnica w punktacji przyznanej pomiędzy obydwoma ekspertami wynosząca co najmniej 30 punktów i ocena wyższa wynosiła co najmniej 85 punktów, oferta była kierowana do oceny trzeciego eksperta dysponującego podwójną pulą punktów. Ocena trzeciego eksperta była rozstrzygająca i na jej podstawie oferta była umieszczana na liście rankingowej. W 2021 r. do oceny merytorycznej dokonywanej przez trzeciego eksperta skierowano 105 ofert (6,4% wszystkich ofert podlegających ocenie merytorycznej), zaś w 2022 r. 121 ofert (7,4% wszystkich ofert podlegających ocenie merytorycznej).

W ocenie ofert dokonywanej w 2021 r. jako ocena tzw. trzeciego eksperta brało udział czterech pracowników DAS, z których jeden nie był członkiem Komisji co było niezgodne z § 2 ust. 6 Regulaminu Komisji konkursowej do spraw opiniowania ofert złożonych w edycji 2021 otwartego konkursu ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025. Pracownik ten dokonał ocen 26 ofert, pomimo że nie miał umocowania do dokonywania oceny ofert jako tzw. trzeci ekspert. Skutkiem tego mogło być dofinansowanie ofert, które nie powinny otrzymać dotacji.

Ocena trzeciego eksperta

Ocena ofert przez pracownika DAS niebędącego członkiem Komisji konkursowej

Komisje konkursowe

Dla obu edycji Programu, Minister działając na podstawie art. 15 ust. 2a uodppw, powołała Komisje do spraw opiniowania złożonych ofert. Zgodnie z zarządzeniami powołującymi Komisje konkursowe¹⁶, miały się one składać z przewodniczącego, którym był Dyrektor DAS oraz sześciu członków rekomendowanych przez przewodniczącego, w tym czterech pracowników DAS oraz dwóch przedstawicieli zgłoszonych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 uodppw. Spośród członków Komisji przewodniczący wyznaczał sekretarza. Imienne listy członków Komisji zostały przedstawione przez przewodniczącego oraz zatwierdzone przez Ministra.

Składy Komisji, określone w zarządzeniach Ministra, były zgodne z art. 15 ust. 2c i 2d uodppw. Skład Komisji w 2022 r. był zgodny z zarządzeniem Ministra, natomiast w skład Komisji w 2021 r. powołano tylko jednego przedstawiciela zgłoszonego przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 uodppw. Wynikało to z faktu, że uprawnione podmioty dokonały zgłoszenia tylko jednego kandydata do pracy w Komisji. Sytuacja taka była dopuszczalna na podstawie regulacji art. 15 ust. 2da pkt 1 uodppw, zgodnie z którym Komisja może działać bez udziału osób wskazanych przez organizacje pozarządowe lub podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 uodppw, jeżeli żadna organizacja nie wskaże osób do składu Komisji.

Członkowie Komisji złożyli oświadczenia, że zapoznali się z listami podmiotów które biorą udział w konkursie i nie zachodzą w ich przypadku przesłanki wyłączenia, o których mowa w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁷. Zobowiązali się również do zachowania bezstronności, a w przypadku zaistnienia konfliktu interesów, do niezwłocznego poinformowania o tym fakcie przewodniczącego komisji.

Kontrola przeprowadzona na próbie 46 ofert¹⁸, w tym 27¹⁹ ofert, które otrzymały dofinansowanie, sześciu które nie otrzymały dofinansowania ze względu na zbyt niską liczbę punktów uzyskanych na etapie oceny merytorycznej wykazała, że:

- Wszystkie podmioty, których oferty zostały skierowane do oceny merytorycznej były uprawnione do składania wniosków o dofinansowanie w ramach konkursów.
- Przyjęte oferty zawierały informacje o szczegółowym zakresie rzeczowym zadania publicznego proponowanego do realizacji; terminie

¹⁶ Komisje zostały powołane zarządzeniem nr 15 Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2021 r. w sprawie powołania komisji konkursowej do spraw opiniowania ofert złożonych w edycji 2021 otwartego konkursu ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 (Dz. Urz. MRiPS poz. 15), dalej: zarządzenie w sprawie powołania komisji konkursowej w edycji 2021 oraz zarządzeniem nr 14 Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej do spraw opiniowania ofert złożonych w ramach edycji 2022 otwartego konkursu ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 (Dz. Urz. MRiPS poz. 14).

¹⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 775.

¹⁸ Trzydzieści dwie w ramach edycji 2021 i 14 w ramach edycji 2022.

¹⁹ W tym dwie oferty, które ostatecznie nie były realizowane w wyniku rezygnacji beneficjentów.

i miejscu realizacji tego zadania; kalkulacji przewidywanych kosztów realizacji zadania; informacji o wcześniejszej działalności organizacji pozarządowej lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 uodppw składających ofertę w zakresie, którego dotyczy zadanie; informację o posiadanych zasobach rzeczowych i kadrowych zapewniających wykonanie zadania, informację o planowanej wysokości środków finansowych na realizację danego zadania pochodzących z innych źródeł oraz deklarację o zamiarze odpłatnego lub nieodpłatnego wykonania zadania.

- We wszystkich przypadkach liczby punktów przyznanych ofercie, wykazanych w listach rankingowych, były zgodne z kartami ocen merytorycznych i stanowiły sumę punktów przyznanych przez ekspertów, a w przypadku ofert skierowanych do oceny przez trzeciego eksperta były równe liczbie punktów przyznanych przez tego eksperta.
- We wszystkich przypadkach na podstawie danych zawartych w ofertach można było określić planowany koszt jednostkowy usług lub produktów planowanych do zakupu w ramach projektów. Przyjęty poziom kosztów jednostkowych podlegał ocenie przez ekspertów w ramach kryterium merytorycznego III. Kalkulacja kosztów. Dodatkowo w przypadku stwierdzenia, że część planowanych wydatków stanowi koszty niekwalifikowalne, koszty jednostkowe są zawyżone lub wydatki nie są niezbędne do poniesienia, eksperci wypełniali dodatkową tabelę stanowiącą nieobligatoryjny element karty oceny merytorycznej, w której wskazywali koszty kwestionowane wraz z propozycją ich ograniczenia lub usunięcia. Na tej podstawie określali również rekomendowaną kwotę dofinansowania, która stanowiła różnicę pomiędzy wnioskowaną kwotą dotacji a sumą kwot zakwestionowanych przez danego eksperta.

Ministerstwo akceptowało karty oceny merytorycznej, w których stwierdzono brak zgodności pomiędzy liczbą przyznanych punktów w ramach poszczególnych kryteriów i uzasadnieniami z tym zakresie (cztery z 33). Ponadto stwierdzono, że w przypadku 13 z 33 (39,4%) ofert objętych próbą, oceny kryteriów strategicznych dokonywane przez ekspertów różniły się od siebie (jeden ekspert przyznawał 5 pkt zaś drugi przyznawał 0 pkt). W ocenie NIK, nadzór Ministerstwa nad oceną ww. projektów był nierzetelny, co mogło skutkować przyznaniem dotacji dla projektów, które spełniały kryteria merytoryczne i strategiczne w mniejszym zakresie od projektów, które dofinansowania nie otrzymały.

Akceptacja kart ocen merytorycznych pomimo braku zgodności pomiędzy liczbą punktów z uzasadnieniem

Przykłady

Fundacja „Ogólnopolskie Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku” (Krajobraz po pandemii. Pomagamy wskrzesić prężne organizacje i przywrócić aktywność seniorów) – w ramach kryterium II. Logika projektowa, jeden z ekspertów przyznał maksymalną liczbę 30 punktów, a w uzasadnieniu wskazał, że: *Oceniana oferta została przygotowana generalnie zgodnie z zasadami logiki projektowej – choć pod tym względem oferta jest bardzo słaba. W ofercie nie sformułowano ani celu głównego, ani celów szczegółowych. (...). W ofercie zaplanowano monitorowanie jedynie dwóch rezultatów. Pierwszy z nich nie jest rezultatem, a działaniem. Przypisano do niego także błędny miernik. Tą część należy*

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

uznać za przygotowaną w sposób rażąco niestaranny i nieprofesjonalny. Działania zostały opisane w sposób bardzo ogólny, nieczytelny – są to raczej założenia działań, a nie opis ich realizacji.

Polskie Radio Obywatelskie PL-CB Radio (Mądry senior nie tylko po szkodzi) – w ramach kryterium III. Kalkulacja kosztów jeden z ekspertów przyznał maksymalną liczbę 15 pkt, a w uzasadnieniu wskazał, że: *Kosztorys przedstawiony w sposób nieprawidłowy, projektodawca nie wskazał co kryje się pod jedną pozycją – brak uzasadnienia zarówno w kosztorysie, jak pozostałej części wniosku – nie wiadomo co kryje się pod jedną pozycją.* Dodatkowo, rekomendowana przez tego eksperta kwota dofinansowania stanowiła niespełna 30% dofinansowania wnioskowanego.

W sytuacji, gdy oferty zawierały koszty zawyżone, były one kwestionowane przez co najmniej jednego z oceniających. Dlatego, w ocenie NIK weryfikacja dokonywana przez ekspertów w tym zakresie była wystarczająca do zapewnienia, aby poziom kosztów jednostkowych nie odbiegał od cen rynkowych.

Nieuwzględnianie uwag ekspertów oceniających wnioski

Niezależnie od powyższego, wskazania ekspertów nie zawsze były uwzględniane na etapie modyfikowania ofert, które zostały skierowane do dofinansowania, na potrzeby sporządzenia załączników do umowy o realizację zadania publicznego. W przypadku trzech z objętych badaniem próby 27 dofinansowanych ofert stwierdzono, że rekomendacje ekspertów w zakresie ograniczenia kwot jednostkowych uznanych za zawyżone nie zostały uwzględnione lub zostały uwzględnione w części. W dwóch przypadkach kwoty jednostkowe zostały podniesione w stosunku do pierwotnej oferty.

Przykłady

Fundacja im. Zbyszka Cyganiewicza (Śpisz Pisz? Obudź się Edycja 2022) – jeden z ekspertów zakwestionował wysokość planowanych wydatków związanych z obsługą finansowo-księgową zadania i zaproponował ich obniżenie z 15 tys. zł do 5 tys. zł oraz wydatków związanych z wynajęciem sal na potrzeby przeprowadzenia czterech typów zajęć dla seniorów i zaproponował ich obniżenie z 36 tys. zł do 23 tys. zł.

Ministerstwo zaakceptowało zaktualizowaną ofertę, w której koszty obsługi finansowo-księgowej zadania zostały ograniczone do 14,3 tys. zł, zaś koszty związane z wynajęciem sal pozostały bez zmian. Tym samym większość kosztów uznanych przez eksperta za zawyżone została pozostawiona w zaktualizowanej ofercie, natomiast oszczędności w wymaganej kwocie osiągnięto głównie poprzez ograniczenie zakresu rzeczowego projektu.

Fundacja edukacyjno-sportowa reGeneracja (Ciechanowska Koalicja Seniorów) – jeden z ekspertów zakwestionował planowany koszt modernizacji strony internetowej w kwocie 5 tys. zł wskazując, iż odbiega on od realiów rynkowych i zarekomendował zmniejszenie go do kwoty 1 tys. zł. W zaktualizowanej ofercie wnioskodawca zmniejszył przedmiotowy koszt, ale do kwoty 4 tys. zł.

Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Wojciecha Biskupa Męczennika w Częstochowie (Nasi seniorzy w działaniu!) – obaj eksperci przyznali maksymalną liczbę punktów w ramach wszystkich kryteriów merytorycznych i nie zgłosili żadnych uwag do planowanego budżetu projektu.

Tymczasem we wniosku stanowiącym załącznik do umowy o realizację zadania publicznego doszło do zasadniczych zmian w planowanym budżecie. Mię-

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

dzy innymi, zrezygnowano z zakupu wyposażenia na łączną kwotę 68 tys. zł. Powstałe w ten sposób oszczędności przeznaczono na zwiększenie liczby planowanych godzin zajęć z 90 do 150, ale również na zwiększenie części planowanych wydatków, w tym również kosztów jednostkowych. Przykładowo, planowany koszt zakupu projektora zwiększono z 2,5 tys. zł do 3,5 tys. zł, koszt zakupu ekranu z 1 tys. zł do 2 tys. zł, koszt transportu uczestników podczas pięciu wycieczek z 8,4 tys. zł na 12,2 tys. zł, koszt wyżywienia uczestników podczas czterech wycieczek z 10 tys. zł na 18,7 zł, koszt biletów wstępu podczas pięciu wycieczek z 7 tys. zł na 9 tys. zł.

NIK negatywnie ocenia akceptację zaktualizowanych ofert w zakresie wskazanym powyżej z uwagi na fakt, iż zgodnie z przepisem art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. a ustawy o finansach publicznych, wydatki były dokonywane **w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.**

W sprawozdaniach końcowych z wykonania zadania publicznego beneficjenci byli zobowiązani do wykazania wyłącznie zbiorczych kwot dla wydatków poniesionych w ramach poszczególnych rodzajów kosztów. W opinii NIK weryfikacja wysokości kosztów jednostkowych faktycznie poniesionych w ramach realizacji poszczególnych projektów nie była możliwa co utrudniało weryfikację kosztów niekwalifikowalnych.

W przypadku stwierdzenia przez ekspertów występowania w ofercie kosztów niekwalifikowalnych były one kwestionowane na etapie oceny merytorycznej i usuwane w ramach aktualizacji oferty.

Kwestionowanie kosztów niekwalifikowalnych

W przypadku 17 ofert wybranych do dofinansowania wskutek oceny merytorycznej, wartość przyznanego dofinansowania była równa niższej z kwot dofinansowania rekomendowanych przez ekspertów.

W ocenie NIK zasady ograniczania kwoty dotacji w tym trybie były uzasadnione merytorycznie i stosowane w sposób przejrzysty.

Zgodnie z Regulaminami otwartych konkursów ofert²⁰, w ramach kompetencji ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego pozostawało przyznanie dofinansowania dla projektów, które zostały złożone w naborze i uzyskały pozytywną ocenę formalną – do wysokości kwoty uwolnionych środków. Minister podejmując rozstrzygnięcie, o którym mowa powyżej, miał wybierać do dofinansowania oferty spośród ocenionych pozytywnie formalnie, spełniające przynajmniej jedno z następujących kryteriów:

Uwolnione środki

- oferta mieści się w ramach kluczowych dla interesu społecznego polityk publicznych;
- oferta zakłada realizację tematu szczególnie ważnego z punktu widzenia polityki społecznej na rzecz osób starszych;
- w ocenie eksperta stwierdzony został przez IZ błąd, działający na niekorzyść oferenta/ów.

W 2021 r. kwota środków uwolnionych wyniosła 2092,7 tys. zł, w tym 763,4 tys. zł oszczędności powstałych wskutek rezygnacji z realizacji ośmiu dofinansowanych projektów, 329,3 tys. zł środków pozostających

²⁰ Część A rozdział IX Regulaminów konkursów.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

do rozdysponowania i 1000 tys. zł środków przesuniętych z obsługi technicznej Programu. Do dofinansowania wybrano 36 projektów na kwotę 2080 tys. zł.

W ramach priorytetu I do dofinansowania wybrano 27 projektów, 20 projektów które na etapie oceny merytorycznej uzyskały 204 lub 203 pkt (wszystkie projekty z taką liczbą punktów z wyłączeniem dwóch) oraz siedem projektów które uzyskały kolejno 202, 201, 188, 178, 177, 164 i 154 pkt. W ramach priorytetu II do dofinansowania wybrano dwa projekty, które uzyskały 193 (jeden z dwóch projektów z taką liczbą punktów) i 186 pkt.

W ramach trzeciego priorytetu do dofinansowania wybrano cztery projekty, dwa projekty, które na etapie oceny merytorycznej uzyskały 192 pkt (wszystkie projekty z taką liczbą punktów) i po jednym projekcie z 176 pkt i 164 pkt. W ramach czwartego priorytetu do dofinansowania wybrano trzy projekty, dwa projekty, które na etapie oceny merytorycznej uzyskały 186 (wszystkie projekty z taką liczbą punktów) oraz jeden projekt z 90 pkt.

W 2022 r. kwota środków uwolnionych wyniosła 1796,5 tys. zł, w tym 323,6 tys. zł oszczędności powstałych wskutek rezygnacji z realizacji trzech dofinansowanych projektów, 513 tys. zł środków pozostających do rozdysponowania i 950 tys. zł środków przesuniętych z obsługi technicznej Programu. Do dofinansowania wybrano 38 projektów na 1772 tys. zł.

W ramach priorytetu I do dofinansowania wybrano 10 projektów, dziewięć które na etapie oceny merytorycznej uzyskały 200 pkt (wszystkie projekty z taką liczbą punktów) oraz jeden, który uzyskał 194 pkt. W ramach priorytetu II do dofinansowania wybrano 10 projektów. Były to wszystkie projekty, które otrzymały na etapie oceny merytorycznej od 197 do 199 pkt. W ramach trzeciego priorytetu do dofinansowania wybrano dziewięć projektów, pięć projektów które na etapie oceny merytorycznej uzyskały 199 pkt (wszystkie projekty z taką liczbą punktów) dwa projekty, które uzyskały po 195 pkt i po jednym projekcie z 191 pkt i 180 pkt. W ramach priorytetu IV do dofinansowania wybrano dziewięć projektów, osiem projektów, które na etapie oceny merytorycznej uzyskały 199 albo 198 pkt (wszystkie projekty z taką liczbą punktów z wyłączeniem jednego) oraz jeden projekt ze 195 pkt.

Dofinansowanie ofert, których punktacja była niższa od wymaganej

Tym samym do dofinansowania wybrano dziewięć ofert, które na etapie oceny merytorycznej uzyskały od 17 do 97 punktów mniej niż było wymagane do uzyskania dofinansowania w trybie podstawowym. Dofinansowanie w ramach dysponowania środkami uwolnionymi było przyznawane przez Ministra w oparciu o ogólne kryteria z pominięciem ocen merytorycznych dokonywanych przez ekspertów oraz bez uwzględnienia rekomendowanych przez ekspertów kwot dofinansowania.

Przykład

Fundacja Macte Animo (Seniorze, zrelaksuj się!) – dofinansowanie w ramach dysponowania środkami uwolnionymi przyznano, pomimo że na etapie oceny merytorycznej oferta uzyskała 90 punktów. Była to dziewiąta najniższej oceniona oferta (166 miejsce na 174 oferty objęte oceną merytoryczną w ramach

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

priorytetu IV). Zgodnie z oceną eksperta nr 2 Oferta jest zgodna z Programem Aktywni+, ale nie wpisuje się w Priorytet IV, w ramach którego została złożona. Oferta bardzo niskiej jakości. Brak diagnozy i celu projektu. Plan działań zbyt ogólny. Pobieźnie opisana promocja projektu. Brak opisu rekrutacji i zarządzania projektem. Kalkulacja kosztów zawiera liczne błędy, zbyt ogólna. Zawiera koszt niekwalifikowany. Doświadczenie oferenta zbyt pobieżnie opisane. Brak konkretnego wskazania kwalifikacji i doświadczenia kadry projektu. Projekt nie spełnia kryterium strategicznego dla Priorytetu IV tj. nie zakłada działań kształtujących pozytywne postrzeganie starości w społeczeństwie.

W opinii NIK dysponowanie środkami uwolnionymi powinno być prowadzone w sposób jawny, przejrzysty i transparentny w oparciu o mierzalne kryteria oceny. Tym samym w sposób zapewniający, aby wydatki publiczne były dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów.

Zgodnie z postanowieniami Regulaminów konkursów²¹, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, mając wgląd do wszystkich złożonych ofert oraz wstępnych ocen dokonanych przez ekspertów, miał prawo do ich weryfikacji oraz do dokonania oceny strategicznej ze względu na realizację bieżących polityk publicznych (niezależnie od liczby punktów przyznanych przez ekspertów). Przedmiotowa ocena wymagała wskazania jednego z następujących kryteriów:

Ocena strategiczna

- a. oferta zakłada realizację ważnego interesu publicznego dla osób starszych,
- b. oferta zakłada podjęcie próby rozwiązania istotnych kwestii i problemów społecznych dla osób starszych,
- c. oferta charakteryzuje się dużą efektywnością społeczną i ekonomiczną projektu,
- d. oferta zakłada realizację szczególnie istotnego tematu z punktu widzenia celów Programu,
- e. oferta zakłada realizację projektu przez podmiot z regionu o niższej aktywności społecznej dla osób starszych,
- f. oferta zakłada realizację projektu przez podmiot z regionu słabiej reprezentowanego w otwartym konkursie ofert,
- g. oferta zakłada realizację projektu przez podmiot pełniący istotną rolę w otoczeniu środowiskowym, mający potencjał zapewniający duży zasięg i szerokie oddziaływanie na społeczność lokalną lub społeczeństwo.

Minister mógł rozdysponować w tym trybie 10% kwoty przeznaczonej na dotacje w danym roku²².

W 2021 r. środki w wysokości 3800 tys. zł zostały rozdysponowane pomiędzy 45 oferentów z 317, w tym 40 w ramach priorytetu I, trzech w ramach priorytetu III i dwóch w ramach priorytetu IV. Najwięcej projek-

²¹ Część A rozdział VI podrozdział 4 Regulaminów konkursów.

²² W 2023 r. po złożeniu ofert przez organizacje pozarządowe oraz ich ocenie przez ekspertów, Minister dzień przed ogłoszeniem wyników konkursu edycji 2023 zmienił zapisy obowiązującego wówczas Regulaminu konkursu w zakresie oceny strategicznej i uznał, że zasadnym jest zwiększenie kwoty środków przeznaczonej na ww. ocenę z 10% na 25%. Tym samym pula środków pozostających w dyspozycji Ministra w zakresie oceny strategicznej wzrosła z 3800 tys. zł do 9500 tys. zł.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

tów dofinansowano w związku ze spełnieniem kryterium a) oferta zakłada realizację ważnego interesu publicznego dla osób starszych (22) oraz kryterium g) oferta zakłada realizację projektu przez podmiot pełniący istotną rolę w otoczeniu środowiskowym, mający potencjał zapewniający duży zasięg i szerokie oddziaływanie na społeczność lokalną lub społeczeństwo (12).

W 2022 r. środki w wysokości 3 800 tys. zł zostały rozdysponowane pomiędzy 57 oferentów z 314, w tym 44 w ramach priorytetu I, ośmiu w ramach priorytetu II, dwóch w ramach priorytetu III i trzech w ramach priorytetu IV. Najwięcej projektów dofinansowano w związku ze spełnieniem kryterium d) oferta zakłada realizację szczególnie istotnego tematu z punktu widzenia celów Programu (16) oraz kryterium g) oferta zakłada realizację projektu przez podmiot pełniący istotną rolę w otoczeniu środowiskowym, mający potencjał zapewniający duży zasięg i szerokie oddziaływanie na społeczność lokalną lub społeczeństwo (15).

Badaniem objęto 10 projektów, które uzyskały dofinansowanie w trybie oceny strategicznej. W siedmiu przypadkach projekty uzyskały w ramach oceny merytorycznej liczbę punktów niższą od wymaganej do uzyskania dofinansowania w trybie podstawowym od jeden do pięciu punktów. W trzech przypadkach liczba uzyskanych punktów była znacznie niższa niż minimalna liczba punktów uprawniająca do uzyskania dofinansowania w trybie podstawowym. Kwoty przyznanego dofinansowania ofert wybranych wskutek oceny strategicznej znajdowały się w przedziale od 22% do 83,7% dofinansowania wnioskowanego. W żadnym z 10 badanych przypadków kwota przyznanego dofinansowania nie była zgodna z rekomendacjami ekspertów.

Przykłady

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej (Senioralne Lubuskie) – projekt, złożony w ramach priorytetu IV w edycji 2021 uzyskał 136 punktów, podczas gdy do uzyskania dofinansowania w trybie podstawowym konieczne było uzyskanie 187 punktów.

Stowarzyszenie Razem dla Czajkowa (Aktywny senior to szczęśliwy senior) – projekt uzyskał 108 punktów.

Parafia NMP Królowej Polski w Jarosławiu (Nikt nie powinien być sam – nasze działania na rzecz Seniorów AKTYWNI+) – projekt uzyskał 118 punktów.

Projekty: Stowarzyszenia Razem dla Czajkowa oraz Parafii NMP Królowej Polski w Jarosławiu zostały złożone w ramach priorytetu I w edycji 2022, gdzie do uzyskania dofinansowania w trybie podstawowym konieczne było uzyskanie 201 punktów.

Projekt „Aktywny senior to szczęśliwy senior” uzyskał dofinansowanie, pomimo że zgodnie z uzasadnieniami do oceny merytorycznej dokonanej przez ekspertów: *W ofercie przedstawiono jednak niespójne informacje na temat liczby seniorów, którzy wezmą udział w projekcie (...). Cele projektu nie zostały jednoznacznie sformułowane. Wnioskodawca nie dokonał również pogłębionej analizy sytuacji problemowej dotyczącej osób starszych czy identyfikacji i analizy ryzyk, które mogą wystąpić podczas realizacji zadania. Brak także informacji o stopniu zaangażowania osób starszych w przygotowanie oferty. Poszczególne działania zostały bardzo ogólnie opisane (zabrakło m.in. informacji na temat liczby pla-*

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

nowanych warsztatów/zajęć, ich częstotliwości, wielkości grup warsztatowych itp.). Harmonogram działań nieprzejrzysty, wszystkie działania zostały zaplanowane do realizacji w tym samym terminie. (...). Oferent nie wykazał żadnego doświadczenia w realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych. Organizacja nie przedstawiła także informacji na temat posiadanych zasobów rzeczowych i osobowych – członków stowarzyszenia, ich wykształcenia, doświadczenia w pracy społecznej itp.

W ramach oceny strategicznej nie powstała żadna dokumentacja za wyjątkiem pism Sekretarza Stanu w Ministerstwie kierowanych do Komisji, w których zostały wskazane oferty, które powinny uzyskać dofinansowanie wraz z określeniem kryterium oceny strategicznej, w oparciu, o które zostały wybrane oraz kwoty dofinansowania. Tym samym, dla oceny strategicznej Ministra, nie było sporządzane uzasadnienie merytoryczne. Wyżej opisane działania mogły powodować powstawanie mechanizmów korupcyjnych.

W opinii NIK dofinansowanie w ramach oceny strategicznej powinno być prowadzone w sposób jawny, przejrzysty i transparentny w oparciu o mierzalne kryteria oceny. Tym samym w sposób zapewniający, aby wydatki publiczne były dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów.

Po ogłoszeniu wyników konkursów, pracownicy DAS kontaktowali się z oferentami w celu ustalenia ostatecznej wersji kosztorysu i harmonogramu realizacji zadania. Oferenci byli zobowiązani do dokonania zmian w Generatorze Ofert w zakresie kosztorysu, harmonogramu i zaplanowanych rezultatów, w szczególności w sytuacji otrzymania mniejszej kwoty dofinansowania niż wnioskowana. Po uzyskaniu akceptacji harmonogramu i kosztorysu, oferenci byli zobowiązani wygenerować, uzupełnić, wydrukować i wysłać do Ministerstwa trzy egzemplarze umowy podpisane przez osoby uprawnione do jej zawarcia w imieniu oferenta wraz z załącznikami²³. Po weryfikacji i podpisaniu umowy przez Dyrektora DAS²⁴, jeden egzemplarz był przekazywany zleceniobiorcy. W ww. zakresie NIK nie wniosła zastrzeżeń.

W edycji 2021 konkursu okres pomiędzy ogłoszeniem wyników konkursu a podpisaniem umów o dofinansowanie wynosił od 39 do 153 dni (średnio 72,9 dnia). W edycji 2022 okres ten wynosił od 42 do 134 dni (średnio 59,1 dnia). Było to działanie nierzetelne, ponieważ zgodnie z art. 15 ust. 4 uodppw, umowy te powinny być zawarte bez zbędnej zwłoki.

Brak dokumentacji uzasadniającej wybór ofert w ramach oceny strategicznej

Aktualizacja kosztorysów i harmonogramów

Długotrwały proces zawierania umów mógł mieć wpływ na jakość i terminowość wykonania zadania

²³ Załączniki stanowiły: 1) uaktualniony i zaakceptowany harmonogram i kosztorys realizacji zadania; 2) podpisana oferta na realizację zadania publicznego; 3) aktualny odpis z rejestru lub wyciąg z ewidencji lub inny dokument potwierdzający status prawny oferenta i umocowanie osób go reprezentujących; 4) poświadczona za zgodność z oryginałem kopia umowy między oferentami – w przypadku złożenia oferty wspólnej; 5) poświadczona za zgodność z oryginałem kopia umów partnerskich zawartych z partnerami – w przypadku, gdy partner zapewnia finansowy lub niefinansowy wkład własny do projektu; 6) pełnomocnictwo szczególne do działania w ramach konkursu – w przypadku oferty złożonej przez oddział terenowy nieposiadający osobowości prawnej.

²⁴ Działającą na podstawie upoważnienia z dnia 16 marca 2021 r.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Przyczyną przewlekłego zawierania umów była m.in. wieloetapowa procedura podpisywania umów w Ministerstwie. W ocenie NIK, długi okres zawierania umów mógł mieć negatywny wpływ na jakość i terminowość realizacji zadań przez oferentów, którzy nie dysponując podpisaną umową oraz środkami finansowymi z dotacji, byli zmuszeni do realizacji zadań albo w oparciu o środki własne albo przesuwanie terminu rozpoczęcia realizacji zadania lub jego elementów wymagających zaangażowania finansowego.

W zakresie sprawdzania terminowości przekazywania środków na realizację zadania publicznego analizą objęto 25 ofert. We wszystkich skontrolowanych przypadkach przekazanie środków zleceniobiorcom następowało w terminie do 30 dni od dnia podpisania umowy, stosownie do § 3 ust. 1 umów o realizację zadania publicznego. Wypłata środków następowała po maksymalnie 10 dniach, średnio było to sześć dni od podpisania umowy.

Aneks do umowy

W jednym przypadku, w trakcie realizacji projektu, beneficjent wystąpił do Ministerstwa z wnioskiem o aneks. Wniosek został złożony z zachowaniem terminu 30 dni przed dniem zakończenia realizacji zadania publicznego. Aneks został podpisany po 34 dniach od wpłynięcia wniosku i przed zakończeniem realizacji tego zadania.

Sprawozdania końcowe z realizacji zadań publicznych

W zakresie terminowości sporządzania sprawozdań końcowych z wykonania zadań publicznych oraz rozliczania dotacji szczegółowym badaniem objęto 20 ofert. Ustalono, że wszyscy zleceniobiorcy dochowali 30-dniowego terminu sporządzenia sprawozdania z wykonania zadania publicznego określonego w art. 18 ust. 1 uodppw.

W przypadku 15 ofert (75% badanych ofert) na łączną kwotę 2953,9 tys. zł, termin zatwierdzenia rozliczenia udzielonych dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym, przedstawionego przez zleceniobiorcę, był dłuższy niż termin 30-dniowy określony w art. 152 ust. 2 ustawy o finansach publicznych. Jednakże zgodnie z art. 15złzł ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych²⁵, w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii oraz w terminie 30 dni następujących po ich odwołaniu, organ administracji publicznej zlecający realizację zadania publicznego organizacjom pozarządowym, o których mowa w art. 3 ust. 2 uodppw, oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 tej ustawy, jest uprawniony do przedłużenia terminu na złożenie sprawozdania z wykonania zleconego zadania publicznego oraz rozliczenia udzielonej dotacji na realizację zadania publicznego z pominięciem terminów wynikających z ufp.

5.2.3. Osiągnięcie zakładanych celów, efektów i ocena metod ich pomiaru

Wskaźniki Programu „Aktywni+” zostały opracowane osobno dla każdego z Priorytetów Programu w odniesieniu do zdefiniowanych celów. Zawarto je w Programie w celu wyodrębnienia, na podstawie ich analizy,

²⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, ze zm.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

działań lub obszarów, które wymagają większego wsparcia ze względu na małe zainteresowanie lub aktualną sytuację w zakresie priorytetowych działań wykonywanych w ramach bieżącej polityki społecznej wobec osób starszych. Poszczególne wartości wskaźników zdefiniowane w ramach Programu zostały określone również w oparciu o doświadczenia związane z realizacją Programu ASOS, w tym w oparciu o wartości określone przy realizacji podobnych projektów dotyczących działań na rzecz seniorów, przy jednoczesnym uwzględnieniu podobnego poziomu alokowanych środków finansowanych.

Dla celu głównego Programu ustalono dwa wskaźniki dotyczące liczby organizacji, które uzyskały wsparcie w ramach Programu oraz liczby osób starszych uczestniczących w zrealizowanych projektach. Dla każdego z czterech celów szczegółowych zdefiniowano od trzech do pięciu wskaźników.

Pomiar wskaźników w niewielkim stopniu umożliwił porównanie nakładów i efektów pomiędzy ofertami

Jednakże przyjęty sposób określenia wskaźników wskazanych w Programie jedynie w niewielkim stopniu umożliwił porównanie nakładów i efektów między poszczególnymi ofertami, a tym samym wybór w konkursach najbardziej efektywnych projektów pod względem realizacji celów Programu. W opinii NIK pozostawienie wnioskodawcom swobody w ustalaniu rezultatów i brak standardów ich pomiaru, utrudniały ekspertom porównywanie nakładów i efektów.

Oferenci w składanych ofertach nie mieli obowiązku deklarowania jaki poziom wskaźników określonych dla Programu zostanie osiągnięty dzięki realizacji ich projektu. W związku z tym oferenci wprowadzali własne wskaźniki. W 33 ofertach objętych badaniem próby było ich od jednego do 18 (średnio było ich sześć). Tym samym na etapie oceny merytorycznej ofert nie było możliwe dokonanie oceny na ile realizacja danego projektu przyczyni się do osiągnięcia wskaźników określonych dla Programu (z wyłączeniem wskaźników odnoszących się do liczby zrealizowanych projektów/inicjatyw i liczby ich uczestników, które były możliwe do oceny na podstawie danych zawartych w ofertach).

W związku z powyższym, dofinansowane mogły zostać projekty, które nie przyczyniały się do realizacji wskaźników programowych określonych dla poszczególnych priorytetów lub przyczyniały się w bardzo ograniczonym zakresie. Ryzyko to zmaterializowało się poprzez dofinansowanie w 2021 r. projektów „Mądry senior nie tylko po szkodzie” realizowanego przez Polskie Radio Obywatelskie PL-CB Radio oraz „Seniorzy – seniorom” realizowanego przez Społeczną Krajową Sieć Ratunkową. Zgodnie z ankietami monitorującymi realizację Programu złożonymi przez zleceńbiorców, realizacja tych projektów nie przyczyniła się do osiągnięcia żadnego z czterech wskaźników objętych monitorowaniem za jej pomocą. Powyższe projekty przyczyniły się w związku z tym do osiągnięcia tylko jednego wskaźnika dotyczącego liczby zrealizowanych inicjatyw z zakresu aktywności społecznej seniorów. NIK zauważa jednak, iż wskaźnik ten jest realizowany przez dowolny projekt wpisujący się w Priorytet I.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Zgodnie ze *Sprawozdaniem z realizacji Programu – edycja 2021* wszystkie pięć wskaźników jakościowych dotyczących satysfakcji beneficjentów ostatecznych²⁶ zostało zrealizowanych na poziomie wyższym od zaplanowanego (wykonanie na poziomie od 138,6% do 188%).

W pierwszym roku realizacji Programu wskaźnik *Liczba osób starszych biorących udział w projektach, wymagających wsparcia w regularnym uczestnictwie w zajęciach* został zrealizowany na poziomie 270,6%, zaś wskaźnik *Liczba przedsięwzięć informacyjnych, kształtujących pozytywny wizerunek starości i starzenia* się na poziomie 478,5% wartości docelowych określonych dla całego Programu, a więc zaplanowanych do realizacji w ciągu pięciu lat.

Zerowe wykonanie miało miejsce w przypadku dwóch wskaźników²⁷, lecz wynikało to z faktu wystąpienia epidemii COVID-19, w związku z czym, w celu zminimalizowania ryzyka zakażenia koronawirusem, nie przewidywano realizacji działań, w których uczestniczyły osoby poniżej 60. roku życia.

Wykonanie sześciu wskaźników mieściło się w przedziale od 6,4% do 14,9%²⁸. W przypadku tych wskaźników, w ocenie NIK, istnieje ryzyko ich niewykonania. Jednakże biorąc pod uwagę, iż dostępne dane obejmują tylko pierwszy rok realizacji Programu, który dodatkowo był wdrażany w warunkach epidemii, osiągnięcie ww. wskaźników nadal jest możliwe.

Trzy wskaźniki²⁹, zostały wykonane na poziomie od 21,1% do 29,8%. Pozostałe dwa wskaźniki zostały już w pierwszym roku wykonane na poziomie kilkukrotnie przewyższającym wartość docelową dla całego

²⁶ 1) Satysfakcja ze sposobu spędzania czasu wolnego – odsetek osób starszych uczestniczących w projekcie, które zadeklarowały, że są zadowolone lub bardzo zadowolone ze sposobu spędzania swojego czasu wolnego; 2) Odsetek osób starszych, które deklarują przydatność nowych umiejętności i kompetencji nabytych podczas realizowanych projektów, na rynku pracy; 3) Satysfakcja z udziału w zajęciach i szkoleniach dotyczących wzmacniania umiejętności posługiwania się nowymi technologiami – odsetek osób starszych uczestniczących w projekcie, które zadeklarowały, że są zadowolone lub bardzo zadowolone z uczestnictwa w zajęciach zrealizowanych w ramach dofinansowanych projektów; 4) Odsetek osób starszych, które deklarują przydatność nabytych umiejętności w życiu codziennym po zakończeniu realizacji projektu; 5) Odsetek osób starszych, które zwiększyły poczucie swojego bezpieczeństwa w różnych sferach życia poprzez uczestnictwo w zajęciach zrealizowanych w ramach dofinansowanych projektów.

²⁷ 1) Liczba przedsięwzięć integrujących przygotowanych i zrealizowanych wspólnie przez osoby z różnych grup wiekowych; 2) Liczba przedsięwzięć, w przygotowaniu i realizowaniu których wspólnie z osobami starszymi uczestniczyły osoby poniżej 60. roku życia.

²⁸ 1) Liczba osób starszych uczestniczących w zrealizowanych projektach (12,6%); 2) Liczba seniorów, którzy ukończyli szkolenie w zakresie świadczenia wolontariatu (14,9%); 3) Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu partycypacji społecznej seniorów (13,2%); 4) Liczba osób starszych zaangażowanych w działalność grup samopomocowych, grup wsparcia itp. funkcjonujących w ramach projektu (nowo utworzonych lub rozwijających swoją działalność) (11,3%); 5) Liczba seniorów uczestniczących w działaniach na rzecz społeczności lokalnych (np. badanie potrzeb społecznych seniorów, spotkania informacyjno-edukacyjne, podpisywanie pism/petycji składanych przez seniorów, udział w konsultacjach publicznych, zgłaszanie uwag do aktów prawa miejscowego, tworzenie gminnych rad seniorów) w okresie realizacji projektu (6,4%); 6) Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu przygotowania do starości (14%).

²⁹ 1) Liczba organizacji, które uzyskały wsparcie w ramach Programu (21,1%); 2) Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu aktywności społecznej seniorów (29,8%); 3) Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu edukacji cyfrowej seniorów (25,6%).

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Programu³⁰. Stopień realizacji wskaźników Programu w ujęciu tabelarycznym został przedstawiony w pkt 6.4.

W ocenie NIK uzyskane w pierwszym roku realizacji wartości wskaźników wskazują, że ich wartości docelowe nie zostały określone w sposób właściwy lub wartości faktycznie osiągnięte w 2021 r. nie zostały prawidłowo wyznaczone, przez co wprowadza ono w błąd opinię publiczną i podważa wiarygodność prezentowanych danych.

Niewłaściwe określenie wartości wskaźników

NIK zwraca także uwagę, że tak znaczne przeszacowanie wartości osiągniętych wskaźników wprowadza w błąd opinię publiczną i podważa wiarygodność prezentowanych danych sprawozdawczych. Tym samym wymaga niezwłocznego zweryfikowania danych źródłowych i podania do publicznej wiadomości wartości prawidłowych.

Dane statystyczne, niezbędne do określenia mierników były pozyskiwane ze sprawozdań końcowych ze zrealizowanych projektów oraz ankiet monitorujących wypełnianych przez podmioty, które zrealizowały dofinansowane projekty. Ankiety monitorujące realizację Programu składane wraz ze sprawozdaniem z realizacji, oprócz informacji w zakresie stopnia realizacji wskaźników określonych dla Programu i danego priorytetu zawierały również informacje w zakresie oceny Programu przez beneficjentów. Również w kartach monitoringu wybrani do badania beneficjenci wyrażali opinie o projekcie zarówno swoje jak i beneficjentów ostatecznych.

Ankiety nie zostały pozyskane od wszystkich zleceniobiorców. Ministerstwo posiadało ankiety monitorujące realizację Programu dla 14 z 20 objętych badaniem próby zakończonych i rozliczonych projektów. Zgodnie z Regulaminem otwartego konkursu ofert w ramach Programu – edycja 2021³¹, po zakończeniu realizacji zadania określonego umową, zleceniobiorcy zobowiązani byli do przekazania wypełnionej ankiety monitorującej realizację Programu. Ankiety należało przekazać w terminie do 30 dni od dnia zakończenia realizacji zadania.

MRiPS nie pozyskiwało ankiet monitorujących od oferentów

W opinii DAS ankieta była jedynie pomocniczym narzędziem badawczym do zobrazowania rezultatów ilościowych i jakościowych. Głównymi źródłami informacji o rezultatach ilościowych były umowy i sprawozdania końcowe z realizacji zadań publicznych. Natomiast w zakresie badań jakościowych, z uwagi na ich charakter, zebrana liczba ankiet pozwalała w zupełności na weryfikację wykonania jakościowych wskaźników Programu.

NIK nie podziela powyższego stanowiska. W Programie określono pięć wskaźników jakościowych, których pomiar był możliwy wyłącznie w oparciu o ankiety monitorujące. W związku z powyższym wyliczenia wartości osiągniętych wskaźników dokonane na potrzeby sprawozdania z realizacji Programu zostały dokonane w oparciu o dane niekompletne, co było działaniem nierzetelnym. Zdaniem NIK prawidłowe wyliczenie

³⁰ 1) Liczba osób starszych biorących udział w projektach, wymagających wsparcia w regularnym uczestnictwie w zajęciach (270,6%), 2) Liczba przedsięwzięć informacyjnych, kształtujących pozytywny wizerunek starości i starzenia się, które zostały zrealizowane w ramach dofinansowanych projektów (478,5%).

³¹ Część A rozdział VIII podrozdział 5 Regulaminu konkursu.

wartości ww. wskaźników powinno być dokonane na podstawie informacji pochodzących z kompletu ankiet w oparciu o średnie ważone liczbą uczestników poszczególnych projektów.

5.2.4. Nadzór nad realizowanymi projektami

Zadania nadzoru nad wykorzystaniem środków realizowane były prawidłowo.

Postanowienia Regulaminów otwartych konkursów ofert oraz zawarte umowy o realizację zadania publicznego przewidywały kontrolę i monitoring realizacji zadań przez zleceniobiorców. Na podstawie zawartych w nich regulacji³², w trakcie realizacji umowy oraz po jej zakończeniu, osoby upoważnione przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego mogły przeprowadzić kontrolę realizacji zadania publicznego oraz sposobu wykorzystania dotacji.

Monitoring zleceniobiorców

W celu sprawowania nadzoru i kontroli nad prawidłowością wydatkowania przez beneficjentów środków z Programu, DAS podejmował czynności monitoringowe u wybranych losowo zleceniobiorców. W 2021 r. przeprowadzono 33 monitoringi (10,4% liczby udzielonych dotacji), zaś w 2022 r. – 32 (10,2% liczby udzielonych dotacji). Podczas monitoringów w 2021 r. nie stwierdzono nieprawidłowości, w 2022 r. czynności monitoringowe nie zostały zakończone³³.

Czynności monitoringowe były prowadzone zdalnie poprzez uzupełnienie przez beneficjentów i przekazanie do DAS kart monitoringu zawierających informacje w zakresie zrealizowanych działań projektowych oraz ich zgodności z planowanym budżetem i harmonogramem, zasobów kadrowych zaangażowanych w realizację projektu, beneficjentów ostatecznych wraz z ich opiniami na temat projektu, osiągniętym poziomie rezultatów, działaniach promocyjnych oraz opinii samego beneficjenta o projekcie, w tym ewentualne problemy na etapie realizacji. Dodatkowo, w 2022 r. do kart monitoringu beneficjenci załączali przykładowe faktury wraz z opisem, materiały promocyjne opracowane na potrzeby projektu oraz opinie uczestników projektu o realizowanych działaniach³⁴.

Podczas tworzenia planu kontroli MRiPS na 2022 r., DAS w ramach zgłaszania propozycji tematów kontroli, zaproponował przeprowadzenie kontroli u trzech beneficjentów Programu z 2021 r. Jednakże, po przeprowadzonej analizie ryzyka, propozycje DAS nie zostały ujęte w *Rocznym planie kontroli zewnętrznych MRiPS na 2022 r.*

5.3. Realizacja projektów przez organizacje pozarządowe

Realizatorzy projektów na ogół przestrzegali zasad wykorzystania środków zgodnie ze złożoną ofertą i uzyskiwali zakładane efekty.

³² Część B rozdział II podrozdział 3 Regulaminów konkursu.

³³ Według stanu na 15 listopada 2022 r. karty monitoringu przedłożone przez beneficjentów były oceniane przez pracowników DAS.

³⁴ Nie więcej niż trzy.

5.3.1. Przygotowanie i realizacja projektów

Kontrolą NIK objęto łącznie 34 projekty o łącznej wartości 6200 tys. zł realizowane przez 18 oferentów. Organizacje pozarządowe z tytułu realizacji umów za rok 2021 rozliczyły koszty w kwocie 3700 tys. zł. Najwięcej projektów realizowanych było w priorytecie I – 14, 10 w priorytecie III, sześć w IV oraz cztery w II.

W art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym³⁵ wymieniono katalog zadań własnych gminy, a wśród nich te działania, które bezpośrednio mogą dotyczyć osób starszych (np. ochrona zdrowia, pomoc społeczna, wspieranie rodziny, kultura, kultura fizyczna, turystyka).

W katalogu tych zadań wymieniono również współpracę i działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 uodppiw. Samorządy i jednostki wykonawcze administracji lokalnej³⁶, rady seniorów, pełnomocnicy ds. osób starszych przy prezydentach (burmistrzach) miast oraz wójtach, centra aktywizacji seniorów, działając w ramach swoich kompetencji, wykonują zadania wpisujące się – przynajmniej częściowo – w tworzenie warunków lokalnych, umożliwiających seniorom czynny udział w życiu społecznym i kulturalnym. Programowanie zadań, przez organizacje samorządowe, wspierających aktywności seniorów w ramach projektów Programu powinny, więc wpiisywać się w lokalne polityki (strategie).

Tylko nieco ponad 22% (pięć organizacji) organizacji pozarządowych objętych kontrolą współpracowało z jednostkami samorządowymi przy projektowaniu działań w ramach konkursu. Współpraca polegała m.in. na konsultacjach z samorządami oraz radami seniorów, określeniu działań wobec seniorów w obszarze kultury, edukacji, zdrowia, udostępnianiu informacji o realizowanym projekcie i prowadzeniu naboru uczestników, promowaniu działań wśród mieszkańców 60+, a przede wszystkim wśród osób zagrożonych wykluczeniem. W ww. zakresie NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.

Zadania własne gminy

Organizacje pozarządowe w niewielkim zakresie współpracowały z jednostkami samorządowymi

Przykłady

Stowarzyszenie MANKO – działania w projektach z uwagi na ich ogólnopolski charakter, były konsultowane z samorządami i radami seniorów z obszaru całego kraju, w tym z: gminami z terenu Małopolski; Urzędem Marszałkowskim Województwa Małopolskiego (dalej: UMWM) i Małopolskim Urzędem Wojewódzkim (dalej: MUW); Radą Krakowskich Seniorów i Polskim Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów (oddziały w Krakowie). Konsultacje (nieudokumentowane), prowadzone przez przedstawiciela Stowarzyszenia od kwietnia do grudnia 2021 r. podczas przedsięwzięć organizowanych przez Stowarzyszenie, dotyczyły m.in.: diagnozy potrzeb seniorów; analizy dostępu seniorów do różnych form aktywności dla osób starszych; rozwiązań legislacyjnych dążących do poprawy życia seniorów oraz rozwiązań instytucjonalnych na rzecz poprawy dostępu seniorów do życia społecznego i publicznego.

³⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 40, ze zm.

³⁶ Ośrodki pomocy społecznej, domy pomocy społecznej, domy dziennego pobytu.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Stowarzyszenie w ramach Programu współpracowało z organizacjami z całego kraju w ramach realizacji projektów. W przypadku Krakowa i Małopolski były to m.in.: Urząd i Rada Miasta Krakowa, UMWM i Sejmik Województwa Małopolskiego oraz MUW; Rada Krakowskich Seniorów, Ogólnopolskie Porozumienie o Współpracy Rad Seniorów (z siedzibą w Krakowie) oraz Małopolska Rada Polityki Senioralnej; UTW: Uniwersytetu Rolniczego; Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Pedagogicznego oraz prowadzące działalność w: Miechowie, Andrychowie, Kłaju, Starym Sączu, Łęczycy i Limanowej; Centra Aktywności Seniorów w Krakowie.

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łazach – w ramach przygotowań do organizacji Olimpiady dla seniorów, organizowane były spotkania z przedstawicielami różnych instytucji w Łazach (tj. Urzędu Miejskiego, Ośrodka Sportu i Rekreacji, Miejskiego Ośrodka Kultury, Ochotniczej Straży Pożarnej, szkołami z terenu gminy oraz Radą Seniorów Gminy Łazy) w celu wypracowania planu organizacji tego wydarzenia. Olimpiady były organizowane przy współpracy UTW z następującymi instytucjami: Gmina Łazy – w zakresie pomocy logistycznej i merytorycznej (m.in. przygotowanie i drukowanie materiałów informacyjno-promocyjnych, wsparcie w rozdzielaniu zadań); Fundacja Akademia Wychowania Fizycznego i Medycznego Na Rzecz Rodziny i Seniorów, w zakresie pomocy logistycznej; prasa, radio i telewizja – tj. TVS, Dziennik Zachodni; Spółka „Stadion Śląski” (w zakresie udostępnienia miejsca na organizację wydarzeń oraz pomocy technicznej, medycznej, logistycznej); Regionalne Centrum Kształcenia Ustawicznego w Zawierciu (umożliwienie korzystania zawodnikom z masażu w trakcie zawodów); Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego (w zakresie m.in. pomocy przy organizacji konferencji dotyczących sportu i zdrowia, zakupie statuetek i podziękowań).

Fundacja na Rzecz Nauki i Innowacyjności – w ramach realizacji projektu za rok 2022 współpracowała z Domem Pomocy Społecznej w Lublinie w zakresie promocji projektu, rekrutacji uczestników, udostępnienie bezpłatnie sal do prowadzenia zajęć; Klubem Senior+ w Szczekarkowie (utworzonym przez gminę Lubartów) w zakresie promocji projektu, rekrutacji uczestników, udostępnienie bezpłatnie sal do prowadzenia zajęć; Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Lubartowie w zakresie udostępniania informacji o realizowanych działaniach i prowadzonym w związku z tym naborze beneficjentów; Lubelskim Stowarzyszeniem „BĘDĘ SENIOREM” w zakresie promocji projektu, rekrutacji uczestników; Kołem Gospodyń Wiejskich w Szczekarkowie w zakresie promocji projektu, rekrutacji uczestników.

Rozpoznanie potrzeb w zakresie aktywności osób starszych

Organizacje pozarządowe objęte kontrolą przed przystąpieniem do realizacji zadań w ramach Programu przeprowadziły rozpoznanie potrzeb m.in. w zakresie aktywności osób starszych. Zgodnie z obowiązującym wzorem oferty, oferent był zobowiązany do przedstawienia w ofercie *miejsca realizacji zadania, grupy docelowej, sposobu rozwiązywania jej problemów/zaspokajania potrzeb, komplementarności z innymi działaniami podejmowanymi przez organizację lub inne podmioty*. Diagnoza potrzeb osób starszych oferentów objętych kontrolą uwzględniała strategię lokalną, wynikała z badań i ankiet przeprowadzonych wśród osób starszych, doświadczenia i wiedzy organizacji, a także z konsultacji z organizacjami działającymi na rzecz osób starszych.

Organizacje w rozpoznaniu potrzeb osób starszych sporządzanych na potrzeby konkursu ofert uwzględniały własne doświadczenie i wiedzę oraz badania GUS. W ofertach prezentowano dane społeczno-demograficzne dotyczące osób starszych w danym regionie oraz nawiązywano do gminnych

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

lub wojewódzkich strategii rozwoju lub polityk senioralnych. Zdaniem NIK, takie podejście ogranicza rozpoznanie bieżących potrzeb seniorów na lokalnym poziomie i możliwości ich zaspokojenia w sposób trafny i trwałe. Diagnoza powinna zawierać rozpoznanie zarówno liczby jak i sytuacji osób starszych na terenie gminy, powiatu czy województwa. Dopiero takie rozpoznanie pozwoliłoby zaplanować działania nawet w perspektywie kilku lat.

Przy realizacji projektów organizacje pozarządowe wykorzystywały zasoby kadrowe własne, wolontariuszy oraz osoby z zewnątrz. Ogółem przy realizacji projektów zaangażowanych było 143 wolontariuszy oraz 160 osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych. Każda z organizacji realizująca projekty, w składanych ofertach przedstawiała zasoby kadrowe przewidziane do realizacji zadania publicznego. Wszystkie organizacje pozarządowe planowały zatrudnić w projektach osoby mające odpowiednie wykształcenie, doświadczenie jak również mające praktykę w pracy z seniorami. Kwalifikacje i doświadczenie osób prowadzących zajęcia ustalano na podstawie przedłożonych dyplomów, świadectw, certyfikatów oraz oświadczeń osób, którym zlecono przeprowadzenie warsztatów i wykładów. Doświadczenie prowadzących zajęcia weryfikowano na podstawie przedłożonych referencji. W jednym przypadku organizacja nie dopełniła tego obowiązku.

Zasoby osobowe
oferentów

Przykład

Stowarzyszenie „Lider Wałecki” – prowadzący zajęcia teoretyczne z rehabilitacji, nie miał dokumentów potwierdzających wykształcenie w kierunku rehabilitacji. Prowadzący zajęcia ze wzmocnienia kondycji psychicznej seniorów z uwzględnieniem wsparcia na rynku pracy, nie miał ukończonej szkoły lub kursów w kierunku zbliżonym z rodzajem ww. zajęć lub studiów na kierunku psychologia. Prowadzący zajęcia poradniczo-doradcze w zakresie prawnym, nie przedstawił dokumentów potwierdzających ukończenie studiów prawnych. Jedna osoba, która prowadziła zajęcia sportowo-ruchowe oraz zajęcia informatyczne, nie miała dokumentów potwierdzających ukończenie szkoły lub kursów zgodnych z rodzajem prowadzonych ww. zajęć.

Podmioty objęte kontrolą na ogół prawidłowo realizowały zadania, na które otrzymały dotacje z konkursu. Kontrola NIK u 72% (12 z 18) beneficjentów ujawniła nieprawidłowości, które dotyczyły m.in. nieprzekazywania ankiet monitorujących, niewyodrębnienia rachunku bankowego na środki pochodzące z dotacji, nieprzestrzeganie płatności bezgotówkowych, niespełnienie wymogu dotyczącego wkładu własnego osobowego, przekazywania w sprawozdaniach końcowych informacji niezgodnych ze stanem faktycznym, niewłaściwego opisywania dowodów księgowych, wydatkowanie środków na koszty niekwalifikowalne. Stany nieprawidłowe zostały wskazane w pkt 6.1.3.

Kontrola
w organizacjach

Przykłady

Fundacja „Obywatelski Parlament Seniorów” – dokumentacja opisująca przyjęte zasady rachunkowości nie określała wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych z określeniem ich struktury, wzajemnych powiązań oraz ich funkcji w organizacji całości ksiąg

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

rachunkowych i w procesach przetwarzania danych. Nie zawarto opisu systemu przetwarzania danych, w tym opisu systemu informatycznego zawierającego wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów oraz programowych zasad ochrony danych, w tym w szczególności metod zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania, a ponadto określenia wersji oprogramowania i daty rozpoczęcia jego eksploatacji. Nie określono systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów. Przyjęty przez Fundację w polityce rachunkowości sposób prowadzenia i księgowania kosztów zadań publicznych polegający na księgowaniu kosztów na kontach rodzajowych, bez rozdzielania ich na źródła finansowania, tj. granty, dotacje, darowizny uniemożliwił prawidłową realizację obowiązku zapisanego w § 5 ust 1 podpisanych umów. Prowadzenie wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej i ewidencji księgowej zadania publicznego nie odbywało się w księgach rachunkowych Fundacji, lecz poza nimi, w arkuszu kalkulacyjnym Excel.

Parafia Rzymsko-katolicka pw. św. Wojciecha Biskupa Męczennika w Częstochowie – Parafia nie posiadała wyodrębnionego rachunku bankowego. Na rachunku wskazanym w umowie służącym do obsługi zadania znajdowały się środki pochodzące z innej dotacji. Parafia nie zrealizowała wsparcia osób starszych w formie porad świadczonych przez eksperta z zakresu aktywności obywatelskiej. Parafia prowadziła listy obecności beneficjentów ostatecznych, które nie zawierały dat urodzenia uczestników. Dekretacje na dowodach księgowych nie zawierały czytelnego podpisu osoby bądź osób, umożliwiających ich identyfikację.

Fundacja Pracownia Kompetencji – oferent nie dostosował treści porozumień wolontariackich do wytycznych MRiPS. Brak informacji w dokumentacji projektu realizowanego w edycji 2022 o zakres wykonywanych czynności w kartach czasu pracy wolontariuszy. Nie pobierano od beneficjentów ostatecznych oświadczeń związanych z uczestnictwem w realizowanych zadaniach. Brak informacji na stronie internetowej o wartości dofinansowania i całkowitemu kosztowi inwestycji zgodnie z Wytycznymi promocji projektów dofinansowania w ramach Programu.

Organizacje nie pobierały opłat od uczestników projektów

Nie stwierdzono, aby organizacje pozarządowe pobierały opłaty od osób starszych uczestniczących w realizowanych projektach. Nie stwierdzono przypadków zlecenia wykonawstwa zadań o charakterze merytorycznym innym niż wskazane w umowach podmiotom. NIK nie stwierdziła nieprawidłowości w tym zakresie.

Organizacje docierały do beneficjentów z informacją o realizowanych projektach

Organizacje pozarządowe objęte kontrolą przed realizacją projektów prowadziły akcje promocyjne. Ogłoszenia o projektach ukazywały się w lokalnej prasie i telewizji, Internecie, rozwieszano banery, ogłoszenia, rozdawano ulotki.

W ww. zakresie NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.

Działania podejmowane w ramach konkursu

Oferenci najczęściej uzyskiwali zakładane w projekcie efekty. Najczęstsze działania podejmowane przez oferentów w ramach konkursu dotyczyły głównie szkoleń, warsztatów, wycieczek krajoznawczych, wydawania broszur, gazetek, poradników o tematyce senioralnej, zajęć ruchowych. W ocenie NIK, działania takie są potrzebne w ramach realizacji polityk lokalnych, nie powinny jednak być dominujące, z uwagi na to, że **trwałość podejmowanych działań wobec osób starszych może być niewielka,**

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

a w przypadku braku otrzymania dofinansowania ze środków publicznych na tego typu działania, spowoduje zaprzestanie działalności na rzecz osób starszych.

W jednym przypadku oferent nie zrealizował wsparcia osób starszych w formie porad świadczonych przez eksperta z zakresu aktywności obywatelskiej pomimo, iż założył jego realizację w dofinansowanej ofercie.

Przykłady

Servire sp. z o.o. – cele zostały osiągnięte w wymiarze określonym w ofercie, poprzez m.in.: uruchomienie i funkcjonowanie ośmiu senioralnych grup samopomocowych (dalej: SGS) liczących łącznie 90 osób, w tym 25 osób niesamodzielnych, które uczestniczyły w 148 spotkaniach aktywizujących, udział seniorów w zajęciach aktywizujących (zajęcia muzyczne i usprawniające kondycje fizyczną oraz prelekcje) w wymiarze 240 godz., świadczenie przez uczestników SGS wolontariatu na rzecz seniorów niesamodzielnych przez 1 400 godz., udział 80 seniorów, w tym 20 seniorów z gmin wiejskich i wiejsko-miejskich, w dwóch aktywizujących zjazdach senioralnych.

Do pomiaru rezultatów zastosowano skwantyfikowane wskaźniki, m.in. takie jak: liczba spotkań (założono 147 spotkań, a osiągnięto wskaźnik na poziomie 100,7%), liczba godzin przeprowadzonych zajęć aktywizujących (osiągnięto wskaźnik 100%), liczba godzin podjętych działań wolontariackich przez seniorów mobilnych na rzecz seniorów niemobilnych (osiągnięto wskaźnik na poziomie 134,6%), liczba seniorów uczestniczących w dwóch zjazdach aktywizujących (100%).

Stowarzyszenie Lider Wałecki – osiągnięte zostały cele projektu obejmujące: nabycie nowych umiejętności przez seniorów uczestniczących w projekcie; wzrost zaangażowania seniorów w kontakty społeczne i zagospodarowanie wolnego czasu; uczestnictwo w projekcie większej niż zakładano liczby uczestników, tj. 108 przy założeniu w projekcie 100 osób; zwiększenie dostępu do aktywnych form spędzania wolnego czasu; wzrost umiejętności twórczych w zakresie decoupage, filcowania, majsterkowania, plecionkarstwa i florystyki, a także rękodzielniczych lub jubilerskich (objęcie 108 osób przyjętą w ofercie liczbą godzin zajęć i warsztatów); wzrost dostępności (108 osób) w wieku powyżej 60 lat, zamieszkujących gminę Tuczo do usług społecznych z zakresu m.in. doradztwa, sportu, rehabilitacji, zdrowego stylu życia, obsługi komputera; nabycie umiejętności z zakresu współpracy w dziedzinie wolontariatu przez osiem osób opiekunów wolontariuszy; wzrost wiedzy i umiejętności z zakresu wolontariatu obejmującego 108 osób (w wieku 60+) zamieszkujących gminę Tuczo (20 osób - 1 600 godzin).

Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku – osiągnięte zostały cele projektu obejmujące: przeprowadzenie czterech edycji cyklu szkoleniowo-doradczego „Akademia lokalnego animatora aktywności seniorów”, w którym uczestniczyło łącznie 48 osób. Przeznaczono 192 godziny na indywidualne doradztwo poszkoleniowe, podczas których udzielono 202 porad/konsultacji. Wydano trzy numery kwartalnika informacyjno-edukacyjnego „Ogólnopolski Biuletyn Uniwersytetów Trzeciego Wieku”, każdy w nakładzie 700 egzemplarzy, przekazując je do 700 organizacji seniorskich. 24 września 2021 r. odbyła się ogólnopolska konferencja pn. „Organizacje seniorskie w dobie pandemii – stan obecny i wyzwania na przyszłość”, w której uczestniczyło 86 osób. Przeznaczono 480 godzin pracy ekspertów/specjalistów na przygotowanie 57 projektów stanowisk i opinii do projektów ustaw, strategii, itp., które następnie za pośrednictwem platformy konsultowano z sygnatariuszami porozumienia Polskie Forum Seniorów. Udzielono 391 porad/konsultacji w ramach punktu konsultacyjno-doradczego, przeznaczając na to 497

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

godzin pracy doradców. Utworzono stronę internetową poświęconą projektowi www.wdsp.federacjaautw.pl, rozsyłano maile i prowadzono rozmowy telefoniczne zachęcające do wzięcia udziału w projekcie.

5.3.2. Finansowanie i rozliczenie kosztów przez organizacje pozarządowe

Wartość objętych kontrolą NIK 34 projektów ustalono w umowach na kwotę 6200 tys. zł. Z tytułu zrealizowanych umów za rok 2021, oferenci rozliczyli koszty w kwocie 3700 tys. zł.

Wkład własny

Wkład własny oferentów

Efektywność zlecenia zadań publicznych organizacjom pozarządowym zależy m.in. od wysokości wkładu, jaki wnoszą w realizację dotowanych projektów. Organ administracji publicznej przy rozpatrywaniu ofert uwzględnia planowany udział finansowych środków własnych organizacji lub pochodzących z innych źródeł oraz wkład rzeczowy i osobowy³⁷.

Zgodnie z Regulaminami konkursu podmioty składające ofertę współfinansowaną w ramach Programu były zobowiązane do przedstawienia wkładu własnego w wysokości co najmniej 10% wartości dotacji. Za wkład własny MRiPS uznawał wkład finansowy lub wkład osobowy (niefinansowy). Za środki własne niefinansowe można było wносить wyłącznie środki własne o charakterze osobowym, niepowodującym powstania faktycznego wydatku pieniężnego. Jako środki własne osobowe wnoszona mogła być więc tylko nieodpłatna dobrowolna praca. Wkładem własnym niefinansowym mogło być świadczenie wolontariatu lub praca społeczna członków organizacji³⁸.

W przypadku wnoszenia na rzecz projektu środków własnych osobowych, konieczne było przestrzeganie warunku dotyczącego nieodpłatnej dobrowolnej pracy (wolontariatu). Wartość tej pracy została skalkulowana według następujących stawek:

- a) 25 zł za godzinę pracy w przypadku nieskomplikowanych prac administracyjnych lub pomocniczych,
- b) 75 zł za godzinę pracy osób wykorzystujących posiadaną wiedzę specjalistyczną.

Wkład własny w formie pracy wolontariusza należało udokumentować na podstawie stosownego porozumienia pomiędzy oferentem, a wolontariuszem. W porozumieniu o wykonaniu świadczeń wolontariackich należało zawrzeć wycenę pracy wolontariusza. Dodatkowo wymagane było prowadzenie kart czasu pracy wolontariuszy.

Koszt zadania to łączna wartość dotacji i środków finansowych własnych, w przypadku realizacji zadania z ich udziałem.

Nieprawidłowości w zakresie niezapewnienia wkładu własnego stwierdzono u czterech podmiotów. Łączna kwota nieprawidłowości w przypadku trzech podmiotów wynosiła 283,3 tys. zł. W jednym przypadku nie ustalono kwoty nieprawidłowości w zakresie niespełnienia wymogu wkładu własnego

³⁷ Art. 15 ust. 1 pkt 4 i 5 uodppw.

³⁸ Dopuszczalne było oświadczenie o pracy społecznej członka danego podmiotu przy realizacji zadania publicznego. Koszty pracy społecznej powinny zostać skalkulowane według takich samych stawek jak w przypadku pracy wolontariusza.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

osobowego, ponieważ zakres wykonywanych czynności przedstawiony w ewidencjach czasu pracy wolontariuszy, uniemożliwia określenie faktycznej liczby godzin przeznaczonych na prowadzenie jednego działania.

Przykłady

Parafia Rzymsko-katolicka pw. św. Wojciecha Biskupa Męczennika w Częstochowie – nie zapewniono wkładu własnego osobowego w zakresie prowadzenia promocji projektu „Nasi seniorzy w działaniu!” na stronie internetowej Parafii. Prowadzenie promocji projektu w Internecie w zaakceptowanym przez MRiPS kosztorysie, stanowiło wkład własny osobowy oferenta wynoszący 15 tys. zł z 20 tys. zł (10,07%) zadeklarowanych, tj. 7,5% otrzymanej kwoty dotacji. Zgodnie z § 4 ust. umowy o realizację zadania publicznego procentowy udział wkładu własnego miał wynosić co najmniej 10% wartości dotacji. Tym samym oferent nie spełnił wymogu dotyczącego procentowego wkładu własnego i zgodnie z § 4 ust. 3 umowy dotacja w kwocie przekraczającej procentowy udział wkładu własnego podlega zwrotowi jako pobrana w nadmiernej wysokości.

Fundacja imienia Zbyszka Cyganiewicza – w ramach realizacji programu „Aktywni+” w 2021 r. Fundacja podpisała cztery porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontariackich na łączną kwotę 25,5 tys. zł, tj. 10,2% wnioskowanej kwoty dotacji. W 2022 r. Fundacja realizując kolejny projekt również podpisała cztery porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontariackich na kwotę 22,5 tys. zł, tj. 12,4% wnioskowanej kwoty dotacji. Do wyliczeń wkładu osobowego przyjęto stawkę 75 zł za godzinę pracy osób wykorzystujących posiadaną wiedzę specjalistyczną. Rozliczenie czasu pracy wolontariuszy nastąpiło na podstawie kart ewidencji czasu pracy wykonywanej przez każdego wolontariusza w ramach realizowanego projektu.

Porozumienia zawarte z wolontariuszami w 2021 r. i 2022 r. dotyczyły wyłącznie prac pomocniczych m.in. w zakresie: organizacji oficjalnych spotkań, promocji projektu, analizy towaru zakupionego na potrzeby projektu oraz pomocy informatycznej. Wykazane, w kartach ewidencji czasu pracy wykonywanej przez wolontariuszy, czynności sprowadzały się do nieskomplikowanych prac administracyjnych i prac pomocniczych, w tym do: pomocy w przygotowaniu list obecności, pomocy w przygotowaniu zakupów, pomocy w opracowaniu programów zajęć, wnoszenia sprzętu elektronicznego oraz roznoszenia plakatów i ulotek. W sprawozdaniu końcowym z realizacji projektu za rok 2021 Fundacja wykazała, że dużą pomoc wnieśli wolontariusze, którzy od dawna wspomagali działania Fundacji, tym samym zdobywając wiedzę i doświadczenie niezbędne do pracy z osobami starszymi. Zgodnie z Regulaminami konkursu z 2021 r. i 2022 r. za godzinę pracy w przypadku nieskomplikowanych prac administracyjnych lub pomocniczych stawka pracy wolontariusza powinna wynieść 25 zł. W związku z powyższym Fundacja nie zapewniła wkładu własnego osobowego w wysokości co najmniej 10% dotacji, w 2021 r. i 2022 r. Wkład osobowy stanowił, uwzględniając powyższe, 3,4% wysokości przyznanej dotacji w 2021 r. i 4,1% w 2022 r.

Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Aktywności Seniorów AS – oferent zadeklarowany w kosztorysie projektu wkład własny finansowy w wysokości 400 zł nie rozliczył w sprawozdaniu końcowym. Wskazane działanie zostało zastąpione wkładem własnym osobowym (wolontariat), co było niezgodne z postanowieniami Regulaminu, zgodnie z którym zmiana wkładu własnego z finansowego na wkład własny osobowy jest niedopuszczalna.

Koszty kwalifikowalne

Regulaminy otwartego konkursu ofert przewidywały, że za koszty kwalifikowalne uznaje się koszty niezbędne do realizacji zadania, racjonalne

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

i efektywne, mające bezpośredni związek z realizowanym projektem i zostały przewidziane w budżecie zadania, zostały faktycznie poniesione między pierwszym a ostatnim dniem realizacji projektu, określonym w umowie dotacyjnej i są właściwie udokumentowane.

Przedmiotem dofinansowania mogły być koszty merytoryczne (związane z uczestnictwem beneficjentów ostatecznych w zadaniach oraz koszty promocji) i koszty administracyjne łącznie do 20% wartości dotacji (w tym koszty obsługi finansowo-księgowej – do 10% wartości dotacji oraz koszty kierowania – koordynacji projektu wraz z kosztami wykonywania zadań administracyjnych – w części odpowiadającej zaangażowaniu danej osoby w realizację zadania (projektu), jak również osób zatrudnionych specjalnie na potrzeby projektu – do 10 % wartości dotacji).

Wycena kosztów przedstawiana w ofertach opierała się na ogół na rozpoznaniu cenowym w zakresie produktów i usług na lokalnym rynku, zapytaniach ofertowych.

Wszystkie organizacje pozarządowe prowadziły zgodnie z obowiązującymi przepisami³⁹ wyodrębnioną ewidencję księgową w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Koszty podane w sprawozdaniach z wykonania zadania publicznego wynikały z ewidencji księgowej.

Na ogół przestrzegano zasad opisywania dowodów księgowych

Sposób ewidencji kosztów dofinansowanych ze środków konkursu NIK sprawdziła na próbie 1005 dowodów księgowych. Dowody księgowe zawierały elementy określone Regulaminami konkursu ofert m.in. trwały opis na odwrocie dowodu księgowego, szczegółowy opis operacji gospodarczej, której dotyczy płatność; potwierdzenie sprawdzenia poprzez podpis osoby upoważnionej z datą złożenia podpisu, że dokument potwierdza faktyczny przebieg i zakres dokonanej operacji gospodarczej, potwierdzenie dokonania kontroli formalno-rachunkowej; zapis sposobu wskazania ujęcia dowodu w księgach rachunkowych, wskazanie daty dokonania płatności.

Nieprawidłowości w realizacji projektów

Nieprawidłowości stwierdzono w 12 z 18 badanych podmiotów i dotyczyły m.in. opisywania dowodów księgowych niezgodnie z wymogami umów i Regulaminów konkursu, braku opisu w sposób trwały faktur/rachunków o dekrety księgowe na ich odwrocie, braku czytelnych podpisów osoby/osób umożliwiających ich identyfikację.

Przykłady

Parafia Rzymsko-katolicka pw. św. Wojciecha Biskupa Męczennika w Częstochowie – objęte badaniem wszystkie dowody księgowe (162) na kwotę 195,5 tys. zł za rok 2021 oraz 62,7 tys. zł za rok 2022 wykazały, że dekretacje na dowodach księgowych nie zawierały czytelnego podpisu osoby bądź osób, umożliwiających ich identyfikację.

Fundacja Onkologiczna Rakiety – kontrola próby 52 dowodów księgowych wykazała: brak czytelnych podpisów, podpisu głównego księgowego lub osoby upoważnionej oraz dekretu księgowego (na odwrocie faktury/rachunku)

³⁹ Art. 2 ust. 1 pkt 7 ustawy o rachunkowości, art. 16 ust. 5 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz § 5 zawartych umów o dofinansowanie.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

w przypadku 17 dowodów księgowych w ramach projektu pt. „E-samodzielność”; brak dekretu księgowego (na odwrocie faktury/rachunku) w przypadku wszystkich objętych badaniem dowodów księgowych, w tym w dwóch przypadkach czytelnych podpisów, podpisu koordynatora lub osoby upoważnionej w ramach projektu pt. „Śląska Pepiniera”.

Fundacja na rzecz standardów opieki w chorobach otępiennych Wyspy Pamięci – żaden z objętych kontrolą 20 dowodów księgowych nie zawierał: prawidłowego opisu z nazwą zadania oraz numerem umowy i datą zawarcia umowy; daty przy zapisie „Stwierdzam zgodność merytoryczną”; czytelnego podpisu przy zapisie „Sprawdzono pod względem formalno-rachunkowym”; dekretu księgowego, tj. sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych wraz z podpisem osoby dokonującej wpisu do ewidencji księgowej oraz numerem dowodu księgowego, a także datę i podpis umożliwiający identyfikację osoby podpisującej.

Fundacja imienia Zbyszka Cyganiewicza – objęte badaniem wszystkie dowody księgowe, tj. 47 na łączną kwotę 250 tys. zł stanowiących wydatki poniesione w 2021 r. oraz 44 dowody księgowe na łączną kwotę 164,5 tys. zł stanowiące wydatki poniesione do 5 grudnia 2022 r. wykazały: brak trwałego opisu merytorycznego na odwrotach wszystkich dowodów księgowych za rok 2021 i 2022, zamieszczanie opisów merytorycznych dowodów księgowych niezgodnych ze stanem faktycznym; brak zamieszczenia daty dokonania stwierdzenia zgodności pod względem formalno-rachunkowych na wszystkich dowodach księgowych.

Wyznaczony Regulaminami konkursów limit kosztów związanych z obsługą realizacji zadania nie został przekroczony.

W sześciu przypadkach badanie wydatków wykazało rozliczenie kosztów stanowiących koszty niekwalifikowalne.

Organizacje wydatkowały dotacje na koszty niekwalifikowalne

Przykłady

Parafia Rzymsko-katolicka pw. św. Wojciecha Biskupa Męczennika w Częstochowie – oferent dokonał zakupu 172 biletów za kwotę 6,8 tys. zł, do Muzeum Monet i Medali Jana Pawła II w Częstochowie. Z przekazanej podczas kontroli dokumentacji, tj. listy obecności uczestników wycieczki do Muzeum udział w niej wzięło 46 osób. Ww. działanie było działaniem niegospodarnym i stanowiło koszt niekwalifikowalny w części dot. zakupu 126 biletów za 5 tys. zł, ponieważ w wycieczce mogły wziąć udział tylko te osoby, które zostały wybrane na podstawie regulaminu naboru rekrutacyjnego na rok 2021.

Oferent w kosztorysie projektu założył transport uczestników z parkingu przy Parafii do Muzeum Monet w Częstochowie. Odległość, którą wykazał w kosztorysie projektu wynosiła 75 km w obie strony, podczas gdy zgodnie z aplikacją „Google Maps” faktyczna odległość pomiędzy Parafią, a Muzeum wynosi 6,5 km (13 km w obie strony). Na ten cel wydatkował kwotę 676,45 zł (9 zł za 1 km). Ww. działanie było działaniem niegospodarnym i stanowiło koszt niekwalifikowalny (558 zł) w części dot. przejazdu autobusem na trasie wynoszącej 62 km.

Fundacja imienia Zbyszka Cyganiewicza – sfinansowano z dotacji koszty niekwalifikowalne na łączną kwotę 21,5 tys. zł w 2021 r. i 5,9 tys. zł w 2022 r. dotyczących zakupu sprzętu do realizacji zadań pod koniec realizacji obu projektów.

Fundacja na rzecz standardów opieki w chorobach otępiennych Wyspy Pamięci – w ramach projektu jeden wydatek został poniesiony przed rozpoczęciem realizacji projektu. Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy o realizację zadania publicznego okres poniesienia wydatków ustalono od 1 maja 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. Z dotacji zapłacono fakturę na kwotę 492 zł, która dotyczyła: „obsługi rachunkowej za kwiecień 2021 r.”.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Parafia Ewangelicko-Augsburska Świętej Trójcy w Szczecinie – cztery dowody księgowe na łączną kwotę 22 tys. zł, wystawione przez dwie firmy zewnętrzne za wynajem pomieszczeń na prowadzenie zajęć i opłacone w ramach realizacji zadania w konkursie edycja 2021 były sporządzone niezgodnie z rzeczywistym przebiegiem operacji gospodarczej. Pomieszczenia, w których odbywały się zajęcia w ramach realizowanego przez Parafię zadania, znajdowały się w nieruchomości należącej do Parafii i nie mogły być wynajęte przez ww. firmy zewnętrzne.

Na ogół przestrzegano zasad stosowania płatności bezgotówkowych

W przypadku Fundacji imienia Zbyszka Cyganiewicza oraz Parafii Ewangelicko-Augsburskiej Świętej Trójcy w Szczecinie NIK skierowała zawiadomienia do Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych o ujawnionych okolicznościach, wskazujących na naruszeniu dyscypliny finansów publicznych. NIK skierowała również jedno zawiadomienie do prokuratury o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez Parafię Ewangelicko-Augsburską Świętej Trójcy w Szczecinie oraz dwie osoby zaangażowane w realizację projektu.

Regulaminy konkursów wprowadzały zasadę stosowania płatności bezgotówkowej (przelewy) przy realizacji projektów. Płatności gotówkowe dopuszczalne były w przypadkach, gdy nie był możliwy obrót bezgotówkowy. Na ogół płatności dokonywane były z rachunków bankowych, na które wpłynęły środki z dotacji. W trzech przypadkach oferenci dokonywali płatności gotówkowych wbrew zapisom Regulaminów konkursu.

Przykłady

Parafia Rzymsko-katolicka pw. św. Wojciecha Biskupa Męczennika w Częstochowie – podczas realizacji projektu za rok 2021 dokonano płatności gotówkowych w kwocie 32,7 tys. zł (16,7% wydatkowej kwoty ogółem), w tym m.in. za: ekran oraz projektor multimedialny w kwocie 5 tys. zł; usługę gastronomiczną oraz hotelową w kwotach 5,5 tys. zł oraz 1,2 tys. zł; usługi caterin-gowe w kwotach 1,3 tys. zł; 2,5 tys. zł; 3,9 tys. zł.

W 2022 r. dokonano płatności gotówkowych w kwocie 8,9 tys. zł (14,3% wydatkowej kwoty na dzień 18 listopada 2022 r.), w tym m.in. za: usługę gastronomiczną w kwocie 1,6 tys. zł; nocleg dla uczestników wycieczki w kwocie 2,4 tys. zł; suchy prowiant w kwocie 903 zł.

Fundacja „Obywatelski Parlament Seniorów” – w ramach realizacji zadania publicznego w 2021 r. dokonano płatności gotówkowych na łączną kwotę 47,5 tys. zł, co stanowiło 30,2% kosztów (157,5 tys. zł). Największe płatności gotówkowe dotyczyły zapłaty z tytułu umowy o dzieło w czterech przypadkach na łączną kwotę 15,1 tys. zł, co stanowiło 23,0% wartości zawartych umów o dzieło, tj. 65,7 tys. zł.

W ramach realizacji zadania publicznego za rok 2022 dokonano płatności gotówkowych na łączną kwotę 23,3 tys. zł, co stanowiło 40% kosztów na dzień 31 października 2022 r. tj. 58,3 tys. zł. Największe płatności gotówkowe dotyczyły zapłaty z tytułu umowy o dzieło w dwóch przypadkach na łączną kwotę 9,0 tys. zł, co stanowiło 44,4% wartości zawartych umów o dzieło tj. 20,3 tys. zł.

Fundacja „Ogólnopolskie Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku” – w ramach realizacji zadania publicznego w 2021 r. dokonano płatności gotówkowych na łączną kwotę 56,1 tys. zł, co stanowiło 39,5% wydatków ogółem finansowanych w ramach realizacji projektu (142 tys. zł). Największe płatności gotówkowe dotyczyły zapłaty z tytułu umowy o dzieło w 32 przypadkach na łączną kwotę 46,9 tys. zł, z tego w trzech przypadkach największe kwoty wynosiły 3,8 tys. zł, 2,6 tys. zł oraz 2,4 tys. zł.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

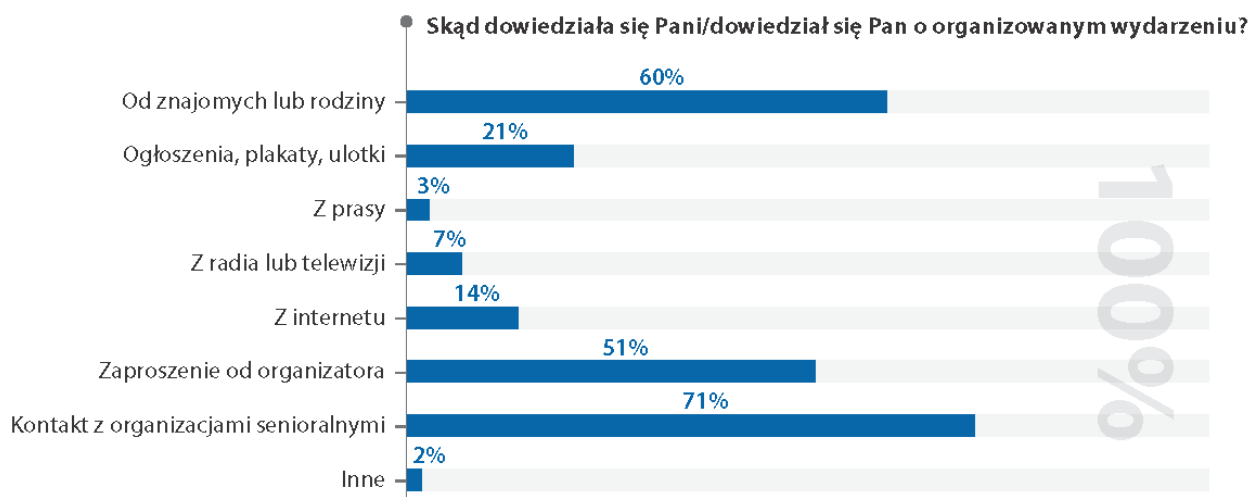
W ramach realizacji zdania publicznego edycja 2022 wg stanu na 31 października 2022 r. dokonano płatności gotówkowych na łączną kwotę 10,9 tys. zł, co stanowiło 36% wydatków ogółem (30,2 tys. zł). Największe płatności gotówkowe dotyczyły zapłaty z tytułu umowy o dzieło w czterech przypadkach na łączną kwotę 7,0 tys. zł.

5.3.3. Badanie ankietowe wśród uczestników działań projektowych

Podczas kontroli, NIK przeprowadziła badania ankietowe wśród uczestników działań. Osoby uczestniczące w badaniu ankietowym wskazywały, że o projekcie dowiedziały się od organizacji senioralnych (71%), od znajomych i rodziny (60%) oraz od organizatora wydarzenia (51%).

Infografika nr 8

Promocja projektów skierowanych do osób starszych

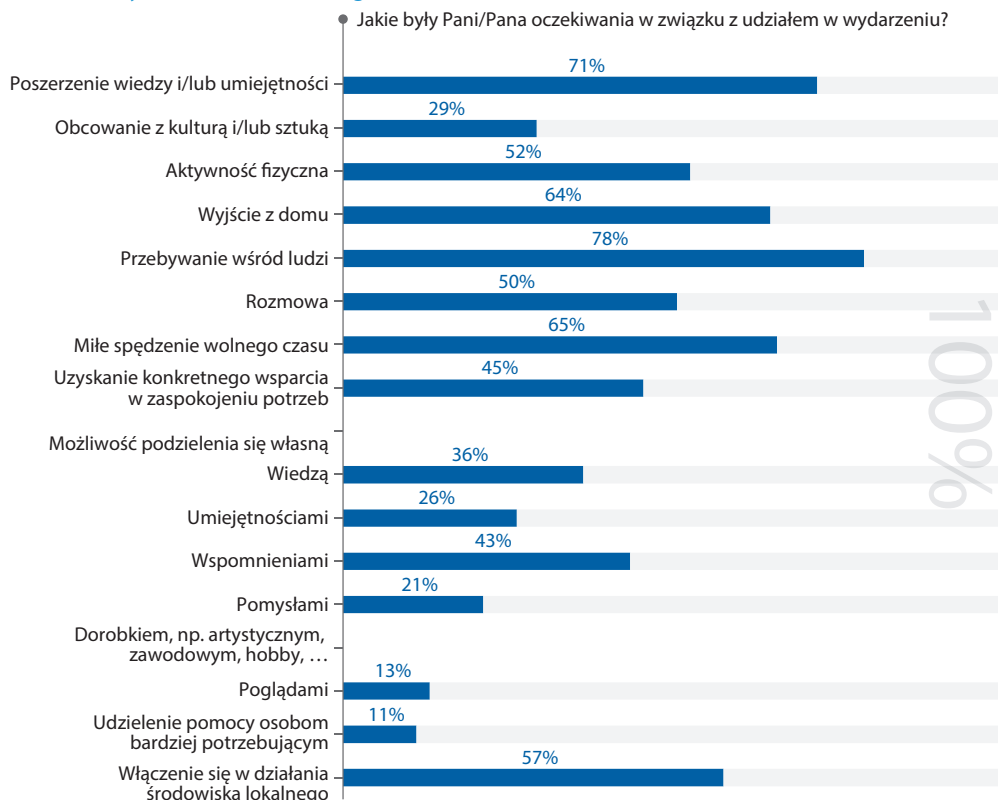
Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników ankiet wśród uczestników działań projektowych.

Ponad 85% ankietowanych uznało, że informacja o realizowanym projekcie i możliwości wzięcia w nim udziału była wystarczająca. Wśród ankietowanych 64% stanowiły kobiety, zaś 36% mężczyźni. Wszyscy mieli powyżej 60 lat. Większość ankietowanych zamieszkiwało w miastach (73%). Respondenci oczekiwali, że udział w projektach pozwoli im m.in. na poszerzenie wiedzy i umiejętności (71%), przebywanie wśród ludzi (78%), na miłe spędzenie czasu (65%) oraz wyjście z domu (64%).

Z uzyskanych informacji wynika, że oczekiwania, co do udziału w projekcie dla 64% osób zostały spełnione całkowicie lub nawet powyżej oczekiwań, w pozostałym zakresie działania zostały w większości spełnione (36%). Ankietowani wskazali, że w 64,3% biorą udział w podobnych wydarzeniach z czego 21% wskazało, że bierze udział raz w roku, co najmniej raz w miesiącu, raz w tygodniu, 25% bierze udział kilka razy w roku, a 18,3% że kilka razy w tygodniu. Wskazali ponadto, że w 80% udało im się zachęcić znajomych do udziału w tego typu wydarzeniach, zaś w 20% wskazali, że nie udało im się zachęcić do udziału znajomych, a główną przyczyną była ograniczona liczba miejsc.

Infografika nr 9

Oczekiwania osób starszych wobec działań Programu

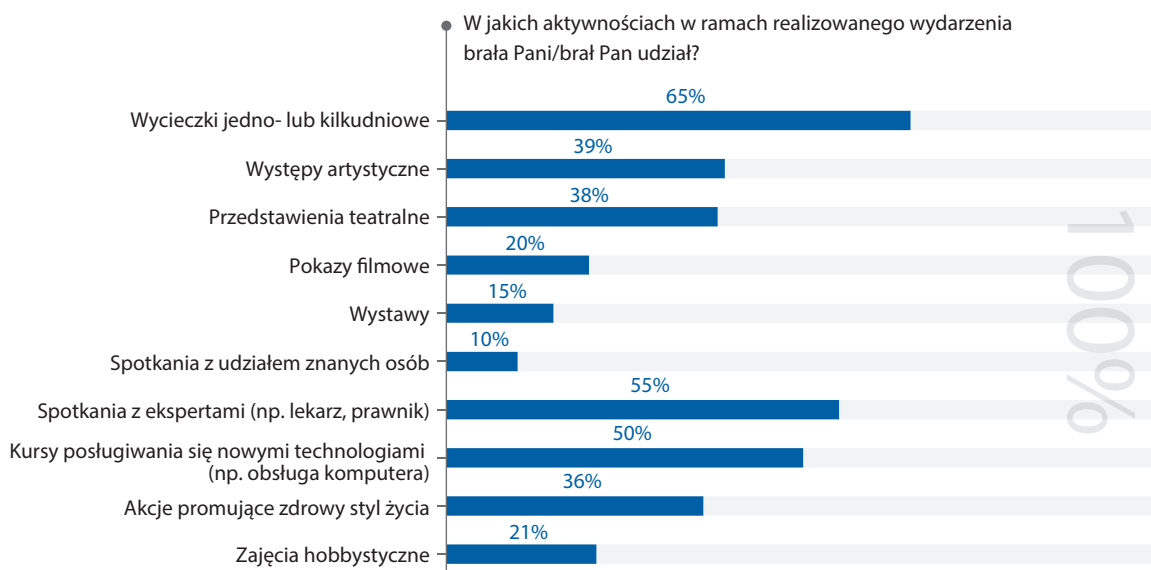

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników ankiet wśród uczestników projektów.

Ankietowani najczęściej brali udział w wycieczkach jedno- lub kilkudniowych (65%), w spotkaniach z ekspertami (55%) kursach posługiwania się nowymi technologiami (50%), występach artystycznych (39%).

Infografika nr 10

Aktywność seniorów w ramach Programu

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników ankiet wśród uczestników działań projektowych.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Spośród kontrolowanych organizacji pozarządowych 72% nie stwierdziło trudności lub ograniczeń przy realizacji zadań w ramach Programu. Uwagi w tym zakresie miało 28% kontrolowanych organizacji. Dotyczyły one:

- niższych niż zakładane w ofercie finansowanie projektów przez MRiPS. Powodowało to wyeliminowanie niektórych działań z projektów, większe zaangażowanie wolontariackie kluczowych osób w projekcie, ograniczanie liczby uczestników projektów i świadczeń dla nich;
- wypłacania dotacji z opóźnieniem (3 miesiące) w stosunku do harmonogramu realizacji projektów, co powodowało perturbacje płatnicze, zaciąganie pożyczek i zobowiązań;
- Regulaminy konkursu zawierały wymagania trudne do spełnienia przy realizacji projektu np. ograniczenie wypłat gotówkowych, które były niezbędne w pewnych obszarach realizacji projektów, wymogi dotyczące poświadczenia otrzymanych materiałów, gadżetów konferencyjnych, i innych przedmiotów zakupionych w celu promocji projektu;
- inflacji, która powodowała podwyższenie kosztów w trakcie realizacji projektów;
- zbyt późnych terminów ogłaszania konkursów;
- utrudnionego kontaktu z MRiPS (opiekunem projektu);
- trudności w kosztorysowaniu budżetu ze względu na brak w Regulaminach konkursu katalogu standardów cen na powszechnie stosowane usługi/ dostawy;
- małej ilości chętnych uczestników ze względu na Covid-19, przez co zwrócono się z prośbą do MRiPS o rozszerzenie obszaru terytorialnego, co pozwoliło na dotarcie do większej liczby osób zainteresowanych szkoleniami.

Trudności
lub ograniczenia
w realizacji projektów

Beneficjenci ostateczni w trakcie realizowanych działań zgłaszali problemy i potrzeby zleceniobiorcom, które były na bieżąco analizowane oraz rozwiązywane i dotyczyły: zwiększenia ilości wyjazdów o charakterze kulturalno-turystycznym, zorganizowania większej ilości zajęć komputerowych, wzbogacenia oferty spędzania wolnego czasu o zajęcia ruchowe (gimnastyka, pływanie, nordic walking). Problemy zgłaszane przez beneficjentów ostatecznych działań dotyczyły także braku możliwości udziału we wsparciu ze względu na chorobę lub obawy skorzystania ze wsparcia ze względu na panującą epidemię wirusa SARS-CoV2 (oferent zapewnił organizację zadań realizowanych w ramach projektu w małych grupach, z odpowiednim zapleczem sanitarnym lub na świeżym powietrzu. Dodatkowo zgłaszano problemy w komunikacji publicznej związanej z dojazdem na miejsce szkolenia (oferent zapewnił dla osób potrzebujących dodatkowy transport a na wydarzenia poza miejscem zamieszkania dowoziła uczestników wynajętymi środkami transportu), bieżącego przypominania o kolejnych spotkaniach.

Potrzeby zgłaszane
przez beneficjentów
ostatecznych

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe

Cel główny kontroli	Celem głównym kontroli było ustalenie czy prawidłowo przygotowano i zrealizowano w latach 2021–2022 otwarty konkurs ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” oraz czy realizatorzy przestrzegali zasad wykorzystania środków przeznaczonych na realizację zadań w ramach Programu i czy uzyskali zakładane efekty.
Cele szczegółowe	Założono, że badania kontrolne umożliwią udzielenie odpowiedzi na następujące pytania szczegółowe: <ol style="list-style-type: none">1. Czy Ministerstwo przeprowadziło analizy uzasadniające przeprowadzenie konkursu „Aktywni+” oraz umożliwiające optymalne zaprogramowanie działań?2. Czy Ministerstwo prawidłowo zarządzało konkursem „Aktywni+” w zakresie metod wyboru projektów realizujących założone cele, zapewniło przestrzeganie procedur i sprawowało nadzór nad wykorzystaniem środków?3. Czy realizacja konkursu „Aktywni+” przyniosła zakładane efekty umożliwiające weryfikację ich jakości i trwałości?4. Czy oferenci wykonali dotowane projekty, uzyskali zakładane efekty oraz przestrzegali zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleczanych?
Zakres podmiotowy	Badania kontrolne zostały przeprowadzone w 19 jednostkach: w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej oraz 18 organizacjach, które otrzymały dotację w ramach konkursu, tj. 10 fundacjach, pięciu stowarzyszeniach, dwóch parafiach oraz jednej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Objęte kontrolą organizacje pozarządowe wybrane zostały metodą celową, według najwyższych kwot otrzymanych dofinansowań w 2021 i 2022 r.
Kryteria kontroli	W Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej kontrolę przeprowadzono z uwzględnieniem kryteriów: celowości, legalności, gospodarności i rzetelności. W przypadku pozostałych jednostek kontrolę prowadzono w oparciu o kryteria legalności i gospodarności. Kontrola w MRiPS została przeprowadzona na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o NIK ⁴⁰ , a w organizacjach pozarządowych na podstawie art. 2 ust. 3 ww. ustawy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021–2022. Dla realizacji celu kontroli wykorzystano także informacje i dokumenty sporządzone przed i po tym okresie. Kontrolę przeprowadzono w okresie od 22 września 2022 r. do 6 lutego 2023 r.
Stan realizacji wniosków pokontrolnych	Wyniki kontroli przedstawiono w 19 wystąpieniach pokontrolnych, w których sformułowano 51 wniosków pokontrolnych (Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny – 46, delegatury NIK – pięć). Z uzyskanych informacji o sposobie ich realizacji wynika, że kierownicy skontrolowanych jednostek zrealizowali 26 wniosków, dziewięć wniosków było w trakcie realizacji, a 16 pozostawało niezrealizowanych. W jednym przypadku kierownik skontrolowanej jednostki nie poinformował NIK o sposobie wykorzystania wniosków pokontrolnych (nie minął termin poinformowania NIK o sposobie wykorzystania wniosków pokontrolnych po uchwale Zespół Orzekającego Komisji Rozstrzygającej). Zastrzeżenia do wystąpień pokontrolnych złożyło dwóch kierowników jednostek kontrolowanych: Proboszcz Parafii Rzymsko-katolickiej pw. Św. Wojciecha Biskupa Męczennika oraz Prezes Fundacji imienia Zbyszka Cyganiewicza.

⁴⁰ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r. poz. 623).

ZAŁĄCZNIKI

Przedstawiciele organizacji pozarządowych zgłosili łącznie 16 zastrzeżeń. Zespół Orzekający Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli oddalił 12 zastrzeżeń, dwa uwzględnił w części, a dwa zastrzeżenia zostały uwzględnione w całości.

W sześciu kontrolowanych jednostkach wystąpiły finansowe rezultaty kontroli na kwotę ogółem 848 tys. zł i dotyczyły finansowych lub sprawozdawczych skutków nieprawidłowości.

W wyniku ustaleń kontroli skierowano dwa zawiadomienia do Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych o ujawnionych okolicznościach, wskazujących na naruszeniu dyscypliny finansów publicznych przez Fundację imienia Zbyszka Cyganiewicza oraz Parafię Ewangelicko-Augsburską Świętej Trójcy w Szczecinie. Złożono również jedno zawiadomienie do prokuratury o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez Parafię Ewangelicko-Augsburską Świętej Trójcy w Szczecinie oraz dwie osoby zaangażowane w realizację projektu.

W kontroli uczestniczyły: Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny oraz trzy Delegatury NIK.

Finansowe rezultaty kontroli

Zawiadomienie o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych

Wykaz jednostek kontrolowanych

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	Marlena Małąg
		Fundacja „Obywatelski Parlament Seniorów”	Krystyna Lewkowicz
		Fundacja „Ogólnopolskie Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku”	Krystyna Lewkowicz
		Fundacja im. Zbyszka Cyganiewicza	Robert Jan Faryj
		Fundacja Pracownia Kompetencji	Agnieszka Żychalak
		Fundacja na rzecz standardów opieki w chorobach otępiennych Wyspy Pamięci	Magdalena Zaręba
		Fundacja na rzecz Nauki i Innowacyjności	Arkadiusz Banaś
		Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Aktywności Seniorów AS	Rafał Chmielewski
		Parafia Rzymsko-katolicka pw. św. Wojciecha Biskupa Męczennika	Ks. Ryszard Umański
		Fundacja Onkologiczna Rakiety	Maja Surowicz-Biłyj
2.	Delegatura NIK w Katowicach	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łazach	Krystyna Męcik
		SERVIRE Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	Marek Bator
		Fundacja Most Pamięci	Włodzimierz Lach
3.	Delegatura NIK w Krakowie	Stowarzyszenie MANKO	Łukasz Salwarowski
		Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku	Wiesława Borczyk
		Fundacja Instytut Myśli Innowacyjnej	Jan Kupczak
4.	Delegatura NIK w Szczecinie	Stowarzyszenie „Lider Wałęcki”	Janusz Bartczak
		Fundacja „Rozwój i Edukacja”	Anna Potoka
		Parafia Ewangelicko-Augsburska Świętej Trójcy w Szczecinie	Ks. Sławomir Sikora

Wykaz ocen kontrolowanych jednostek

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:		Ocena *)
		prawidłowe	nieprawidłowe	
1.	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	<p>Programowanie działań w kontekście celów polityki senioralnej; zarządzanie konkursem w zakresie metod wyboru projektów realizujących założone cele; zapewnienie przestrzegania przepisów i procedur; sprawowanie nadzoru nad wykorzystaniem środków</p>	<p>Dokonywano oceny strategicznej i dysponowano środkami uwolnionymi w sposób nieprzejrzysty i nietransparentny w oparciu o niemierzalne kryteria oceny; powierzano dokonywanie oceny merytorycznej przez trzeciego eksperta osobom nie wskazanym w Regulaminach Komisji; nie egzekwowano od ekspertów dokonujących oceny merytorycznej zachowania spójności pomiędzy liczbą przyznanych punktów i jej uzasadnieniem; nie uwzględniano w ogłoszeniach o otwarciu konkursie ofert w ramach Programu informacji o wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 uodppw, w roku ogłoszenia otwartego konkursu ofert i w roku poprzednim, zgodnie z art. 13 ust. 2 pkt 7 uodppw; przekraczano w zaktualizowanych ofertach kwoty jednostkowe wskazane przez ekspertów dokonujących oceny merytorycznej i oferentów w ofertach złożonych w odpowiedzi na konkurs; nie nakładano na oferentów obowiązku deklarowania w ofertach, jaki poziom wskaźników określonych dla Programu zostanie osiągnięty dzięki realizacji ich projektu; nie weryfikowano wartości wskaźników dot. liczby osób starszych biorących udział w projektach, wymagających wsparcia w regularnym uczestnictwie w zajęciach oraz liczby przedsięwzięć informacyjnych, kształtujących pozytywny wizerunek starości i starzenia się osiągniętych w 2021 r.; nie egzekwowano od wszystkich zleceniobiorców składania ankiet monitorujących realizację Programu</p>	<p>W formie opisowej</p>
	Fundacja „Obywatelski Parlament Seniorów”	<p>Wykonanie dotowanego projektu zgodnie z obowiązującymi przepisami; uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych</p>	<p>Brak aktualizacji polityki (zasad) rachunkowości zgodnie z wymogami określonymi w art. 10 ust. 1 uor; nie opisywano dowodów księgowych zgodnie z wymogami określonymi w art. 21 ust. 1 pkt 6 uor; nie przestrzegano zasady płatności bezgotówkowej; nie wprowadzono zmian organizacyjnych umożliwiających pobieranie od beneficjentów ostatecznych oświadczeń związanych z uczestnictwem w Programie oraz potwierdzanie otrzymania materiałów, zgodnie z wymaganiami konkursu</p>	<p>W formie opisowej</p>
	Fundacja „Ogólnopolskie Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku	<p>Wykonanie dotowanego projektu zgodnie z obowiązującymi przepisami; uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych</p>	<p>Brak aktualizacji polityki (zasad) rachunkowości zgodnie z wymogami określonymi w art. 10 ust. 1 uor; nie opisywano dowodów księgowych zgodnie z wymogami określonymi w art. 21 ust. 1 pkt 6 uor; nie przestrzegano zasady płatności bezgotówkowej; nie pobierano od beneficjentów ostatecznych oświadczeń związanych z uczestnictwem w Programie</p>	<p>W formie opisowej</p>

Fundacja im. Zbyszka Cyganiewiczza	Wykonanie dotowanego projektu zgodnie z obowiązującymi przepisami; uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Rozbieżności w dokumentacji źródłowej, poprzez niewykazanie informacji o realizacji projektu (Edycja 2021) odnoszących się tylko do stanu faktycznego; niezapewnienie wkładu własnego osobowego w zakresie wolontariatu w wysokości co najmniej 10% wartości dotacji otrzymanej na realizację projektów w 2021 r. i 2022 r.; sfinansowanie z dotacji kosztów niekwalifikowalnych dotyczących zakupu sprzętu do realizacji zadań pod koniec realizacji projektów w 2021 r. i 2022 r.; nie dokonywano opisów merytorycznych na odwrótach dowodów księgowych zgodnie z postanowieniami Regulaminów konkursu z 2021 r. i 2022 r.; dokonywano opisów merytorycznych niezgodnie ze stanem faktycznym; dokonywano poprawek i korekt w dowodach księgowych niezgodnie z art. 22 uor; nie zamieszczano dat przy podpisie akceptującym dowody księgowe do zapłaty, zatwierdzeniu do zapłaty, stwierdzeniu zgodności merytorycznej oraz stwierdzeniu zgodności pod względem formalno-rachunkowym zgodnie z wymogiem określonym w Regulaminie konkursu z 2021 r. i 2022 r.; zawierano umowy cywilno-prawne niezgodnie z założeniami wskazanymi w dofinansowanych ofertach; nie zrealizowano promocji projektu na stronie internetowej Fundacji; sporządzano niezgodnie ze stanem rzeczywistym i nieskuteczne przekazywano Wynajmującemu harmonogramy będące podstawą do rozliczenia najmu lokalu użytkowego.	Negatywna
Fundacja Pracownia Kompetencji	Wykonanie dotowanego projektu zgodnie z obowiązującymi przepisami; uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Nie dostosowano treści porozumień wolontariackich do wytycznych MRIPS; brak informacji w dokumentacji projektu realizowanego w edycji 2022 o zakres wykonywanych czynności w kartach czasu pracy wolontariuszy; nie pobierano od beneficjentów ostatecznych oświadczeń związanych z uczestnictwem w realizowanych zadaniach; brak informacji na stronie internetowej o wartości dofinansowania i całkowitemu kosztowi inwestycji zgodnie z Wytycznymi promocji projektów dofinansowania w ramach Programu	W formie opisowej
Fundacja Pracownia Kompetencji	Wykonanie dotowanego projektu zgodnie z obowiązującymi przepisami; uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Nie dostosowano treści porozumień wolontariackich do wytycznych MRIPS; brak informacji w dokumentacji projektu realizowanego w edycji 2022 o zakres wykonywanych czynności w kartach czasu pracy wolontariuszy; nie pobierano od beneficjentów ostatecznych oświadczeń związanych z uczestnictwem w realizowanych zadaniach; brak informacji na stronie internetowej o wartości dofinansowania i całkowitemu kosztowi inwestycji zgodnie z Wytycznymi promocji projektów dofinansowania w ramach Programu	W formie opisowej
Fundacja na rzecz standardów opieki w chorobach otępiennych Wyspy Pamięci	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Sfinansowano wydatek niekwalifikowalny; opisywano dowody księgowe niezgodnie z wymogami umów i Regulaminów; nie zamieszczono na stronie internetowej Fundacji prawidłowych danych dotyczących całkowitej wartości projektu	W formie opisowej

1.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:		Ocena
		prawidłowe	nieprawidłowe	
1.	Fundacja na rzecz Nauki i Innowacyjności	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Nie wskazywano w formularzach zgłoszeniowych daty urodzenia beneficjenta ostatecznego	W formie opisowej
	Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Aktywności Seniorów AS	Wykonanie dotowanego projektu zgodnie z obowiązującymi przepisami; uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Nie uzupełniono w sposób trwały faktur / rachunków o dekrety księgowe na ich odwrócie, zgodnie z wymogami określonymi w art. 21 uor; wydatkowano część otrzymanej dotacji na współpracę we wdrożeniu aplikacji Asystent Seniora, która nie została w odpowiedni sposób udokumentowana; rozliczono koszt dot. materiałów promocyjnych jako wkład własny osobowy zamiast finansowy.	W formie opisowej
	Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Aktywności Seniorów AS	Wykonanie dotowanego projektu zgodnie z obowiązującymi przepisami; uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Nie uzupełniono w sposób trwały faktur / rachunków o dekrety księgowe na ich odwrócie, zgodnie z wymogami określonymi w art. 21 uor; wydatkowano część otrzymanej dotacji na współpracę we wdrożeniu aplikacji Asystent Seniora, która nie została w odpowiedni sposób udokumentowana; rozliczono koszt dot. materiałów promocyjnych jako wkład własny osobowy zamiast finansowy.	W formie opisowej
	Parafia rzymsko-katolicka pw. Św. Wojciecha Biskupa Męczennika	Wykonanie dotowanego projektu zgodnie z obowiązującymi przepisami; uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Nie wyodrębniono rachunku bankowego w ramach realizacji projektów publicznych finansowanych ze środków pochodzących z Programu; rozbieżności w dokumentacji źródłowej, dotyczące: liczby osób starszych biorących udział w wycieczkach krajoznawczych oraz liczby godzin trwania warsztatów teatralnych, rękodzieła i kulinarnych; nie przestrzegano zasady płatności bezgotówkowej; nie dokonano rozeznania cen rynkowych lub przesłanie zapytań ofertowych zgodnie z Regulaminem konkursu; brak na dowodach księgowych czytelnych podpisów osoby bądź osób, umożliwiających ich identyfikację; sfinansowano z dotacji wydatki niekwalifikowalne; brak informacji o zrealizowanym projekcie na stronie internetowej zgodnie z wytycznymi promocji projektów dofinansowanych w ramach Programu; nie zapewniono wkładu własnego osobowego w projekcie w zakresie prowadzenia promocji projektu na stronie internetowej w 2021 r.; nie zrealizowano porad dot. aktywności obywatelskiej; nie poinformowano MRIPS o zmianach w kosztorysie projektu w celu spełnienia postanowień Regulaminu konkursu;	Negatywna
Fundacja Onkologiczna Rakiety	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Nie złożono ankiety monitorującej realizację dotowanego zadania publicznego; pobrano dotację w nadmiernej wysokości; nie przekazano proporcjonalnej kwoty zadeklarowanego wkładu własnego (finansowego) względem otrzymanej (wydatkowanej) dotacji; nie uzupełniono w sposób trwały dowodów księgowych o dekrety księgowe, a także o czytelne podpisy osoby/osób umożliwiających ich identyfikację	W formie opisowej	

	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łazach	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	-	Pozytywna
2.	SERVIRE Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	-	Pozytywna
	Fundacja Most Pamięci	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	-	Pozytywna
3.	Stowarzyszenie MANKO	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Braki formalne w dokumentowaniu poszczególnych zadań	W formie opisowej
	Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	-	Pozytywna
	Fundacja Instytut Myśli Innowacyjnej	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	-	Pozytywna
	Stowarzyszenie „Lider Wałęcki”	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Prowadzono zajęcia i udzielano porad przez osoby nieposiadające potwierdzonych kwalifikacji w danym zakresie.	W formie opisowej
	Fundacja „Rozwój i Edukacja”	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	-	Pozytywna
4.	Parafia ewangelicko-augsburska Świętej Trójcy w Szczecinie	Uzyskanie zakładanych efektów; przestrzeganie zasad wykorzystania środków w ramach zadań zleconych	Nie ujmowano wszystkich wymaganych elementów w opisach dowodów księgowych (dekretacji); nierzetelnie rozliczono usługę związaną z wynajmem sal w 2021 r.	W formie opisowej

* Pozytywna/negatywna/w formie opisowej.

6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno- -ekonomicznych

Otwarty konkurs ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 (edycje 2021–2022) został ogłoszony na podstawie art. 13 ust. 1 w zw. z art. 4 ust 1 pkt 31 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach, którego dofinansowane mogły zostać projekty złożone w jednym z czterech priorytetowych obszarów: Priorytet I. Aktywność społeczna; Priorytet II. Partycypacja społeczna; Priorytet III. Włączenie cyfrowe; Priorytet IV. Przygotowanie do starości.

Celem głównym Programu jest zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów.

W ramach celu głównego Programu zawarte są 4 cele szczegółowe:

- 1) wzrost zaangażowania osób starszych w kontakty społeczne poprzez wzbogacenie oferty zagospodarowania ich czasu wolnego;
- 2) zwiększenie zaangażowania osób starszych w procesy partycypacyjne zachodzące w życiu publicznym;
- 3) podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów oraz kształtowanie postaw sprzyjających wykorzystywaniu nowych technologii w życiu codziennym;
- 4) budowanie pozytywnego wizerunku starości i starzenia się oraz rozwijanie kompetencji społecznych (wiedzy, umiejętności, postaw) wobec starości u osób w każdym wieku.

Budżet Programu w latach 2021–2025 ustalono na 200 000 tys. zł. W latach 2021–2025 planuje się równomierny podział środków pomiędzy poszczególnymi latami. Kwoty finansowania Programu ze środków budżetu państwa wyniosą: w 2021 r. – 40 000 tys. zł, w 2022 r. – 40 000 tys. zł, w 2023 r. – 40 000 tys. zł, w 2024 r. – 40 000 tys. zł, w 2025 r. – 40 000 tys. zł.

Budżet Programu składa się z dwóch części – dotacje i środków technicznych. W latach 2021–2025: I część stanowią dotacje wynoszące nie mniej niż 95% budżetu rocznego, II część to środki techniczne liczące nie więcej niż 5% budżetu rocznego.

Wartość dotacji przyznanej w ramach kolejnych ogłaszanych edycji otwartego konkursu wyniesie od 25 tys. zł do 250 tys. zł na projekty jednoroczne.

O wsparcie finansowe w ramach konkursu „Aktywni+” mogły ubiegać się podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i art. 3 ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie organizacje pozarządowe (m.in. stowarzyszenia i fundacje).

Zgodnie z definicją działalności pożytku publicznego, działalnością tą jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w uodppw. Pojęcie działalności społecznie użytecznej zostało wypracowane przez doktrynę

i orzecznictwo⁴¹ w ramach analizy ustawy o fundacjach⁴². Działalność ta powinna być przydatna z punktu widzenia interesu ogółu niż partykularny interes założycieli danej organizacji lub członków jej organów, a także członków organizacji o charakterze korporacyjnym⁴³. Stanowisko takie potwierdzają też zasady uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego⁴⁴. Niezbędnym tego warunkiem jest m.in. prowadzenie działalności pożytku publicznego na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów, pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa. W przypadku stowarzyszenia działalność pożytku publicznego nie może być prowadzona wyłącznie na rzecz jej członków⁴⁵.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie określa przedmiotowy zakres sfery zadań publicznych⁴⁶. W art. 3 ust. 3 uodppw wyszczególniono ponadto inne podmioty, które w swoich uprawnieniach i obowiązkach wynikających z ustawy, o ile podejmują działalność pożytku publicznego. Wskazano m.in. osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego⁴⁷. Ze sfery działalności pożytku publicznego wyłączono związki zawodowe i organizacje pracodawców, samorządy zawodowe oraz partie polityczne i utworzone przez nie fundacje⁴⁸. Zgodnie z założeniami przyjętymi w konkursie podmiotami uprawnionymi do korzystania ze środków finansowych przeznaczonych na realizację konkursu są organizacje pozarządowe i podmioty określone w art. 3 ust. 2–3 uodppw.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie określa też zasady współpracy między organami administracji publicznej prowadzącymi działalność w sferze zadań publicznych, a organizacjami pozarządowymi (i z nimi zrównanymi)⁴⁹. Są to: pomocniczość⁵⁰, suwerenność stron,

⁴¹ H. Cioch, Prawo fundacyjne, Warszawa 2011 r. str. 60–62; H. Izdebski Fundacje i stowarzyszenia. Komentarz, orzecznictwo, skorowidz. Łomianki 2001 r., str. 47-48; wyrok NSA w Lublinie z dnia 8 lutego 1994 r. SA/Lu 1321/93 (Monitor Podatkowy nr 8 poz. 240); uchwała SN z dnia 2 lutego 1994 r. III CZP/183/93 (OSNC nr 6, poz. 137).

⁴² Art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2023 r. poz. 166).

⁴³ Według B. Niemirki „Użyteczność” zawiera w sobie element przydatności, a cel fundacji winien być przydatny z punktu widzenia interesów ogółu. Interes publiczny (społeczny) i prywatny pozostają w stosunku dychotomicznym, tylko realizacja celu o wymiarze ogólnym odpowiada ustawowej definicji celu fundacji. Kryterium użyteczności (przydatności) społecznej wyłącza cele dla dobra ogólnego nie tylko szkodliwe, ale i obojętne. Statut fundacji części 2, Myśl prawnicza 1995 r., nr 4.

⁴⁴ Art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

⁴⁵ Art. 20 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

⁴⁶ Art. 4 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

⁴⁷ Jw. art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2.

⁴⁸ Jw. art. 3 ust. 4.

⁴⁹ Jw. art. 5 ust. 3.

⁵⁰ Zasada pomocniczości (subsydiarności) zakłada, że organy nadrzędne powinny wyręczać organy państwowe niższego szczebla tylko, gdy nie są one w stanie same wywiązywać się ze swoich obowiązków lub działają mniej efektywnie. Ponadto państwo nie powinno realizować zadań, które mogą być realizowane przez jednostkę.

partnerstwo, efektywność, uczciwa konkurencja i jawność. Z kolei ustawa o finansach publicznych ustala zasadę jawności gospodarowania środkami publicznymi. Nakazuje w związku z tym m.in. podawanie do publicznej wiadomości kwot dotacji udzielanych z budżetu państwa oraz upublicznianie wykazu podmiotów spoza sektora finansów publicznych, którym ze środków publicznych została udzielona dotacja⁵¹.

Katalog form współpracy organów administracji z organizacjami pozarządowymi⁵² ma charakter otwarty. Spośród nich zastosowanie do konkursu „Po pierwsze Rodzina!” ma przede wszystkim zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych, na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Może mieć to formy powierzania lub wspierania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji⁵³. Są to zadania zlecone w rozumieniu przepisów ustawy o finansach publicznych⁵⁴.

Do udzielania dotacji ze środków Programu „Aktywni +” zastosowanie ma reguła stanowiąca⁵⁵, że dysponent części budżetowej może zlecić organizacji pozarządowej realizację swoich zadań na podstawie zawartej z tą organizacją umowy, przyznając na to jednocześnie dotację celową. Należy zauważyć, że upoważnienie to dotyczy zadań własnych dysponenta części – Zabezpieczenie społeczne, z której były finansowane konkursy „Aktywni+”. Zadania ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego⁵⁶ obejmują m.in. opracowywanie i finansowanie programów osłonowych, które można odnieść do celów Programu „Aktywni+”. Stosownie do rozwiązań przyjętych w ustawie o działalności pożytku publicznego, organy administracji publicznej⁵⁷ wspierają lub powierzają realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe i z nimi zrównane, prowadzące działalność statutową w danej dziedzinie⁵⁸. Ustawa o działach administracji rządowej stanowi⁵⁹, że dział zabezpieczenie społeczne obejmuje m.in. sprawy rządowych programów w zakresie pomocy społecznej, w szczególności dla osób i gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, a także dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej organizuje konkursy, dla których odrębnie opublikowano: Regulamin otwartego konkursu ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 (edycje 2021–2022).

⁵¹ Art. 34 ust. 1 pkt 3 lit. a oraz pkt 8 ustawy o finansach publicznych.

⁵² Art. 5 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

⁵³ Jw. art. 5 ust. 4.

⁵⁴ Art. 127 ust. 1 pkt 1 lit. e, art. 151 ust. 1 oraz art. 221 ustawy o finansach publicznych.

⁵⁵ Jw. art. 151.

⁵⁶ Art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, ze zm.).

⁵⁷ W sferze, o której mowa w art. 4 ustawy jak wyżej.

⁵⁸ Jw. art. 11 ust. 1.

⁵⁹ Art. 31 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2512, ze zm.).

Środki Programu „Aktywni+” są przyznawane beneficjentom na podstawie konkursu ofert⁶⁰. Oferta zgłoszona do takiego konkursu zawiera w szczególności⁶¹ szczegółowy zakres rzeczowy zadania publicznego proponowanego do realizacji oraz termin i miejsce realizacji tego zadania. Zawiera też kalkulację przewidywanych kosztów realizacji zadania, informację o wcześniejszej działalności organizacji pozarządowej lub podmiotów⁶² składających ofertę w zakresie, którego dotyczy zadanie publiczne, a także informację o posiadanych zasobach rzeczowych i kadrowych zapewniających wykonanie tego zadania oraz o planowanej wysokości środków finansowych na realizację zadania pochodzących z innych źródeł. Zawiera ponadto deklarację o zamiarze odpłatnego lub nieodpłatnego wykonania zadania publicznego.

Organ administracji publicznej przy rozpatrywaniu ofert⁶³: ocenia możliwość realizacji zadania publicznego przez organizację pozarządową⁶⁴, ocenia przedstawioną kalkulację kosztów realizacji tego zadania, w tym w odniesieniu do zakresu rzeczowego zadania. Ocenia też proponowaną, jakość wykonania zadania i kwalifikacje osób, przy udziale, których organizacje pozarządowe będą realizować to zadanie. Organ ten, w przypadku wspierania wykonania zadań publicznych⁶⁵, uwzględnia planowany przez organizację pozarządową udział środków finansowych własnych lub środków pochodzących z innych źródeł na realizację zadania, a także planowany wkład rzeczowy, osobowy, w tym świadczenia wolontariuszy i pracę społeczną członków. Ponadto uwzględnia analizę i ocenę realizacji zleconych zadań publicznych, pod względem rzetelności, terminowości i sposobu rozliczenia otrzymanych na ten cel środków, w przypadku organizacji pozarządowych, które w latach poprzednich realizowały zlecone zadania publiczne. Dokonywanie oceny kalkulacji kosztów wymaga dla zadań rzeczowych pomiaru kosztów jednostkowych i ich porównania z preferowanymi cenami, np. rynkowymi.

Wkład własny przy realizacji zadań z Programu „Aktywni+” wynosi, co najmniej 10%. Za wkład własny uznaje się wkład finansowy lub wkład osobowy (niefinansowy). Za środki własne niefinansowe uważa się wyłącznie środki własne o charakterze osobowym, niepowodującym powstania faktycznego wydatku pieniężnego. Jako środki własne osobowe wnoszona może być więc tylko nieodpłatna dobrowolna praca. Wkładem własnym niefinansowym może być świadczenie wolontariatu lub praca społeczna członków organizacji.

Organizacje pozarządowe przyjmujące zlecenie realizacji zadania publicznego w trybie otwartego konkursu ofert⁶⁶ zobowiązują się do wykonania go w zakresie i na zasadach określonych w umowie⁶⁷. Zobowiązane

⁶⁰ Art. 11 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

⁶¹ Jw. art. 14 ust. 1.

⁶² Jw. dotyczy podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3.

⁶³ Jw. art. 15 ust. 1.

⁶⁴ Jw. lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3.

⁶⁵ Jw. art. 5 ust. 4 pkt 2.

⁶⁶ Art. 11 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

⁶⁷ Jw. art. 16 ust. 1.

są też do wyodrębnienia w ewidencji księgowej środków otrzymanych na realizację umowy⁶⁸. Treść umowy powinna określać: szczegółowy opis zadania, w tym cel, na jaki dotacja został przyznana i termin jego wykonania; wysokość udzielonej dotacji i tryb płatności; termin wykorzystania dotacji, nie dłuższy niż do 31 grudnia danego roku budżetowego; tryb kontroli wykonywania zadania; termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji oraz termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji, nie dłuższy niż 15 dni od określonego w umowie dnia wykonania zadania, a w przypadku zadania realizowanego za granicą – 30 dni od określonego w umowie dnia jego wykonania⁶⁹.

Minister wydał rozporządzenie⁷⁰ określające wzory: oferty, ramowej umowy realizacji zadania publicznego oraz sprawozdania z jego wykonania. Sprawozdanie z wykonania zadania określonego w umowie sporządzane jest w terminie 30 dni od dnia zakończenia realizacji zadania publicznego⁷¹, a okresem sprawozdawczym jest rok budżetowy⁷². Organ administracji publicznej zlecający realizację zadania publicznego może dokonywać kontroli i oceny realizacji zadania, w szczególności: stopnia realizacji zadania, efektywności, rzetelności i jakości, prawidłowości wykorzystania środków publicznych otrzymanych na realizację zadania, prowadzenia dokumentacji związanej z realizowanym zadaniem⁷³.

Organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 uodppw są na podstawie art. 16 ust. 5 tej ustawy (w zw. z art. 16 ust. 1 i art. 11 ust. 2) zobowiązane do wyodrębnienia w ewidencji księgowej środków otrzymanych na realizację umowy dotyczącej zlecenia realizacji zadania publicznego przez organy administracji publicznej w trybie otwartego konkursu ofert. Również umowa obowiązująca przy udzielaniu dotacji zawiera klauzulę, że zleceniobiorca jest zobowiązany do prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej i ewidencji księgowej zadania publicznego, zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy o rachunkowości, w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 7 ustawy o rachunkowości, jej przepisy stosuje się do jednostek otrzymujących dotacje lub subwencje z budżetu państwa – od początku roku obrotowego, w którym dotacje lub subwencje zostały im przyznane.

Organizacje pożytku publicznego stanowią wyodrębnioną grupę podmiotów, którą obowiązują szczególne przepisy mające zwiększyć przejrzystość ich działalności. Związane to jest m.in. z prawem otrzymywania jednoprocentowego odpisu podatku dochodowego od osób fizycznych. Status organizacji pożytku publicznego może, więc posiadać jedynie

⁶⁸ Jw. art. 16 ust. 5.

⁶⁹ Art. 151 ust. 2 ustawy o finansach publicznych.

⁷⁰ Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań.

⁷¹ Art. 18 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

⁷² Jw. art. 18 ust. 2.

⁷³ Jw. art. 17.

ZAŁĄCZNIKI

organizacja pozarządowa⁷⁴, która spełnia łącznie następujące wymagania: prowadzi działalność pożytku publicznego na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów, pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa, ma prawo prowadzić działalność gospodarczą, ale wyłącznie, jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego, a nadwyżkę przychodów nad kosztami przeznacza na tę działalność oraz ma statutowy kolegiálny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru.

⁷⁴ Art. 20 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Status ten może też uzyskać podmiot wymieniony w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 4, z zastrzeżeniem art. 21.

6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Uchwała nr 167 Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 (M.P. poz. 1125).
2. Uchwała nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO–UCZESTNICTWO–SOLIDARNOŚĆ (M.P. poz. 1169).
3. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1705).
4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, ze zm.).
5. Ustawa z dnia 29 września 1994 o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.).
6. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571).
7. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, ze zm.).
8. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, ze zm.).
9. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2023 r. poz. 166).
10. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775).
11. Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2512, ze zm.).
12. Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, ze zm.).
13. Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań (Dz. U. poz. 2057).
14. Zarządzenie nr 5 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie prowadzenia prac legislacyjnych w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, zmienione zarządzeniem nr 12 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 sierpnia 2016 r.
15. Zarządzenie nr 7 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2020 r.

6.4. Wskaźniki programu i stopień ich realizacji

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość w 2021 r.	Wartość docelowa
<i>Celem głównym Programu - zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów.</i>			
Liczba organizacji, które uzyskały wsparcie w ramach Programu.	0	321 ⁷⁵	1520
Liczba osób starszych uczestniczących w zrealizowanych projektach.	0	37843	300000
<i>Wzrost zaangażowania osób starszych w kontakty społeczne poprzez wzbogacenie oferty zagospodarowania ich czasu wolnego.</i>			
Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu aktywności społecznej seniorów.	0	131	440
Satysfakcja ze sposobu spędzania czasu wolnego – odsetek osób starszych uczestniczących w projekcie, które zadeklarowały, że są zadowolone lub bardzo zadowolone ze sposobu spędzania swojego czasu wolnego.	0%	97%	70%
Liczba osób starszych biorących udział w projektach, wymagających wsparcia w regularnym uczestnictwie w zajęciach.	0	7576	2800
Liczba seniorów, którzy ukończyli szkolenie w zakresie świadczenia wolontariatu.	0	2303	15500
Odsetek osób starszych, które deklarują przydatność nowych umiejętności i kompetencji nabytych podczas realizowanych projektów, na rynku pracy.	0%	74%	50%
<i>Zwiększenie zaangażowania osób starszych w procesy partycypacyjne zachodzące w życiu publicznym.</i>			
Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu partycypacji społecznej seniorów.	0	45	340
Liczba osób starszych zaangażowanych w działalność grup samopomocowych, grup wsparcia itp. funkcjonujących w ramach projektu (nowo utworzonych lub rozwijających swoją działalność).	0	3111	27500
Liczba seniorów uczestniczących w działaniach na rzecz społeczności lokalnych (np. badanie potrzeb społecznych seniorów, spotkania informacyjno-edukacyjne, podpisywanie pism/petycji składanych przez seniorów, udział w konsultacjach publicznych, zgłaszanie uwag do aktów prawa miejscowego, tworzenie gminnych rad seniorów) w okresie realizacji projektu.	0	4800	75000
<i>Podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów oraz kształtowanie postaw sprzyjających wykorzystywaniu nowych technologii w życiu codziennym.</i>			
Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu edukacji cyfrowej seniorów.	0	82	320
Satysfakcja z udziału w zajęciach i szkoleniach dotyczących wzmocnienia umiejętności posługiwania się nowymi technologiami – odsetek osób starszych uczestniczących w projekcie, które zadeklarowały, że są zadowolone lub bardzo zadowolone z uczestnictwa w zajęciach zrealizowanych w ramach dofinansowanych projektów.	0%	97%	70%

⁷⁵ Z czego 320 organizacji otrzymało dotację na realizację działań zawartych w dofinansowanych projektach, a jedna realizowała je ze środków własnych w ramach oferty wspólnej nie korzystając ze środków publicznych.

ZAŁĄCZNIKI

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość w 2021 r.	Wartość docelowa
Odsetek osób starszych, które deklarują przydatność nabytych umiejętności w życiu codziennym po zakończeniu realizacji projektu.	0%	94%	50%
<i>Budowanie pozytywnego wizerunku starości i starzenia się oraz rozwijanie kompetencji społecznych (wiedzy, umiejętności, postaw) wobec starości u osób w każdym wieku.</i>			
Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu przygotowania do starości	0	59	420
Liczba przedsięwzięć integrujących przygotowanych i zrealizowanych wspólnie przez osoby z różnych grup wiekowych	0	0 ⁷⁶	140
Liczba przedsięwzięć, w przygotowaniu i realizowaniu których wspólnie z osobami starszymi uczestniczyły osoby poniżej 60. roku życia	0	0 ⁷⁷	150
Odsetek osób starszych, które zwiększyły poczucie swojego bezpieczeństwa w różnych sferach życia poprzez uczestnictwo w zajęciach zrealizowanych w ramach dofinansowanych projektów	0%	88%	50%
Liczba przedsięwzięć informacyjnych, kształtujących pozytywny wizerunek starości i starzenia się, które zostały zrealizowane w ramach dofinansowanych projektów	0	622	130

⁷⁶ Ze względu na panującą sytuację pandemiczną, w celu zminimalizowania ryzyka zakażenia koronawirusem, nie przewidywano realizacji działań, w których uczestniczyły osoby poniżej 60. roku życia.

⁷⁷ Ibidem.

6.5. Polityka społeczna wobec osób starszych na szczeblu centralnym i regionalnym – wybrane działania

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej we współpracy z innymi resortami, instytucjami centralnymi oraz służbami społecznymi na szczeblu województw opracowuje *Informację o sytuacji osób starszych w Polsce*, która stanowi opis i diagnozę bieżącej sytuacji oraz potrzeb i oczekiwań seniorów.

W oparciu o sporządzaną w 2021 r. przez Ministra *Informację o sytuacji osób starszych w Polsce*⁷⁸ przedstawiono wybrane działania.

Działania na szczeblu centralnym

Na szczeblu centralnym realizowano m.in. następujące działania skierowane do osób starszych:

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej rozstrzygnęło w 2021 r. konkurs na wyskalowanie innowacji, która została wypracowana w jednym z inkubatorów innowacji społecznych i została ukierunkowana na wsparcie osób starszych. Przedsięwzięcie „Obiady terapeutyczne” polegało na zapewnieniu zdrowych posiłków osobom starszym wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, przebywającym w swoich domach przez uczestników warsztatów terapii zajęciowej (WTZ), którzy trenowali m.in. umiejętności kulinarne. Dzięki temu rozwiązaniu zyskali seniorzy, którzy otrzymali do domu zdrowe, przygotowane przez uczestników warsztatów w oparciu o zalecenia dietetyka posiłki. Dla uczestników WTZ zaangażowanie się w pomoc seniorom jest formą rehabilitacji, pozwala rozwijać umiejętności społeczne i zawodowe, daje możliwość do nawiązywania nowych kontaktów. Osoba starsza i uczestnik WTZ mogą się lepiej poznać i zbudować bliską więź, która oddziałuje terapeutycznie na obie strony.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizuje inicjatywy, których zadaniem jest oddziaływanie na poprawę jakości życia osób starszych, tj.:

- Program Wieloletni Senior+ na lata 2021–2025, który zakłada wspieranie finansowe jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie realizacji zadań własnych, polegających na prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”. Celem jest zapewnienie wsparcia seniorom osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60 lat i więcej poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym. W ramach Programu udostępniana jest seniorom infrastruktura pozwalająca na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego.
- Powołanie pełnomocników wojewody ds. osób starszych, których zadaniem jest koordynacja całości zadań podejmowanych na rzecz osób w wieku senioralnym, w tym m.in. prowadzenie spraw z zakresu

Ministerstwa
włączyły się
w realizację działań
na rzecz osób starszych

⁷⁸ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 4 listopada 2022 r.

rozpoznawania potrzeb osób starszych oraz inicjowanie działań służących zaspakajaniu tych potrzeb, a także doradztwo i upowszechnianie informacji o sposobach i trybie załatwiania spraw osób starszych.

- Program „Opieka 75+” adresowany do gmin miejskich, wiejskich, miejsko wiejskich do 60 tys. mieszkańców. Realizacja programu pozwala na zwiększenie liczby osób korzystających z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług, jak również na zwiększenie liczby godzin usług dla osób, które już korzystały z tej formy pomocy.
- Program Wspieraj Seniora opracowany w 2020 r. ramach Solidarnościowego Korpusu Wsparcia Seniorów. Celem programu było zapewnienie usługi wsparcia seniorom, którzy w utrzymującym się stanie epidemii w 2021 r. zdecydowali się na pozostanie w domu, nie mając możliwości zabezpieczenia sobie artykułów podstawowej potrzeby we własnym zakresie, w tym artykułów spożywczych, oraz środków higieny osobistej.
- Program „Opieka wytchnieniowa” realizowany corocznie od 2019 r., którego celem jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej.
- Zmiana zasad waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych. W 2021 r. zaproponowano zmianę zasad waloryzacji świadczeń na waloryzację kwotowo-procentową. Ustawodawca przyjął zasadę, że świadczenia emerytalno-rentowe wzrosną o ustawowy wskaźnik waloryzacji, jednak nie mniej niż o 50 zł. Przewidział także dodatkowe rozwiązanie na wypadek, gdyby ogłoszony w lutym 2021 r. wskaźnik waloryzacji okazał się wyższy niż 104,16% (który to wskaźnik zapewniał, przy świadczeniach najniższych, wzrost gwarantowaną kwotą 50 zł). W takim przypadku do wszystkich świadczeń emerytalno-rentowych miała zostać zastosowana waloryzacja procentowa w oparciu o rzeczywisty wskaźnik waloryzacji.
- Dodatkowe roczne świadczenia pieniężne – tzw. 13 emerytura i 14 emerytura.

Ministerstwo Zdrowia wspiera realizację profilaktyki poprzez działania w Narodowym Programie Zdrowia 2021–2025 (Cel Operacyjny 5 Wyzwania demograficzne), które obejmują m.in. dostosowywanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb osób starszych i działania edukacyjne. Od 1 października 2020 r. każdy pacjent został objęty opieką zespołu Podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), w skład którego wejdą: lekarz POZ, pielęgniarka POZ i położna POZ. Pozwoli to na położenie większego nacisku na działania zapobiegawcze, sprawowanie aktywnej opieki medycznej, koordynację profilaktyki i leczenia pacjenta. Ministerstwo prowadzi projekt Lek 75+ umożliwiający wszystkim osobom ze schorzeniem mieszczącym się w zakresie wskazań objętych refundacją, które w dniu wystawiania recepty na leki ukończyły 75. rok życia, dostęp do bezpłatnych leków.

Elementem systemu ochrony zdrowia uwzględniającym potrzeby osób starszych są również skierowane do nich programy polityki zdrowotnej ukierunkowane na działania profilaktyczne oraz na realizację specjalistycznego leczenia m. in.: Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020–2030, Program Profilaktyka 40+, Program Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo-Naczyniowego POLKARD na lata 2017–2021.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) w 2021 r. zaangażowane było w kampanię społeczną pn. „Czad i Ogień. Obudź Czujność” związaną z promowaniem bezpiecznych zachowań w odniesieniu do zagrożeń i sposobów zapobiegania pożarom oraz zatruciom tlenkiem węgla. Beneficjentami kampanii byli przede wszystkim seniorzy, którzy często korzystają z urządzeń grzewczych zasilanych gazem. Ponadto w 2021 r. MSWiA zleciło realizację zadania publicznego pn. „Prowadzenie telefonu interwencyjnego w sprawie zaginionego dziecka” organizacji pozarządowej, która w ramach umowy prowadziła całodobowy, ogólnopolski, bezpłatny interwencyjny telefon w sprawie zaginionych dzieci oraz osób starszych. Z dniem 7 listopada 2021 r. wdrożone zostały rozwiązania techniczne umożliwiające wydawanie, zgodnie z wymogami ustawowymi, dowodu osobistego, którego warstwa elektroniczna zawiera odciski palców. Przepisy przewidują przy tym, że odciski palców są pobierane również w miejscu pobytu osoby, która nie może złożyć wniosku o wydanie dowodu osobistego w organie gminy z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się pokonać przeszkody.

Policja Podstawowym celem działań ukierunkowanych na bezpieczeństwo osób starszych jest podniesienie ich świadomości w zakresie występujących zagrożeń i sposobów działania sprawców przestępstw oraz edukacja w zakresie bezpiecznego korzystania z nowych technologii. Działania profilaktyczne na rzecz bezpieczeństwa seniorów realizowane przez komendy wojewódzkie (Komendę Stołeczną) Policji dotyczyły m.in.:

- Przygotowanie i umieszczenie przez niektóre jednostki organizacyjne Policji na kanale YouTube filmów adresowanych do seniorów, których celem jest zobrazowanie i uwrażliwienie na metody działania sprawców oszustw.
- Seminarium szkoleniowe w ramach projektu „Aktywny i świadomy senior w świecie finansów”. Uczestnikami seminarium byli liderzy seniorów oraz funkcjonariusze Policji z komend miejskich i powiatowych na terenie Komendy Wojewódzkiej Policji z/s w Radomiu.
- Punkt informacyjny „Telefon dla seniora” z okazji Europejskiego Dnia Seniora – rozpowszechnianie za pomocą lokalnych mediów informacji o telefonie dla osób starszych, pod którym można było skontaktować się z policjantem (Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku).
- Spotkania z seniorami – rozpropagowanie filmu pt. „Dekalog bezpiecznego seniora” (Komenda Wojewódzka Policji w Gorzowie Wlkp.)
- Projekt pn. „Bezpieczny senior podczas pandemii” – prezentacje, rozmowy z dziennikarzami, wykład uniwersytecki (Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach).

- Kampania pn. „Bezpieczna tożsamość. Nieskradzone życie” – ulotki wręczone seniorom podczas odwiedzin posesyjnych realizowanych przez dzielnicowych (Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach).
- Cykl filmów skierowanych do seniorów pt. „Seniorze, nie daj się oszukać”, dotyczących elementarnych zasad bezpieczeństwa (Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie).

Działania na szczeblu regionalnym

W okresie objętym kontrolą na szczeblu lokalnym, wśród jednostek samorządu terytorialnego, w których NIK zasięgnęła informacji⁷⁹, podejmowanych było szereg działań skierowanych do osób starszych. I tak:

W **Częstochowie** działania wobec seniorów obejmowały m.in.:

- funkcjonowanie dwóch Dziennych Domów Senior+;
- publikowanie bieżących informacji dla seniorów na oficjalnej stronie miasta;
- realizacja przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Programu Wspieraj Seniora, w ramach, którego świadczone wsparcie na rzecz seniorów;
- realizacja wsparcia na rzecz seniorów w formie usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania;
- funkcjonowanie czterech Uniwersytetów Trzeciego Wieku;
- wydawanie przez Caritas Archidiecezji Częstochowskiej posiłków oraz dostarczania zakupów dla osób potrzebujących;
- umożliwienie korzystanie ze zniżek w ramach przejazdów komunikacją miejską – Roczny Bilet miejski dla seniora;
- funkcjonowanie Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego oraz Nieodpłatnej Pomocy Prawnej dla seniorów (osobiście i online);
- funkcjonowanie Biura Obsługi Seniora w Urzędzie Miasta Częstochowy;
- funkcjonowanie Miejskiej Rady Seniorów;
- dostępność Częstochowskiej Karty Seniora – oferty zniżek, rabatów, promocji przygotowanych przez Partnerów Projektu. W bazie Partnerów znajdują się kawiarnie, instytucje kultury, obiekty sportowe i rekreacyjne, usługi medyczne i rehabilitacyjne.

W **Chorzowie** w Strategii Rozwoju Chorzowa do 2030 roku⁸⁰ przyjęto do realizacji m.in. cel operacyjny (1.7) zaktywizowani społecznie seniorzy, który przewiduje do realizacji działania polegające na przeznaczeniu części budżetu obywatelskiego na realizację inicjatyw zgłaszanych przez seniorów, a także dalsze wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych angażujących potencjał seniorów w realizację zadań na rzecz miasta.

W **Katowicach** w latach 2016–2021 realizowano program „Katowicki Senior w Mieście”⁸¹, którego celem było wyjście naprzeciw oczekiwaniom seniorów, budowanie środowiska przyjaznego oraz dostosowanego do potrzeb osób starszych oraz ich aktywizacja społeczna wraz ze stymulacją intelektualną.

⁷⁹ W trybie art. 29 ust. 2 lit. f ustawy o NIK.

⁸⁰ Przyjęta uchwałą Rady Miasta Chorzów nr XLIV/860/14 z 24 kwietnia 2014 r.

⁸¹ Przyjęty uchwałą Rady Miasta Katowice nr XXIV/482/16 z 27 kwietnia 2016 r.

Zarówno w Chorzowie jak i Katowicach powołano Rady Seniorów, a także realizowany jest szereg inicjatyw, które służą aktywizacji osób starszych od funkcjonowania Domów Pomocy Społecznej, klubów seniora czy Uniwersytetów Trzeciego Wieku po organizację rozmaitych wydarzeń kulturalnych dotyczących występów artystycznych / sportowych czy zorganizowanych wyjazdów dla osób starszych.

W **Mławie** w Strategii Rozwoju Powiatu Mławskiego na lata 2021–2027⁸² przyjęto do realizacji m.in. działania polegające na rozwoju usług społecznych dla seniorów, zarówno tych świadczonych w społeczności lokalnej, jak i usług instytucji pomocy społecznej, w tym m. in. w zakresie oferty zajęć kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych realizowanych w instytucjach publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej. W Mławie funkcjonuje m.in.: Mławski Dzienny Dom Senior+, Miejski Dom Kultury prowadzący zajęcia florystyczne dla seniorów; Uniwersytet Trzeciego Wieku organizujący rozmaite zajęcia aktywizujące, tj. gimnastyka, warsztaty teatralne, język angielski, wykłady z literatury czy historii. W Płocku funkcjonuje m.in.: Centrum Aktywności Seniora; Klub Aktywnego Seniora prowadzący zajęcia artystyczne, muzyczne oraz gimnastyczne.

W **Szczecinie** działania wobec seniorów obejmowały m.in.:

- w 2021 r. przeprowadzono konkursy ofert na realizację zadania publicznego pn. „Integracja i aktywizacja osób starszych – prowadzenie Klubów Seniora na terenie Gminy Miasto Szczecin”, oraz „Prowadzenie Centrum Seniora w latach 2022–2024”;
- w 2022 r. przeprowadzono otwarte konkursy ofert na realizację zadania publicznego pn. „Integracja i aktywizacja osób starszych z elementami profilaktyki uzależnień – prowadzenie Klubów Seniora na terenie Gminy Miasto Szczecin” oraz zadania publicznego pod nazwą „Integracja i aktywizacja osób starszych wsparcie inicjatyw popularyzujących naukę i aktywność intelektualną seniorów na terenie Gminy Miasto Szczecin”;
- zapewniono funkcjonowanie trzech Klubów Seniora utworzonych w ramach Programu Ministerialnego Wieloletniego „Senior+”;
- rozwijano mieszkalnictwo wspomagane dla osób starszych, w tym realizuje Program „Dom dla seniora”;
- wprowadzono od 2013 r., w ramach programu Szczecin Przyjazny Rodzinie, Szczecińską Kartę Seniora oferuje ona system ulg oraz na warunkach korzystnych dostęp do miejskich instytucji kultury, rehabilitacji i odnowy biologicznej oraz wybranych punktów usługowo-handlowych na terenie Szczecina;
- od 2016 r. funkcjonuje Miejska Rada Seniorów.

W **Nowym Sączu** działania wobec osób starszych obejmowały m.in.:

- realizację programu Nowosądecka Karta Seniora, mającego na celu wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców, którzy ukończyli 60. rok życia. Posiadanie Karty upoważnia do zniżek na terenie miasta, co ma się przyczyniać do zwiększenia dostępności seniorów m.in. do dóbr

⁸² Przyjęta uchwałą nr XXXIII/234/2022 Rady Powiatu Mławskiego z 10 lutego 2022 r.

- kultury, obiektów sportowych, restauracji czy biur podróży. Starsi mieszkańcy miasta mają możliwość korzystania ze zniżką z komunikacji miejskiej;
- spotkania aktywizująco-integrujące dla osób starszych w pięciu miejskich świetlicach osiedlowych, służące budowaniu więzi międzypokoleniowych oraz rozwojowi zainteresowań podczas warsztatów manualnych, edukacyjnych i ruchowych. W świetlicach organizowano również wydarzenia okolicznościowe (np. Dzień Kobiet, Andrzejkę, Mikołajki, Spotkania Wigilijne) i tematyczne (np. warsztaty z cyfryzacji, zajęcia pomagające stymulować pamięć, spotkania międzypokoleniowe), które integrowały społeczność senioralną;
 - organizację wydarzeń dla seniorów:
 - Dzień Seniora: w październiku 2021 r. w Miejskim Ośrodku Kultury w Nowym Sączu odbył się koncert dla seniorów połączony z wystawą prac plastycznych. Wydarzenie zorganizowane zostało przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu oraz Biuro Aktywności Obywatelskiej Urzędu Miasta Nowego Sącza,
 - Tydzień Senioralny: w październiku 2022 r. w świetlicach osiedlowych zrealizowano liczne warsztaty dedykowane seniorom, m.in. spotkania z podróżnikiem, imprezy tematyczne, warsztaty florystyczne, warsztaty z plecenia makramy, spektakle Kabaretu „Gwiazdeczki”, który działa przy Sądeckim Uniwersytecie Trzeciego Wieku. Zwieńczeniem Tygodnia był koncert w Miejskim Ośrodku Kultury w Nowym Sączu. Wydarzenia zostały zorganizowane przez Biuro Aktywności Obywatelskiej Urzędu Miasta Nowego Sącza.
 - funkcjonowanie Rady ds. Polityki Senioralnej przy Prezydencie Miasta Nowego Sącza jako gremium opiniotwórczo-doradcze stanowiącego forum wymiany poglądów i opinii w sprawach dotyczących polityki senioralnej miasta.

6.6. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
8. Sejmowa Komisja Polityki Senioralnej
9. Senacka Komisja Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej
10. Minister Rodziny i Polityki Społecznej

6.7. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli

Minister Rodziny i Polityki Społecznej

BKA-II.081.11.2.2023.IK
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Marian Banaś
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Szanowny Panie Prezesie,
przekazuję stanowisko do Informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli D/22/504 pn. *Realizacja programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej oraz wybrane organizacje pozarządowe,* przekazanej przy piśmie NIK z dnia 6 lipca 2023 r., znak: KPS.430.3.2023.

W ostatnich latach Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizowało dwa programy rządowe wspierające aktywność społeczną osób starszych: *Program Wieloletni Senior+ na lata 2015-2020* oraz *Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 - ASOS*. Doświadczenia nabyte podczas realizacji obu Programów, a także wnioski z opracowywanej corocznie *Informacji o sytuacji osób starszych w Polsce* jednoznacznie wskazują na znaczące efekty dotychczas zrealizowanych działań. Jednocześnie w dalszym ciągu niezbędne jest kontynuowanie podobnych inicjatyw oraz zwiększenie środków na ten cel m.in. ze względu na utrzymujące się wysokie zagrożenie wykluczeniem społecznym oraz osamotnieniem wśród osób starszych, niską aktywność zawodową osób po 60 roku życia oraz niski poziom aktywności edukacyjnej i sportowej, które wpływają na kondycję psychofizyczną organizmu. Niski poziom aktywności społecznej i obywatelskiej ogranicza integrację w środowisku lokalnym, realizowanie swoich zainteresowań i pasji, a także dostosowanie lokalnych działań do faktycznych potrzeb tej grupy wiekowej.

W związku z dotychczasowymi doświadczeniami oraz zakończeniem obu ww. Programów po 2020 r. - w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej zaprojektowany został nowy Program o podobnym charakterze - *Program wieloletni na rzecz Osób Starszych Aktywni+ na lata 2021-2025*. Stanowi on odpowiedź na zachodzące zjawiska społeczne dotyczące m.in: starzenia się ludności Polski, rosnącej w społeczeństwie długowieczności, stale zwiększającej się liczby osób starszych, przyspieszających zmian na rynku pracy oraz istniejącej potrzeby sprzyjania współpracy międzypokoleniowej.

Program Aktywni+ uwzględnia kierunki działań wynikające z przyjętego przez Radę Ministrów dokumentu pt. *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo - Uczestnictwo - Solidarność* oraz odpowiada na potrzebę zapewnienia osobom starszym godnej, bezpiecznej i aktywnej starości.

Pozytywna ocena przedstawiona w ww. Informacji o wynikach kontroli potwierdza, że podjęte w ramach programu działania przyniosły zakładane efekty.

Sformułowane w wyniku kontroli wnioski skierowane do Ministra Rodziny i Polityki Społecznej zostały przyjęte do realizacji. W związku z tym podjęto wszelkie działania, już od edycji na 2022 rok, zmierzające do wdrożenia wniosków w pełnym zakresie. Działania te będą kontynuowane w kolejnych edycjach Programu.

Ministerstwo dokłada wszelkich starań, aby zadania zlecone w ramach programu były organizowane i realizowane w sposób prawidłowy.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny i Polityki Społecznej
Stanisław Szwed
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/